

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції

«ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ XXI СТОЛІТТЯ»

Київ · 22–23 грудня 2011 р.

У восьми томах

Том 8
Актуальні питання
економічного простору сучасності

Дніпропетровськ
Видавець Біла К. О.
2011

УДК 336
ББК 65.01
П 78

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ ХХІ СТОЛІТТЯ
Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції

СКЛАД ВИДАННЯ

Том 1. Виклики глобалізації та зміни парадигми економічного розвитку.	Том 5. Інвестиційно-інноваційні пріоритети нової постіндустріальної економіки.
Том 2. Нові орієнтири національних стратегій економічного розвитку.	Том 6. Економіка праці та пріоритет соціальної політики у новій економіці ХХІ століття.
Том 3. Економіка підприємства та зміни пріоритетів підприємництва у ХХІ столітті.	Том 7. Методологія статистичної обробки економічної інформації та шляхи зниження фінансових ризиків
Том 4. Регіональні аспекти розвитку та проблеми формування збалансованого економічного простору.	Том 8. Актуальні питання економічного простору сучасності.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова оргкомітету:

Корецький М. Х. – доктор наук з державного управління, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Академії муніципального управління.

Члени оргкомітету:

- Бакуменко С. Д. – д.держ.упр., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, проректор з наукової роботи Академії муніципального управління;
- Дацій О. І. – д.е.н., професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Академії муніципального управління;
- Бутко М. П. – д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту організацій та державного управління Чернігівського державного технологічного університету.

П 78 Проблеми формування нової економіки ХХІ століття : *матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 22–23 груд. 2011 р.* : у 8 т. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2011.

ISBN 978-617-645-015-3

Т. 8 : Актуальні питання економічного простору сучасності. – 2011. – 127 с.

ISBN 978-617-645-023-8

У збірнику надруковано матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування нової економіки ХХІ століття».

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

УДК 336
ББК 65.01

ISBN 978-617-645-015-3
ISBN 978-617-645-023-8 (Т. 8)

© Авторський колектив, 2011

СЕКЦИЯ IX. МОДЕЛЮВАННЯ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ.
ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ТЕОРІЇ ТА ЕКОНОМІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

К.э.н. Иванов А.В.

*Поволжский государственный университет телекоммуникаций и
информатики, г. Самара, Российская Федерация*

**ОБЗОР ИНСТРУМЕНТАЛЬНЫХ СРЕДСТВ МАРКЕТИНГОВОЙ
ДИАГНОСТИКИ БАНКОВСКИХ УСЛУГ В ИНТЕРНЕТЕ**

Важно проанализировать популярные инструментальные средства маркетинговых исследований в Интернете, которые можно будет использовать в дальнейшем для формирования информационной системы маркетинговой диагностики рынка банковских услуг.

Каждая поисковая система предоставляет свой онлайн-сервис в бесплатном доступе для реализации данной группы функций. Интерфейс онлайн-сервисов идентичен друг другу и представляет собой форму для ввода запросов и дополнительных критериев[2]:

- сервис Rambler (<https://ad.rambler.ru/swrds>);
- сервисы Yandex (<http://wordstat.yandex.ru> , <http://direct.yandex.ru>);
- сервис Yahoo (<http://inventory.overture.com>);
- сервис (Mail.ru <http://stat.go.mail.ru>).

Очевидным минусом использования подобных сервисов является рутинность и низкая производительность работы маркетолога, поскольку необходимо обрабатывать каждый запрос в каждой поисковой системе для каждого сайта в отдельности.

Также данная группа функций реализована в интегрированных программных системах, предназначенных для поисковой оптимизации, таких как SeoMonitor, PagePromoter, Site Auditor. В интегрированных системах имеется возможность провести анализ сразу по нескольким поисковым системам, так в SeoMonitor заложен анализ по 35 поисковым системам, в PagePromoter по 25, а в Site Auditor ограничен тремя основными поисковыми системами Рунета.

Далее следует рассмотреть возможности анализа запросов на примере программного продукта PagePromoter.

Данный модуль анализирует результаты выдачи на таких сервисах как

Яндекс. Директ, Бегун, Overture и т.д., составляет таблицу релевантных ключевых слов и рассчитывает месячное количество запросов по данному слову в поисковых системах. В PagePromoter есть такой наглядный инструмент анализа, как интегральный рейтинг запроса, который позволяет вычислить оценку рейтинга слова. PagePromoter выставляет каждому слову рейтинг, в котором учитывается месячное количество запросов, количество страниц или сайтов конкурентов, которые находятся по данному слову.

В интегрированных программных пакетах SeoMonitor, PagePromoter, Site Auditor есть функциональная возможность подбора слов, однако данная функция не доведена до уровня составления семантического ядра. Для составления семантического ядра требуется непосредственное участие маркетолога.

С помощью функциональной группы задач “определения позиций в поисковых системах” мы можем отслеживать позиции в поисковой выдаче основных поисковых систем. Базовым способом реализации данной группы задач является ручной ввод и отслеживание позиций по интересующим нас поисковым фразам.

Существует ряд онлайн-сервисов, позволяющих частично автоматизировать решение задачи:

- <http://www.mediaplaner.ru>;
- <http://www.siteposition.ru>;
- <http://sitecreator.ru>;
- <http://www.seocompany.ca>;
- <http://www.seochat.com>;
- <http://www.webuildpages.com>;
- <http://www.seologs.com>;
- <http://www.seo-tools.deria.ru>;
- http://www.iwebtool.com/search_engine_position.

Практически все сервисы предлагают однотипные услуги, определяя позиции в 4-6 поисковых системах. Наиболее функциональным онлайн-сервисом является Siteposition.

Глубина поиска у данного сервиса 1000 позиций в выдаче поисковой системы, что увеличивает его ценность, поскольку по многим позициям сайты могут находиться гораздо «глубже» первой сотни. Кроме того этот ресурс позволяет отслеживать позиции сразу по нескольким сайтам и запросам, а также имеется возможность ведения отчетов, с их рассылкой на e-mail по расписанию – данные возможности предоставляются уже на коммерческой основе.

Более полную автоматизацию данной группы задач, возможно выполнить только в интегрированных программных пакетах, таких как SeoMonitor, PagePromoter, Site Auditor, WebRover.Promo. Емко и одновременно лаконично решается данная задача в Site Auditor с помощью модуля «Видимость сайта».[1]

Сервис "Видимость сайта" позволяет получить сводный отчет о положении анализируемого сайта в результатах поиска Яндекса, Рамблера и Google по выбранным поисковым запросам. Вкладка «Конкуренты» предназначена для определения страниц сторонних сайтов, которые конкурируют с анализируемым сайтом по указанным запросам. К минусам данного программного средства следует отнести ограниченность тремя поисковыми системами, а также отсутствие истории позиций, которая позволяет отслеживать общую динамику изменений.

Функциональность PagePromoter по решению данной группы задач аналогична системе SeoMonitor, а в WebRover.Promo нет отслеживания динамики изменений и поддержки конкурентного анализа.

К сожалению, в процессе исследования была выявлена общая для всех интегрированных систем черта – нестабильность результатов при сбоях в сети или при временной недоступности поисковых систем, т.е. периодически определенные, при помощи вышеупомянутых систем, позиции не соответствуют действительным результатам поисковой выдачи.

К явным минусам всех рассмотренных систем следует также отнести отсутствие интегральных рейтингов полученных позиций для общего анализа положения сайта в данном сегменте рынка.

Проведенный анализ спектра инструментов, несмотря на их разнообразие и огромное количество динамических данных, используемых ими для анализа, позволяет говорить о недостаточном развитии инструментария для полноценной маркетинговой диагностики в Интернете. Весь представленный инструментарий предназначен для использования веб-мастерами и seo-оптимизаторами, практически отсутствует функционал для маркетологов. В существующих инструментальных средствах представлены лишь небольшие блоки функциональных возможностей, которые могут быть использованы маркетологами. Например, возможность определения позиций сайтов в поисковых системах. Однако полноценное использование данных возможностей требует дополнительной работы веб-мастеров для постановки задачи и интерпретации полученных результатов.

Список использованных источников:

1. Багиев Г.Л. Маркетинг-статистика [Электронный ресурс]/ Г.Л. Багиев, Е.Л. Богданова. – Режим доступа: <http://www.marketing.spb.ru/read/m9/15.htm>
2. Никульников Н.В. Понятийный аппарат стратегического управления Интернет-маркетингом / Н.В. Никульников // Материалы десятой международной научно-технической конференции “Проблемы техники и технологий телекоммуникаций”. ПТиТТ-2009. – Самара, 2009. – С.272.

К.э.н. Капелюшный Э.Д.

Поволжский государственный университет сервиса,

г. Тольятти, Российская Федерация

ПРИМЕНЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИИ СТРОИТЕЛЬСТВОМ

Строительное производство – это сложный многокритериальный процесс. Особенно это актуально в настоящее время, в новых экономических условиях, в процессе создания новой нормативной строительной, юридической, налоговой в целом всей правовой базы.

В настоящее время современные информационные инструменты контроля и управления качеством находят все большее практическое применение на строительных предприятиях (геодезические работы с применением приборов совместимых с РС, применение лазерного оборудования контроля, компьютерного моделирования и сравнительного анализа, диагностического оборудования). Однако во многих случаях эффективное внедрение и оценка данных инструментов затруднено вследствие отсутствия информационной поддержки, обосновывающей основные принципы использования того или иного метода для конкретного технологического или управленческого процесса.

Одним из современных системных подходов к решению проблем управления качеством на предприятиях, является разработка, внедрение и дальнейшая сертификация системы менеджмента качества. Наиболее эффективным современным инструментам управления качеством на предприятиях является процедура самооценки. В рамках создания системы менеджмента качества самооценка позволяет поэтапно решать стоящие перед предприятием проблемы, связанные с качеством, а также определять эффективность проведенных мероприятий и планировать основные приоритеты действий предприятия по дальнейшему улучшению системы менеджмента качества.

Новые технологии, основанные на компьютерной технике, требуют радикальных изменений организационных структур управления, его регламента,

кадрового потенциала, системы документации, фиксирования и передачи информации. Особое значение имеет внедрение информационного управления, значительно расширяющее возможности использования компаниями информационных ресурсов. Развитие информационного управления связано с организацией системы обработки данных и знаний, последовательного их развития до уровня интегрированных автоматизированных систем управления, охватывающих по вертикали и горизонтали все уровни и звенья производства.

Немаловажным аспектом процесса управления строительным производством является процесс управления персоналом, реализуемый на разных уровнях системы управления организацией. Именно необходимость обеспечения выполнения этих функций дает возможность рассматривать управление персоналом как информационный процесс, т.е. функционально включающий получение, передачу, обработку (преобразование), хранение и использование информации, а саму иерархическую систему управления – как информационную систему. Процесс управления персоналом можно представить в виде множества согласованных, постоянно принимаемых и реализуемых решений, направленных, в конечном счете, на достижение главной цели функционирования организации. Выработка каждого из этих решений должна быть информационно обеспечена.

Технология информационного обеспечения системы управления персоналом складывается из комплекса работ по подготовке, обработке и распространению информации. Управление персоналом должно осуществляться на основе непрерывного обмена информацией между различными группами менеджеров структурных подразделений как внутри отдельного предприятия, так и между всеми подразделениями одного или нескольких сотрудничающих предприятий. Целью разработки информационного обеспечения является создание условий для автоматизации процессов обработки информации, обеспечение информационной совместимости взаимодействующих рабочих мест менеджеров, методического единства по разработке, внедрению и совершенствованию унифицированных систем документации.

При проектировании и разработке информационного обеспечения процесса управления персоналом наиболее актуальным является установление состава и структуры информации, необходимой и достаточной для принятой технологии управления. Для того чтобы служба управления персоналом могла успешно выполнять свои функции, необходимо соблюдать требования, предъявляемые к качеству информации. К разработке информационного обеспечения службы управления персоналом предъявляются следующие

организационно-методические требования: рациональная интеграция обработки информации при минимальном дублировании информации в информационной баз; сокращение числа форм документов; возможность машинной обработки информации, содержащейся в документах и во внутримашинной сфере; необходимая избыточность информационного обеспечения, позволяющая пользователям различного уровня получить информацию с различной степенью детализации.

Целью создания системы автоматизированной обработки информации является повышение эффективности функционирования процесса управления персоналом на предприятии за счет улучшения использования имеющихся ресурсов путем мобилизации резервов, не нашедших применение в силу ограниченных возможностей традиционных методов и средств управления. Проблема повышения эффективности функционирования системы управления персоналом в условиях применения систем автоматизированной обработки информации должна решаться за счет рационализации деятельности управленческого персонала.

Информация является основой процесса управления, труд управляющего и состоит в ее изучении и обработке. От уровня организации сбора, обработки и передачи информации зависит эффективность управления.

Таким образом, использование информационных технологий, средств вычислительной техники в управлении строительством это одно из приоритетных направлений, позволяющих повысить эффективность и конкурентоспособность строительного предприятия.

Любивая Т.Г., д.т.н. Шлегель О.А.

Поволжский государственный университет сервиса,

г. Тольятти, Российская Федерация

МОДЕЛИРОВАНИЕ ЗАДАЧИ РАЦИОНАЛЬНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РЕСУРСОВ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ВЫСШЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Большинство задач планирования рационального использования ресурсов для образовательного учреждения связано с отысканием наиболее эффективного решения путем направленного перебора всех возможных вариантов распределения материальных, финансовых, учебных и кадровых ресурсов. Метод линейного программирования позволяет решать задачи оптимизации и

рационализации распределения ресурсов за конечное число итераций с достаточной точностью.

Стратегия поиска решения таких задач заключается в нахождении максимума (минимума) целевой линейной функции от нескольких переменных при заданных дополнительно ограничениях для этих переменных [1].

В общем виде экономико-математическая модель задачи об использовании ресурсов образовательного учреждения может быть представлена уравнением целевой функции минимизации общих затрат

$$f_{\text{общ}}(x) = \sum_{j=1}^n c_j x_j \rightarrow \min \quad (1)$$

при ограничениях

$$\begin{aligned} \sum_{j=1}^n a_{ij} x_j &\geq b_i, \quad i = 1, \dots, m; \\ x_j &\geq 0, \quad j = 1, \dots, n, \end{aligned} \quad (2)$$

где $f_{\text{общ}}(x)$ – общие затраты на подготовку студентов за весь период обучения;

x_j – количество абитуриентов, поступающих на обучение по соответствующему профилю P_j ;

a_{ij} – число единиц ресурса R_i , затрачиваемого на подготовку одного студента по профилю P_j ;

b_i – запас ресурса R_i ;

c_j – финансовые затраты на подготовку одного студента по профилю P_j .

Необходимо найти такие значения переменных x_1, \dots, x_n , при которых целевая функция $f_{\text{общ}}(x)$ принимает оптимальное решение (минимальное значение).

Формируется задача эффективного планирования набора абитуриентов при рациональном распределении ресурсов по профилям кафедры «Прикладная математика и информатика»: Прикладная математика и информатика, общий профиль – P_1 ; математическое моделирование и вычислительная математика – P_2 ; системный анализ, исследование операций и управление – P_3 ; теоретическая информатика и кибернетика – P_4 ; системное программирование и компьютерные технологии – P_5 .

Необходимо спланировать набор абитуриентов по каждому профилю, на подготовку которых требуются фиксированные объемы ресурсов R_i (материальные, финансовые, учебные, кадровые). По каждому ресурсу имеется определенный запас S_i в относительных единицах (например, $S_1 = 50$, $S_2 = 60$,

$S_3 = 40, S_4 = 30$). Объемы затрачиваемых ресурсов, необходимые на подготовку одного студента по соответствующему профилю P_1, \dots, P_5 , приведены в табл. 1.

Таблица 1. Объемы используемых ресурсов образовательного учреждения на подготовку одного студента за период обучения по соответствующему профилю (отн. ед.)

Ресурс	Профиль 1	Профиль 2	Профиль 3	Профиль 4	Профиль 5	Ограничения	
	P_1	P_2	P_3	P_4	P_5		S_i
R_1	0,52	0,20	0,25	0,34	0,45	\geq	50
R_2	0,43	0,25	0,15	0,24	0,37	\geq	60
R_3	0,45	0,25	0,24	0,23	0,35	\geq	40
R_4	0,55	0,32	0,34	0,25	0,45	\geq	30

Например, на подготовку бакалавра за весь период обучения (четыре учебных года) по профилю P_1 затраты составляют 0,25 отн. ед., по профилю P_2 – 0,15 отн. ед., по профилю P_3 – 0,17 отн. ед., по профилю P_4 – 0,23 отн. ед., по профилю P_5 – 0,20 отн. ед.

Необходимо определить, в каком количестве следует осуществлять набор абитуриентов на соответствующий профиль по критерию минимизации издержек на подготовку бакалавра при данных ограничениях на ресурсы.

Математическая модель данной задачи представлена целевой функцией общих затрат на подготовку студентов за весь период обучения

$$f_{\text{общ}}(x_1, x_2, x_3, x_4, x_5) = 0,25x_1 + 0,15x_2 + 0,17x_3 + 0,23x_4 + 0,20x_5 \rightarrow \min \quad (3)$$

и системой ограничений на имеющиеся материальные, финансовые, учебные и кадровые ресурсы

$$\begin{cases} 0,52x_1 + 0,20x_2 + 0,25x_3 + 0,34x_4 + 0,45x_5 \geq 50; \\ 0,43x_1 + 0,25x_2 + 0,15x_3 + 0,24x_4 + 0,37x_5 \geq 60; \\ 0,45x_1 + 0,25x_2 + 0,24x_3 + 0,23x_4 + 0,35x_5 \geq 40; \\ 0,55x_1 + 0,32x_2 + 0,34x_3 + 0,25x_4 + 0,45x_5 \geq 30; \\ x_1 \geq 0; x_2 \geq 0; x_3 \geq 0; x_4 \geq 0; x_5 \geq 0; \text{целые.} \end{cases} \quad (4)$$

Аналитическое решение задачи линейного программирования (минимизации функции общих затрат на подготовку студентов за весь период обучения) осуществляется с помощью симплекс-метода. В табличном процессоре Microsoft Excel имеется встроенное программное средство «Поиск решения», реализующее данный метод.

В результате решения задачи определяются: значения переменных

x_1, \dots, x_5 , соответствующие оптимальному набору абитуриентов по каждому профилю; значение целевой функции $f_{\text{общ}}(x_1, x_2, x_3, x_4, x_5)$, отражающее минимизацию издержек на обучение; объемы используемых ресурсов R_1, \dots, R_4 на подготовку бакалавров за период обучения.

Рассмотренный математический метод линейного программирования позволяет рационально решить задачу эффективного планирования набора абитуриентов для различных видов образовательных услуг в сфере высшего профессионального образования.

Список использованных источников:

1. Замков О.О. Математические методы в экономике: учебник / О.О. Замков, А.В.Толсто-пятенко, Ю.Н. Черемных. – 2-е изд. – М.: МГУ им. М.В. Ломоносова, Дело и Сервис, 1999. – 368 с.

К.е.н. Петренко Л.М.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», Україна*

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ПОРУШНИКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Формування політики фінансової безпеки підприємства має свої особливості: з одного боку впливає з політики безпеки всієї системи економічної безпеки й враховує властивості, закономірності її побудови та розвитку, а з іншого – є самостійним елементом і формується для конкретної підсистеми – фінансової безпеки – враховуючи притаманні саме їй особливості.

Проте для побудови ефективної системи фінансової безпеки недостатньо виявити можливі загрози й наслідки їх реалізації. Потрібно мати уявлення про обличчя порушника, можливі способи його дій, наміри, можливості отримання інформації різними каналами. Будь-яке порушення безпеки здійснює конкретна особа, яка володіє певними професійними знаннями, має доступ до певних ресурсів і може здійснити протиправні дії в певний момент часу. Всі ці елементи можуть бути визначені за допомогою моделі порушника.

Порушника можемо визначити як особу, яка здійснює спробу виконання заборонених операцій внаслідок помилки, незнання або свідомого використання з цією метою різноманітних можливостей, методів і засобів.

Сукупність знань про елементи обличчя порушника дозволить адекватно зреагувати на можливі загрози та побудувати відповідну стратегію захисту

фінансової безпеки підприємства. Сценарій розглянемо як сукупність сцен порушення фінансової безпеки підприємства. Для моделювання можливих сценаріїв конфліктних ситуацій між підприємством та порушниками (рис. 1) використаємо теорію гри. У грі можуть брати участь кілька гравців, причому деякі з них можуть вступати між собою в постійні або тимчасові коаліції (спілки). Кожен гравець приймає такі рішення, тобто вибирає таку стратегію поведінки, щоб максимізувати свій виграш або мінімізувати програш) [1; 2].

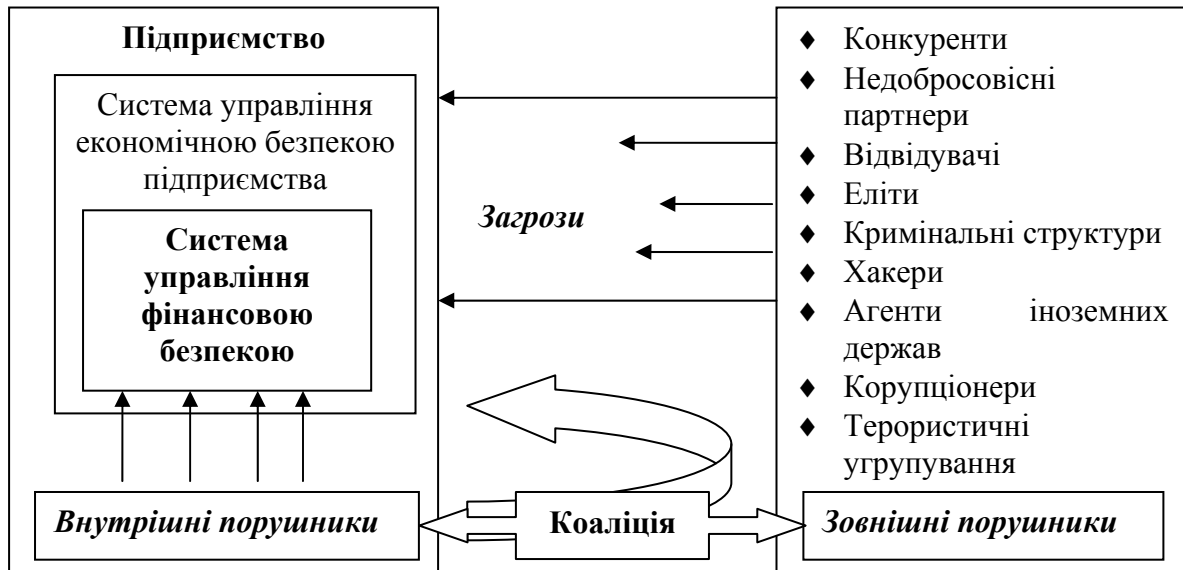

Рис. 1. Сценарії взаємодії підприємства та порушників

Нехай в операції присутні n гравців, кожен з яких прагне підвищити свій критерій ефективності (прибуток (W_i) $W_i(x_1, \dots, x_n)$) $i=1, \dots, n$, здійснює свій вибір \vec{x}_i з множини стратегій X_i . Розглянемо різні ситуації поведінки гравців.

1. Інтереси підприємства та порушників в більшості випадків співпадають (персонал підприємства, партнери, кримінальні структури):

$$w_1 = \varphi_i(w), \quad (1)$$

де $\varphi_i(t)$ – монотонно зростаюча функція,

w – однакова для всіх гравців.

2. Інтереси підприємства та порушників протилежні (агенти іноземних держав, терористичні угруповання):

$$w_2 = \varphi(-w_1). \quad (2)$$

3. Повна незалежність інтересів (підприємство і конкуренти):

$$w_i = f_1(x_i), \quad x_i \in X_i, \quad (3)$$

Гра буде зводитися до наступної постановки:

$$w_i = \begin{cases} (p - a)x & \text{при } p < q \\ \min [z - qy, px] - ax & \text{при } p \geq q \end{cases}, \quad (4)$$

$$w_2 = \begin{cases} (q - a)y & \text{при } q < p \\ \min [z - px, qy] & \text{при } q \geq p \end{cases}, \quad (5)$$

де x, y – об'єми послуг конкурента;

p, q – ціна послуги;

z – кількість коштів у покупця;

a – собівартість послуги.

За $y=0$ w_1 залежить тільки від x і не тягне змін w_2 .

4. Порушник поінформований про інтереси підприємства завдяки персоналу підприємства, тобто внутрішні та зовнішні порушники вступають в коаліцію. Тоді задача зводиться до наступного:

$$w_1 = f(x_1, x_2, x_3) = w_2, \quad (6)$$

де x_1 – стратегія підприємства;

x_2 – стратегія порушника;

x_3 – стратегія спільника порушника з числа співробітників підприємства.

Тоді «коаліція» та підприємство будуть дотримуватися принципу гарантованого результату:

$$w_1^* = \min_{x_1} f(x_1, x_2, x_3),$$

$$w_2^* = \min_{x_1} \{-f(x_1, x_2, x_3)\} = -\max_{x_1} f(x_1, x_2, x_3). \quad (7)$$

Будь-яке збільшення поінформованості порушника розширює простір його стратегій, оскільки збільшується очікуваний ним результат. Тому допустимим є використання змішаних стратегій. Тоді в якості критерію ефективності необхідно використовувати математичне очікування \bar{w}_i , тобто:

$$\bar{w}_i = \int \dots \int w_i dw_i(x_1) \dots dw_n(x_n). \quad (8)$$

Результатом етапу формування моделі порушника буде комплексна оцінка виникнення загроз для обґрунтування вимог і побудови політики фінансової безпеки підприємства.

Список використаних джерел:

1. Вітлінський В.В. Економічний ризик: ігрові моделі : навч. посіб. / В.В. Вітлінський, П.І. Верчено, А.В. Сігал, Я.С. Наконечний; за ред. д-ра екон. наук, проф. В.В. Вітлінського. – К.: КНЕУ, 2002. – 446 с.
2. Вітлінський В.В. Ризик у менеджменті / В.В. Вітлінський, С.І. Наконечний. – К.: ТОВ «Борисфен-М», 1996. – 336 с.

К.т.н. Підгурський О.І.

Вінницький національний аграрний університет, Україна

ІМІТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ CRM СИСТЕМ

В сфері менеджменту великий інтерес серед фахівців викликають питання застосування на підприємствах різних управлінських стратегій. Однією з таких стратегій є CRM, яка спрямована на побудову взаємовигідних стосунків підприємства зі своїми клієнтами на основі використання передових інформаційних технологій.

Важливою проблемою в організації обслуговування клієнтів (крім надання якісних послуг) є побудова раціональної системи обслуговування, яка б забезпечувала прийнятний для клієнта час очікування. Для цього використовують математичне та імітаційне моделювання.

При побудові математичних моделей таких систем доводиться застосувати суттєві обмеження і припущення. Наприклад, для коректної (з точки зору математики) побудови математичної моделі необхідно використовувати лише "зручні" закони розподілу ймовірностей, аналітичні вирази яких дозволяють розв'язувати диференціальні рівняння моделі.

Імітаційне моделювання CRM систем, на відміну від їх математичного моделювання, не залежить від такого роду обмежень і тому досить широко використовується на практиці. Для імітаційного моделювання CRM систем необхідно провести їх формалізацію. Це дозволяє перейти від розгляду конкретних процесів реальної системи до вивчення узагальненої форми процесів, що не залежить від їх змісту.

Оскільки відомо [1], що будь-яку систему, в якій потік клієнтів зустрічає обмежені засоби їх задоволення, можна розглядати як систему масового обслуговування (СМО), то при створенні імітаційних моделей CRM систем можна використовувати понятійний апарат теорії масового обслуговування.

В термінах цієї теорії клієнти називаються вимогами або заявками, а засоби системи для надання послуг – обслуговуючими приладами.

Для формалізації досліджуваних CRM систем потрібно познайомитись із технологією побудови стосунків підприємства зі своїми клієнтами.

Розглянемо, як приклад, роботу контакт-центру мультисервісної мережі зв'язку, де оператори обслуговують різні види викликів клієнтів, що надходять різноманітними каналами. Виклики можуть надходити з телефонної мережі, через шлюзи IP-телефонії, поштові та Web-сервери, а їх розподіл по опе-

раторах проводиться з однієї черги або із застосуванням пріоритетної організації процесу обслуговування викликів.

Виклики обслуговуються групою з n операторів. За відсутності вільних операторів, що можуть відповісти на запит, виклик стає в чергу. Тому центри обслуговування таких викликів працюють як СМО з очікуванням. Для кожного виду викликів існує порядок їх обслуговування [2].

Таким чином, враховуючи порядок обслуговування різних типів викликів, можна описати контакт-центр мультисервісної мережі зв'язку термінами теорії масового обслуговування.

Систему масового обслуговування можна описати, якщо задати [3]:

- 1) потік вимог, які надходять на обслуговування;
- 2) дисципліну постановки в чергу і вибір з неї;
- 3) правила, за якими здійснюється обслуговування;
- 4) дисципліни обслуговування та ін.

В нашому прикладі контакт-центр можна представити як багатоканальну, багатофазну СМО, на вхід якої надходить неоднорідний стохастичний потік вимог – телефонних дзвінків двох типів:

- 1) дзвінків з телефонної мережі (вимоги 1-го типу);
- 2) дзвінків з використанням ІР-телефонії (вимоги 2-го типу).

Дані для моделювання:

- кількість операторів – 4;
- одиниця модельного часу – 1 сек.;
- інтервали надходження вимог першого та другого типів – випадкові величини з рівномірним законом розподілу ймовірностей, із середніми значеннями та їх відхиленнями – 120 ± 30 сек та 300 ± 160 сек відповідно;
- час обслуговування вимог першого та другого типів – випадкові величини з рівномірним законом розподілу ймовірностей, із середніми значеннями та їх відхиленнями – 300 ± 200 сек та 220 ± 120 сек відповідно;
- порядок вибору вимоги з черги на обслуговування визначається за принципом FIFO (перший прийшов – перший обслужився).
- в системі використовується безпріоритетна дисципліна обслуговування.
- час моделювання – 8 годин (28800 сек).

Для імітаційного моделювання СМО скористаємось спеціалізованим середовищем – системою GPSS. Далі наводиться текст комп'ютерної програми фрагменту імітаційної моделі, який має такий вигляд:

OPER STORAGE 4 ;4 оператори контакт-центру

*REQUIREMENT OF TYPE 1

GENERATE	130,30	;Дзвінок клієнта
QUEUE	TYPE1	;Черга клієнтів
ENTER	OPER	;Відповідь оператора
DEPART	TYPE1	;Звільнення місця в черзі
ADVANCE	30,7	;Розмова з оператором
LEAVE	OPER	;Закінчення розмови
TERMINATE		

*REQUIREMENT OF TYPE 2

GENERATE	390,60	;Дзвінок клієнта
QUEUE	TYPE2	;Черга клієнтів
ENTER	OPER	;Відповідь оператора
DEPART	TYPE2	;Звільнення місця в черзі
ADVANCE	45,12	;Розмова з оператором
LEAVE	OPER	;Закінчення розмови
TERMINATE	0	
GENERATE	28800	;Період моделювання
TERMINATE	1	
START	1	

Основні результати роботи даного фрагменту мають такий вигляд:

GPSS World Simulation Report – Monographia.8.1
 Wednesday, November 30, 2011 08:39:01

START TIME	END TIME	BLOCKS	FACILITIES	STORAGES
0.000	28800.000	16	0	1

NAME	VALUE
OPER	10000.000
TYPE1	10001.000
TYPE2	10002.000

ENTRY COUNT CURRENT COUNT RETRY

LOC	BLOCK TYPE	ENTRY COUNT	CURRENT COUNT	RETRY
1	GENERATE	239	0	0
2	QUEUE	239	0	0
3	ENTER	239	0	0
4	DEPART	239	0	0
5	ADVANCE	239	3	0
6	LEAVE	236	0	0
7	TERMINATE	236	0	0
8	GENERATE	96	0	0
9	QUEUE	96	0	0
10	ENTER	96	0	0
11	DEPART	96	0	0

12	ADVANCE	96	1	0
13	LEAVE	95	0	0
14	TERMINATE	95	0	0
15	GENERATE	1	0	0
16	TERMINATE	1	0	0

QUEUE	MAX	CONT	ENTRY	ENTRY(0)	AVE. CONT	AVE. TIME	AVE.(-0)	RETRY
TYPE1	2	0	239	176	0.094	11.29	42.852	0
TYPE2	1	0	96	73	0.033	9.876	41.223	0

STORAGE	CAP	REM	MIN	MAX	ENTRIES	AVL	AVE.C	UTIL	RETRY	DELAY
OPER	4	0	0	4	335	1	3.198	0.799	0	0

З результатів моделювання видно, що за час моделювання оператори контакт-центру обслужили 236 викликів 1-го типу та 95 викликів 2-го типу. На момент закінчення моделювання в системі на обслуговуванні знаходились 3 виклики 1-го типу та 1 виклик 2-го типу. Середній коефіцієнт використання усіх приладів системи знаходився на рівні 0,799, а середнє значення зайнятої місткості за період моделювання дорівнює 3,198. Середня час очікування в черзі викликів 1-го типу складає – 11,296 сек, а викликів 2-го типу – 9.876 сек. Середня довжина черги викликів 1-го типу складає – 0,094, а викликів 2-го типу – 0,033. При цьому для викликів 1-го типу максимальна довжина черги склала 2 клієнти, а для викликів 2-го типу – 1. Невелика довжина черги при високому коефіцієнті використання усіх приладів системи пояснюється рівномірним законом розподілу ймовірностей інтервалів вступу, що не вважається важким режимом функціонування СМО. Якщо при тому ж коефіцієнті використання обслуговуючих приладів на вхід системи буде надходити пуасонівський потік вимог, то режим функціонування СМО буде помітно важчим. Суттєво зросте час очікування вимог в черзі, а значить і загальний час перебування їх у системі, збільшиться довжина черг та кількість вимог у системі загалом.

Таким чином, змінюючи вхідні дані для моделювання можна випробувати імітаційну модель в усіх можливих режимах її функціонування за принципом "а що буде якщо". При цьому можна отримати необхідні числові характеристики якості роботи СМО та на їх підставі визначити раціональний спосіб організації CRM систем на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Клейнрок Л. Теория массового обслуживания / Л. Клейнрок; под ред. В.И.Неймана. – М.: Машиностроение, 1979. – 432 с.
2. Гольдштейн Б.С. Контакт-центры мультисервисных сетей связи [Электронный ресурс] / Б.С. Гольдштейн, А.А. Зарубин. – Режим доступа: <http://dvo.sut.ru/libr/skiri/i279gold/index.htm>
3. Томашевский В. Имитационное моделирование в среде GPSS / В. Томашевский, Е. Жданова. – М.: Бестселлер, 2003. – 416 с.

Полищук А.Ю., к.т.н. Лапицкая Н.В.

Белорусский государственный экономический университет, г. Минск

МОДЕЛИРОВАНИЕ ВВП С ПОМОЩЬЮ МГУА

Одним из самых главных показателей экономического состояния государства является внутренний валовой продукт. Проблема выявления факторов, обеспечивающих формирование стойкой положительной динамики реального ВВП, является насущной для всего мира.

Метод группового учета аргументов (МГУА) был разработан Академиком НАК Украины А.Г. Ивахненко и его школой, и является типичным методом индуктивного моделирования и одним из наиболее эффективных методов структурно-параметрической идентификации сложных объектов, процессов и систем по данным наблюдений в условиях неполноты информации.

МГУА основан на некоторых принципах теории обучения и самоорганизации, в частности на принципе «селекции», или направленного отбора. Метод реализует задачи синтеза оптимальных моделей высокой сложности, адекватной сложности исследуемого объекта. Так, алгоритмы МГУА, построенные по схеме массовой селекции, осуществляют перебор возможных функциональных описаний объекта.

Составление экономических моделей с помощью нейронных сетей является передовым направлением моделирования, которое имеет большую мощность и возможности для развития. Разработана масса программных продуктов для реализации метода.

При использовании полиномиальных сетей алгоритм работает сразу по нескольким важным направлениям:

- выбор наиболее важных параметров,
- перебор всевозможных комбинаций,
- формирование модели оптимальной сложности.

Настоящая работа посвящена моделированию ВВП Республики Беларусь (на примере данных за 1996-2010 гг.).

Целью работы являлось нахождение неочевидных связей между экономическими и социальными, природными, физико-астрономическими переменными, а также выявление возможности эффективного прогнозирования с помощью полученных моделей.

В качестве входных переменных были взяты:

- ср. год. кол-во солнечных пятен (x_1),
- ср. год t , $^{\circ}\text{C}$ (x_2),
- численность населения, тыс. чел. (x_3),
- среднегодовое кол-во осадков, мм (x_4).

Данные были масштабированы, выделен тестовый, тренировочный и экзаменационный наборы и проведено составление модели с использованием двух критериев: регулярность (средняя квадратичная ошибка модели на тестовом наборе) и FCPSE (Full Complexity Prediction Squared Error – Квадратичная ошибка предсказания с полной сложностью).

Было получена модель, основанная на FCPSE:

$$Y_m = -0,94 - 5,1x_3 + 0,16x_2^2 + 3,45x_3^2. \quad (1)$$

Прогнозное значение на 2011 год: 25178,18 млн. \$.

При использовании критерия регулярности модель оказалась перегруженной, в ней использовалось более 40 членов, с вхождением переменных в четвертой степени, однако ее точность была намного выше.

Модели, сформированные в данной работе, призваны показать возможности МГУА в качестве инструмента формирования модели с отличными показателями использования при отсутствии очевидных связей между параметрами модели. Выходные параметры показали хорошее качество модели (для сравнения: при проведении регрессии по этим же данным стандартная ошибка составила 1622,8, а при применении МГУА – 778 для критерия FCPSE и 103 для критерия Регулярности).

Ценность модели при прогнозировании также можно считать приемлемой (с учетом реального состояния экономики Республики), реальное значение отклонения прогноза будет известно после подведения итогов года.

МГУА с применением критерия Регулярности показал очень хорошие результаты, однако сложность модели затрудняет ее применение без использования специальных вычислительных средств.

В ходе работы были применены такие инструменты как программные па-

кеты NeuroShell 2, GDMH Shell и средства MS Office с использованием встроенного языка Visual Basic for Applications.

Была получена нетривиальная модель динамики ВВП.

МГУА как инструмент моделирования и прогнозирования экономических параметров показал свою эффективность и качество. Метод требует дальнейшего развития и изучения.

Список использованных источников:

1. Алексей Григорьевич Ивахненко // Отдел ИТИМ [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступа: <http://www.mgua.irtc.org.ua/ru/index.php?page=OGI>
2. Метод группового учёта аргументов //Machnelearning [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступа: <http://www.machinelearning.ru/wiki/index.php?title=%D0%9C%D0%93%D0%A3%D0%90>
3. Метод группового учета аргументов МГУА // CodeNet: Всё для программиста [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступа: http://www.codenet.ru/progr/alg/ai/htm/gl3_7.php
4. МГУА // Метод Группового Учета Аргументов [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступа: <http://www.gmdh.net/gmdh.htm>
5. NeuroShell 2: Подробнее о программе // Информационно аналитический портал о жизни денег [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступа: http://www.forekc.ru/Ns/index_2.htm
6. Метод группового учета аргументов // Отдел ИТИМ [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступа: <http://www.mgua.irtc.org.ua/ru/index.php?page=gmdh>

Сафрис Ю.В.

*Государственная налоговая администрация
в Днепропетровской области, Украина*

ПЕРСПЕКТИВЫ АВТОМАТИЗАЦИИ УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛОМ ГНС

Косвенным, но чрезвычайно красноречивым показателем квалификации персонала государственной налоговой службы (ГНС) может служить процент проигранных в судах всех инстанций дел, по которым ГНС являлась одной из процессуальных сторон.

Именно по этой причине одной из целей модернизации ГНС является модернизация систем и процедур управления персоналом.

В управлении персоналом ГНС принята концепция «использования трудовых ресурсов», что совершенно естественно применительно к «военизированной» организации, каковой она является.

У руководящего состава имеется в распоряжении достаточно большой арсенал средств положительной и отрицательной мотивации.

Ключевым фактором при решении задач управления персоналом является «оценивание».

В настоящее время оценка персонала регламентируется постановлением КМУ Украины №1922 и приказом Главного управления государственной службы Украины №122.

Согласно указанным документам аттестация персонала проводится раз в три года, а в период между ними – ежегодная оценка.

По своей сути существующая методика ежегодной оценки и аттестации представляет собой комбинацию следующих методов оценки: анкетирования, описательного и заданного распределения со всеми присущими этим методам недостатками.

С учетом постоянного изменения законодательного поля и непрерывных хаотических изменений структуры органов ГНС, массовых увольнений и перемещений командного состава различных уровней, большинство назначений (а их вынуждены делать в кратчайшие сроки) происходит фактически волевым способом, т.е. даже весьма расплывчатые требования нормативных документов фактически не выполняются.

Результаты оценивания должны быть: объективными, всесторонними, легко воспринимаемыми, позволяющими выполнять анализ и вырабатывать рекомендации, дающими, (в соответствии с решаемой задачей) четкое ранжирование подразделений и сотрудников, позволяющими прогнозировать оценки будущих периодов.

Подобное качество оценивания может быть достигнуто только при использовании формализованных процедур с автоматизированным сбором всей необходимой информации и проведением расчётов.

Ни одна из известных готовых отечественных и зарубежных автоматизированных систем не дает возможности решить задачу «оценивания» применительно к ГНС на требуемом уровне. Алгоритмы и программы в любом случае должны разрабатываться индивидуально.

Существующая корпоративная система переработки информации обладает основными свойствами, необходимыми для возможности реализации на её базе автоматизированной оценки и, в первую очередь, наличием основного объема данных и возможностью довода недостающих.

Для автоматизации управления персоналом предпочтительна уникальная разработка, использующая специально разработанную методологию и имеющиеся технические и программные средства.

Внедрение, а в дальнейшем и совершенствование системы силами персо-

нала, обеспечивающего обслуживание корпоративной системы и знакомого со всеми нюансами её работы, упрощает её пошаговое внедрение с накоплением необходимого опыта. В первую очередь система должна быть внедрена в IT-подразделениях.

Авторами разработана методика оценки эффективности персонала и структурных подразделений на основе интегрального и системы частных показателей, отвечающая описанным требованиям.

Выбор средств реализации свелся к выбору пяти основных составляющих: СУБД, операционной системы сервера, Web-сервера, среды поддержки Web-приложения (сервера приложений) и языка программирования Web-приложения.

Обоснован выбор ОС Windows 2003, СУБД MS SQL Server, MS IIS и ASP NET как наиболее подходящих и соответствующих требованиям.

Используя интегральный показатель и систему частных показателей, можно формализовать квалификационные (в широком смысле) требования к сотрудникам на право занимать те или иные должности и иметь соответствующие звания, включаться в кадровый резерв.

Высокие квалификационные требования и формализованная процедура замещения вакансий в краткосрочном плане поставят барьер на пути низкоквалифицированных специалистов и просто случайных людей, назначаемых по протекции, а в перспективе обеспечат повышение общего уровня квалификации.

Поощрение квалификационного уровня резко расширяет карьерные возможности специалистов, которых по своим возможностям или складу характера не привлекает работа руководителя и способствует их закреплению в структурах ГНА, что в свою очередь повышает требование к праву занимать должность руководителя.

Необходимо учитывать, что чем лучше человек может самореализоваться с достижением соответствующего материального положения и социального статуса, тем менее он склонен к коррупции.

Идентичный подход к аттестации и оценке госслужащих в различных структурах государственной власти позволяет утверждать, что и возникающие проблемы и способ их решения идентичны описанным для ГНА.

Слободенюк А.О.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»*

**МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ ЗБУТУ
В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМЕРЦІЇ**

На сучасному етапі розвитку ринкових умов та посилення конкурентної боротьби в Україні діяльність сучасних торговельних підприємств неможлива без використання та вдосконалення збуту товару з допомогою Інтернету, який став фактором підвищення ефективності і перегляду традиційних маркетингових стратегій різних секторів економіки.

Комерціалізація Інтернету привела до появи нової категорії бізнесу – електронного бізнесу, під яким розуміється будь-яка активність з використанням можливостей глобальних інформаційних мереж для ведення електронної комерції, яка є найважливішим складовим елементом електронного бізнесу [1].

Розвиток інформаційних технологій, поява і бурхливе зростання електронної комерції стали основою для появи нового напрямку в сучасній концепції маркетингу взаємодії – Інтернет-маркетингу, під яким розуміється теорія і методологія організації маркетингу в середовищі Інтернету [5].

Поступове перенесення бізнесу в Інтернет супроводжується розробкою принципово нової маркетингової онлайн-стратегії і, як наслідок, виникають нові моделі бізнесу у межах Інтернет-системи. Не можна порівнювати онлайн-торгівлю з традиційною, тому що це два зовсім різних види торгівлі.

Проблеми теорії, методики і практики Інтернет-маркетингу були досліджені такими іноземними та вітчизняними авторами: Л.І. Бушуєвою, Р. Вудом, Є.П. Голубковим, В.Ю. Гречковим, Т.В. Дейнекіним, Х.М. Дейтелом, П.Д. Дейтелом, Б.Д. Джаворським, Д. Дунканом, Б.А. Клейндлом, М.А. Коноплянниковою, Ф. Котлером, М. Курасовою, К.О. Маковіччук, Н.С. Меджибовською, Є.В. Поповим, Д.Ф. Рейпортом, Ф. Реймондом, Ю.В. Рублевською, Л.Б. Самойленко, К. Стейнбахлером, Д. Страуссом, Н.Б. Ткаченко, І.В. Успенським, К. Феленштейном, В. Холмогоровим, Г. В. Юрчук та іншими.

Автором за даними [1-4; 6-8] зроблено аналіз маркетингового інструментарію в електронному просторі, зокрема у постановці цілей та завдань, визначенні відповідності стратегічних цілей фірми та завдань комплексу маркетингу (табл. 1).

Таблиця 1. Маркетинговий інструментарій в електронній комерції

№ п/п	Маркетинговий інструментарій	Форми представлення
1	Електронні торгові майданчики	Підвищення операційної ефективності збутової діяльності. Площинки, які створюються покупцями (<i>buyer-driven</i>) з метою розширення мережі постачальників. Майданчики, які створюються продавцями (<i>supplier-driven</i> або <i>seller-driven</i>) для приваблення більшої кількості клієнтів. Майданчики, які створюються і контролюються третьою стороною (<i>third-party-driven</i>) з метою зближення покупців і продавців
2	Інтернет-банкінг (Internet banking)	Виконання фінансових розрахунків і керування банківськими рахунками в мережі
3	Інтернет-трейдинг (Internet trading)	Участь усіх бажаючих у біржових торгах, можливість купівлі та продажу цінних паперів, видача кредитних карт, відкриття спеціальних рахунків
4	Бартерні електронні товарні біржі	Різновиди електронних торгових майданчиків для обміну товарами та послугами
5	Онлайнові інформаційні агентства	Доповнення маркетингових посередників у ланці товарообміну та інформації про продавців, товар і ціни
6	Web-сервери	Забезпечення розміщення реклами на визначеній сторінці протягом визначеного часу. Пошукові сервери, крім оренди рекламного простору, надають інші послуги
7	Web-сайти	Координація діяльності підприємства, електронний каталог продукції, система замовлень, інформаційна підтримка клієнтів, виявлення попиту та збуту продукції тощо
8	Рекламні повідомлення	Банери, rich-media банери, текстові та текстово-графічні блоки, рекламні вставки, міні-сайти, «спливаючі вікна»
9	Спонсорські/партнерські відносини	Використання торгових площадок партнерів (відкритих і закритих), представлення товарів у якості призів інтернет-конкурсів, участь у партнерських програмах, спонсорська підтримка некомерційних проектів
10	Електронна пошта	Ведення переписки з діловими партнерами, інформаційна підтримка споживачів, реклама товарів і послуг: «спам», «opt-in маркетинг», рекламні вставки в електронні журнали, які розсилаються по e-mail
11	Інтернет-конференції (форуми)	Неформальне спілкування зі споживачами, позитивні та негативні висловлювання відносно компаній, товарів, послуг

Таким чином, при визначенні засобів масової інформації як складової медійної стратегії, увагу варто приділити Internet, використання якого впливає на позитивний імідж фірми.

Список використаних джерел:

1. Алексунин В. Електронная коммерция и маркетинг в Интернете / В. Алексунин, В. Родигига. – М.: Дашков и К°, 2005. – 216 с.
2. Багрин Ю. Интернет как новый маркетинговый канал / Ю. Багрин // Маркетинг и реклама. – 1999. – № 11.
3. Иванов Н.Н. Модели информационного сервиса в системах электронной коммерции / Н.Н. Иванов // Економічна кібернетика: міжнародний журнал. – 2004. – № 5-6. – С.86-95.

4. Іщенко Л.Ф. Проблеми організації моніторингу формування та розвитку ринку послуг мережі Інтернет / Л.Ф. Іщенко // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2007. – Вип. 223, Т II. – С.580-587.
5. Литовченко І. Інтернет-маркетинг : навч. посіб. / І. Литовченко, В. Пилипчук. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 184 с.
6. Маліс О. Інтернет як новий політичний феномен / О. Маліс // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – 2008. – Вип. 12. – С. 250-259.
7. Тульпа І.А. ІТ-стратегія в управлінні розвитком соціально-економічної системи / І.А. Тульпа, Д.М. Фрідман // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті / Зб. наук. праць Першої Всеукраїнської конференції молодих вчених (Тернопіль, 26-27 лютого 2004 року). – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – С.496-502.
8. Чубинец М.В. Использование Интернета при проведении маркетинговых исследований / М.В. Чубинец // Маркетинг в России и за рубежом. – 2001. – № 2.

Слюсаренко А.В., к.е.н. Клочко О.В.

Вінницький національний аграрний університет, Україна

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Успішність управління основними засобами підприємства можна розглядати з позиції ефективності їхнього використання в господарському обороті. Через те, що основні засоби експлуатуються тривалий час, вони поступово втрачають свою вартість за рахунок фізичного зносу, а перенесення вартості основних засобів на продукцію, що виготовляється, виконувани роботи, надавані послуги відбувається за рахунок нарахування амортизації [2].

Стратегічною метою управління основними фондами підприємства є забезпечення максимально ефективного їх використання при мінімальних витратах на їх утримання та обслуговування.

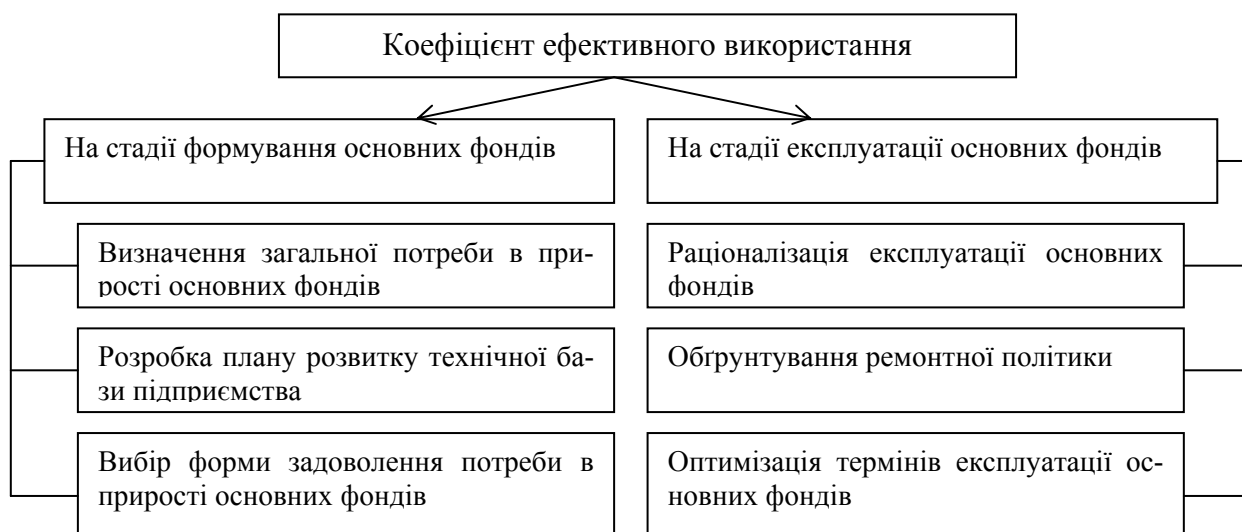

Рис. 1. Завдання управління основними фондами підприємства

Одним з важливих завдань управління основними фондами є визначення оптимальних термінів їх експлуатації.

Скорочення термінів експлуатації дозволяє забезпечити прискорене оновлення основних фондів, зменшує рівень техніко-економічного старіння, підвищує технічний рівень підприємства, забезпечує зростання продуктивності праці та зниження ремонтно-експлуатаційних витрат.

Проте негативним наслідком такої політики є зростання поточних витрат за рахунок амортизаційних відрахувань, зростання потреби в інвестиційних ресурсах, обтяження підприємства борговими зобов'язаннями.

Оптимальний (економічно доцільний) термін експлуатації може бути визначений як період експлуатації, в якому забезпечується максимізація нагромадження коштів для відновлення основних фондів за рахунок амортизаційних відрахувань з врахуванням обсягів їх використання на проведення ремонтних робіт, тобто:

$$\text{ДВОФ} = \text{НАМ} - \text{СВРЕМ} \rightarrow \text{макс},$$

де ДВОФ – джерела коштів для відновлення основних фондів;

НАМ – нагромажені обсяги амортизаційних відрахувань на відновлення основних фондів протягом періоду їх експлуатації;

СВРЕМ – сукупні витрати підприємства на проведення ремонтних робіт протягом періоду експлуатації основних фондів.

Визначення оптимального терміну експлуатації може бути здійснене графічним методом, застосування якого продемонстровано на рис. 2.

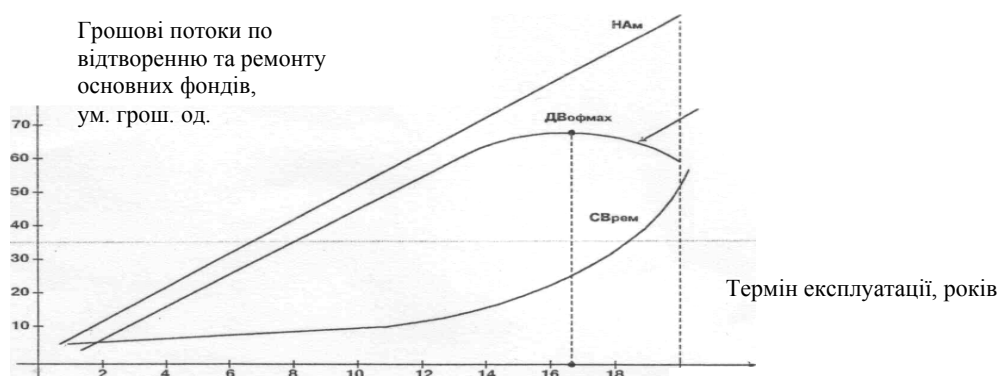

Рис. 2. Грошові потоки по відтворенню та ремонту основних фондів залежно від терміну експлуатації

Ступінь забезпечення аграрних підприємств тракторним парком визначається діленням фактичної наявності тракторів на їх нормативну потребу. Остання розраховується різними методами. Найбільш ефективними є метод визначення потреби за піковими періодами збігу сільськогосподарських робіт і метод оптимізації складу машинно-тракторного парку за допомогою ПК [1].

Підвищення ефективності використання основних фондів підприємства на стадії їх експлуатації досягається за рахунок:

- здійснення раціонального розміщення основних фондів, підвищення коефіцієнта змінності (тривалості корисного використання) роботи обладнання;

- покращення контролю за дотриманням правил експлуатації та технічне обслуговування обладнання;

- удосконалення добору та підготовки кадрів, що здійснюють експлуатацію та технічне обслуговування обладнання;

- впровадження систем матеріального стимулювання робітників за безаварійну роботу обладнання, подовження ремонтного циклу та періоду експлуатації [3].

Розширити відтворення основних фондів можна за допомогою таких заходів: технічного переозброєння діючого підприємства; реконструкції виробництва; розширення виробничих потужностей підприємства; нового будівництва технологічно завершених виробничих потужностей та підрозділів підприємства [1].

Застосування на практиці розроблених заходів дасть змогу збільшити обсяг випуску товарної продукції, підвищити показник фондівдачі, а також збільшити прибуток від реалізації й балансовий прибуток, а отже, і рентабельність виробничих фондів підприємства. Проте виникає питання пов'язане з фінансовим забезпеченням, тому реалізація таких заходів доступна не всім. Слід шукати підтримки з боку держави, у вигляді різних законів та законопроектів, які б підняли сучасну сільськогосподарську галузь із кризи, яка існує на даний момент в Україні.

Список використаних джерел:

1. Городянська Л.В. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку і аналізу: монографія / Л.В. Городянська. – К.: КНЕУ, 2008. – 224 с.
2. Наконечний Б.В. Підвищення ефективності управління основними виробничими засобами на підприємстві / Б.В. Наконечний // Вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – 2010. – №3. – С. 71-76.
3. Поперечний С.І. Удосконалення організації використання основних виробничих фондів сільськогосподарських підприємств / С.І. Поперечний // Науковий вісник національного аграрного університету. – 2008. – № 120. – С. 216-220.

Терехов Д.С.

Хмельницький національний університет, Україна

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РИНОК ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

На сучасному етапі розбудови економічних відносин завдяки розвитку інформаційної економіки відбувається зміна значення інформаційних ресурсів у розвитку підприємств: інформація стає все більш значущим їх ресурсом. Інформаційні ресурси починають розглядати не тільки з позиції інформатики, а і з позицій економічної науки, що зумовлює необхідність розширення поглядів на інформаційні ресурси. Тому все більше уваги економістів приділяється інформаційним системам (ІС) та технологіям (ІТ).

Одним з найвагоміших факторів розвитку інформаційних систем та технологій є інформаційний ринок, кон'юнктура та інфраструктура якого здійснює безпосередній вплив на їх розвиток як на макро-, так і на мікрорівні. Сьогодні на інформаційному ринку відбувається перманентне зростання кількості покупців та продавців, розширюються можливості експлуатації та інтелектуалізуються продукти та послуги. Емпіричні дослідження доводять, що більшість всесвітньовідомих компаній працюють у сфері ІТ. Кожен із секторів інформаційного ринку надає широкий спектр можливостей підприємствам захистити поле своєї діяльності й розвиватися. Але існують чинники, які обумовлюють особливості у практичному розповсюдженні та використанні ІТ у різних країнах. Зрозуміло, що використання ІТ має бути економічно вигідним, що у великій мірі обумовлюється економічним становищем країни та державною політикою в галузі інформатизації. Стратегія поведінки вітчизняних підприємств щодо зарубіжних ІТ має враховувати, що зазвичай іноземні інформаційні системи мають доволі високу ціну, яка знаходиться поза межею фінансових можливостей вітчизняних підприємств. Також західні розробки передбачають зовсім інші принципи і традиції ведення підприємництва і не враховують особливості українських реалій.

Така ситуація безумовно впливає на ефективність використання інформаційних технологій вітчизняними підприємствами. Адже зрозуміло, що збільшення прибутку за рахунок впровадження ІТ можна отримати лише за умов наявності розвиненої інформаційної інфраструктури та підготовленого персоналу. Незаперечним можна вважати твердження, що в ринково розвинених країнах використання ІС та ІТ стало буденною необхідністю. В Україні значна кількість підприємств сьогодні балансує на грані виживання, а тому удоско-

налення ІС для них є не настільки важливими, щоб спрямовувати значні кошти на їх впровадження. Хоча завдання інформатизації в діяльності підприємства сприймаються з великим розумінням, але відокремлено і вузько, без намагання інтегрувати розрізнені показники для проведення аналізу господарської і комерційної ситуації з метою мінімізації витрат і отримання максимального прибутку. Ці недоліки вітчизняного управління суттєво зменшують коефіцієнт корисної дії українських підприємств [2].

Порівняльний аналіз представлених в Україні інформаційних систем, що використовуються в управлінні вітчизняними виробничими підприємствами, свідчить про те що, найпоширенішими в Україні ІС, які впроваджуються на вітчизняних підприємствах, є програмні продукти закордонних компаній, що відповідають вимогам світового рівня: "Oracle corporation" (система "Oracle Application") "SAP AG" (система "R/3"), "Scala" (система "Scala") та "Baan Company" (система "Baan IV"). Кожна з наведених інформаційних систем повинна забезпечити автоматизацію процесів управління усіх структурних підрозділів підприємства. Серед розробок вітчизняних та російських компаній, які також досить часто використовують українські підприємства, варто виділити інформаційні системи компаній "Галактика", «ІС», "Парус", «Інформаційні технології», «Флагман» тощо [1]. Сьогодні на інформаційному ринку України пропонуються десятки пакетів програм для комп'ютеризації управління підприємством в цілому, загальна порівняльна характеристика яких наведена у табл. 1.

Таблиця 1. Порівняльна характеристика інформаційних систем, представлених в Україні

Назва ІС	Компанія-розробник	Період впровадження	Вартість (ліцензія на 50 робочих місць)	Адаптованість до українського законодавства	Функціональні можливості
ЗАХІДНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ					
SAP R/3	SAP AG (Німеччина)	Від 1 до років	Від 350 тис. USD	Адаптовано	Підтримка більше 4 СУБД та 4 ОС сервера, абсолютна адаптація
Oracle Applications	Oracle (США)	Від 1 до років	Від 250 тис. USD	Адаптовано	Підтримка 1 СУБД, абсолютна адаптація
Baan ERP	SSA Global (США)	Від 6 міс. до 1,5 року	Від 150 тис. USD	Адаптовано	Підтримка більше 4 СУБД та 4 ОС сервера, часткова адаптація
MBS Ахарта, Navision	Microsoft (США)	Від 6 міс. до 2 років	Від 175 тис. USD	Не адаптовано	Підтримка 1 СУБД та 1 ОС сервера, часткова адаптація

Продовження табл. 1

Назва ІС	Компанія-розробник	Період впровадження	Вартість (ліцензія на 50 робочих місць)	Адаптованість до українського законодавства	Функціональні можливості
MFG/PRO	QAD (США)	Від 3 міс. до 1,5 року	Від 100 тис. USD	Адаптовано	Підтримка 2 СУБД та 4 ОС сервера, відсутня адаптація
iScala	Ericor (США)	Від 3 міс. до 1,5 року	Від 100 тис. USD	Адаптовано	Підтримка 1 СУБД та більше 4 ОС сервера, повна адаптація
ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ КРАЇН СНД					
"Галактика ERP"	«Галактика»	Від 4 міс. до 1,5 року	Від 50 тис. USD	Адаптовано	Підтримка більше 4 СУБД та 4 ОС сервера, повна адаптація
"Парус Предприятие"	«Парус»	Від 4 міс. до 1 року	Від 50 тис. USD	Адаптовано	Підтримка 1 СУБД та 1 ОС сервера, повна адаптація
«8.0. Предприятие»	«1С»	Від 3 до 9 міс.	Від 7,5 тис. USD	Адаптовано	Підтримка 1 СУБД та 1 ОС сервера, повна адаптація
ІТ-предприятие	«Інформаційні технології»	Від 6 міс. до 1,5 року	Від 25 тис. USD	Адаптовано	Підтримка більше 4 СУБД та 1 ОС сервера, повна адаптація
BS Integrator	"Бизнес Сервис"	Від 6 міс. до 1,5 року	Від 7 тис. USD	Адаптовано	Підтримка 2 СУБД та 2 ОС сервера, повна адаптація
«Флагман»	«Інфософт»	Від 3 міс. до 1 року	Від 15 тис. USD	Адаптовано	Підтримка 2 СУБД та 2 ОС сервера, повна адаптація

Наведена в табл. 1 порівняльна характеристика найпоширеніших інформаційних систем, що використовуються в управлінні українських виробничих підприємств дозволяє виокремити основні переваги та недоліки даних продуктів. До переваг більшості західних продуктів можна віднести модульність систем, можливість роботи в мережах, до яких входять комп'ютери, що працюють під управлінням різних операційних систем або побудовані на різних обчислювальних платформах, велику функціональну гнучкість, наявність інтегрованих систем виробництва і систем проектування. До недоліків відносяться складна документація, високі вимоги до апаратної частини, значна вартість аутсорсінгу. Щодо вітчизняних та російських аналогів, вони мають досить глибоку інтегрованість і чітку підтримку законодавчої бази, а також не такі високі технічні вимоги до локальної мережі підприємства. Та головною перевагою наших розробок залишається відносно невисока вартість.

Таким чином, за сучасних умов будь-яка інформаційна система управ-

ління підприємством покликана автоматизувати процеси управління виробництвом, фінансами, постачанням, витратами на підприємстві. Ті або інші можливості мають як іноземні, так і вітчизняні розробки, які в першу чергу відрізняються функціональністю та вартістю впровадження проекту. Проте при безпосередньому виборі ІС для конкретного підприємства актуальності набуває детальна порівняльна характеристика ІТ, яка враховує повноту функціональних можливостей, можливості швидкого перенастроювання, підтримку декількох систем управління базою даних, вартість необхідного устаткування, адаптацію до законодавства України, кількість підтримуваних операційних систем для сервера, програмно-апаратні платформи, вартість ліцензії тощо.

Список використаних джерел:

1. Назаренко В.М. Оценка критериев оптимальности КИС производственных предприятий / В.М. Назаренко, А.А. Кошулько, Н.В. Назаренко // Корпоративные системы. – 2007. – № 2. – С. 39-42.
2. Татарчук М.І. Корпоративні інформаційні системи: навч. посіб. / М.І. Татарчук. – К.: КНЕУ, 2005. – 291 с.

К.т.н. Тубольцев М.Ф., д.т.н. Маторин С.И., Тубольцева О.М.

Белгородский государственный университет «НИУ БелГУ»,

Российская Федерация

РАЗРАБОТКА ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ ФИНАНСОВОГО АНАЛИЗА

Современные задачи анализа социально-экономических систем потребовали расширения методов традиционного системного анализа [1]. Известное средство структурного анализа BPWin [2], реализующее методику IDEF0, ориентировано не на бизнес-процессы и инкапсуляцию знаний о них, а на производственные процессы в технических отраслях, на что указывает семантика связей. Поэтому BPWin и другие подобные ему инструменты не могут служить базовой платформой для разработки более интеллектуальных, ориентированных на знание, инструментов системного анализа.

Наиболее существенными недостатками традиционных инструментов структурного анализа являются:

- нерасширяемая семантика связей;
- отсутствие механизмов хранения и использования как декларативных, так и процедурных знаний;

- невозможность финансового анализа, учитывающего временную стоимость денег.

Преодоление указанных (и некоторых других) недостатков возможно на пути применения новых подходов к построению моделей социально-экономических систем. Развиваемый на основе системно-объектного подхода «Узел-Функция-Объект» [3] CASE-инструментарий «UFO-toolkit» реализует новый подход к системе как к сущности, имеющей три уровня представления. CASE-инструментарий «UFO-toolkit» позволяет отразить все многообразие связей реальных социально-экономических систем; строить не только организационно-информационные, но и функциональные модели систем; проводить реструктуризацию систем с целью их оптимизации.

Иерархическое представление системы в виде триединой конструкции «Узел-Функция-Объект» дает возможность использовать в одной модели как процессный, так и объектно-ориентированные подходы. Помимо этого, CASE-инструментарий «UFO-toolkit» имеет потенциал для дальнейшего расширения, например, в сторону возможности построения финансовых моделей бизнес-процессов.

Следует отметить, что скромные возможности компьютерного инструментария, создаваемого на основе традиционного системного подхода, в плане создания моделей социально-экономических систем, значительно затрудняют его применение, поскольку результат бизнес-процесса – это, прежде всего, финансовый результат.

Рассчитать доходность бизнес-процесса (а это то, ради чего строится финансовая модель) непосредственно можно только в случае, когда бизнес-процесс состоит только из одной бизнес операции. В этом случае доходность можно определить, используя понятие эффективного процента или уровня внутренней доходности. В реальности бизнес-процесс представляет собой систему из нескольких бизнес-операций. Поэтому интеллектуальный инструментальный нового поколения должен обеспечивать возможность агрегирования доходностей на более высокий уровень иерархии.

Осуществление финансовых операций не требует большого перемещения материальных потоков, а с помощью компьютерных банковских систем большинство платежей происходит в безналичной форме. Т.е. финансовые потоки являются, по сути, информационными потоками, а финансовые модели бизнес-процессов – частным случаем информационных моделей. Таким образом, разработка финансовых моделей может осуществляться с помощью CASE-

инструментария «UFO-toolkit», если его дополнить средствами анализа и синтеза финансовых потоков.

На современном этапе возможны три подхода к разработке финансовых моделей бизнес-процессов. Во-первых, это совместное использование инструментов информационного моделирования и анализа/синтеза финансовых потоков. С помощью инструмента информационного моделирования («UFO-toolkit», например) осуществляется декомпозиция финансовой модели бизнес-процесса, а с помощью инструмента анализа/синтеза финансовых потоков – агрегирование показателя доходности. Достоинство такого подхода – очевидная простота реализации, а недостаток – возможные ошибки при переносе данных вручную.

Во-вторых, это расширение функциональности существующего средства информационного моделирования путем добавления модуля для поддержки агрегирования показателей доходности. Достоинство такого подхода – относительная простота реализации, а недостаток – возможные конфликты со старым программным кодом. И, в-третьих, разработка специального инструмента финансового моделирования бизнес-процессов. Достоинство такого подхода – возможность получения качественно нового инструмента финансового моделирования, ориентированного на использование декларативных и процедурных знаний, недостаток – сложность разработки.

Реализация любого из перечисленных подходов невозможна без системной методики агрегирования показателей доходности, разработанной недавно [4]. Статистические подходы, связанные с линейным взвешиванием, для целей агрегирования совершенно не подходят ввиду не адекватности [5]. Системная методика агрегирования показателей доходности логически соответствует системно-объектному подходу, дополняя возможностью построения финансовых моделей бизнес-процессов. Построив средствами УФО-анализа информационную модель бизнес-процесса, и включив в нее данные о перемещении финансовых средств, можно сначала найти доходность каждой из бизнес-операций, а затем агрегировать доходности. Каждая бизнес-операция, рассматриваемая только с точки зрения финансового результата, превращается в финансовую операцию.

В финансово-экономической литературе финансовую операцию отождествляют с ее финансовым потоком [6, с.19], который задается множеством упорядоченных пар $\{<t_i, C_i>\}$, где C_i – выплата/поступление средств в момент времени t_i , а $i=1, \dots, N$. Функция потока $F(V)$ – это чистое приведенное

значение финансовой операции на момент появления первого элемента в зависимости от значения множителя дисконтирования:

$$F(V) = \sum_{i=1}^N C_i V^{t_i - t_1}, \quad (1)$$

где N – число элементов потока и $t_1 < t_2 < \dots < t_N$;

V – множитель дисконтирования.

Для того, чтобы определить доходность финансовой операции, которая соответствует некоторой бизнес-операции, необходимо, во-первых, найти корень уравнения $F(V)=0$, принадлежащий отрезку $[0,1]$, во-вторых, определить доходность финансовой операции (а следовательно и соответствующей ей бизнес-операции) по формуле $r=1/V - 1$.

Пусть при декомпозиции бизнес-процесса на нижнем уровне финансовой модели определены n бизнес-операций. Пронумеровав их произвольным образом, и обозначив через $F_i(V)$ – функции финансовых потоков отдельных операций $i \in \{1, 2, \dots, n\}$, для вычисления агрегированного показателя доходности используем уравнение [4]:

$$\sum_{i=1}^n F_i(V) V^{t_i - t_m} = 0, \quad (2)$$

где t_i – начало потока с номером i , а $t_m = \min\{t_i\}$.

После вычисления корня V^* принадлежащего отрезку $[0,1]$, агрегированный показатель доходности находим по формуле: $r^*=1/V^* - 1$. Таким образом, для построения в рамках системно-объектного анализа финансовой модели бизнес-процесса необходимо: осуществить декомпозицию бизнес-процесса на бизнес-операции (осуществляется с помощью CASE-инструментария «UFO-toolkit»); определить для каждой бизнес-операции ассоциированный с нею финансовый поток и функцию потока; решить уравнение 1 на отрезке $[0,1]$, а затем вычислить агрегированный показатель доходности всего бизнес-процесса. Следует заметить, что при построении финансовой модели бизнес-процесса используются не все возможности системно-объектного анализа, но принципиально важно то, что именно УФО-анализ делает процесс построения финансовой модели наиболее прозрачным и адекватным реальности.

В настоящее время системная методика агрегирования реализована только в одном инструменте финансового анализа, это программа анализа финансовых потоков «FinStream», разработанная авторами. Программа «FinStream» позволяет не только произвести расчеты параметров финансового потока, но и осуществляет автоматическую генерацию финансовых потоков стандартных финансовых операций, а также визуализацию данных. Таким образом, сочета-

ние инструмента системно-объектного анализа «UFO-toolkit» и программы анализа финансовых потоков «FinStream» позволяет осуществлять построение финансовых моделей бизнес-процессов.

Существенно то, что программы «UFO-toolkit» и «FinStream» являются ориентированными на знания. Инструмент «UFO-toolkit» позволяет своими средствами эмулировать существующие на данный момент модели представления знаний, включая возможность их хранения и распространения, а «FinStream» инкапсулирует в себе процедурные знания о финансовых потоках и способах их анализа.

Список использованных источников:

1. Маторин С.И. Анализ и моделирование бизнес-систем: системологическая объектно-ориентированная технология / С.И. Маторин. – Х.: ХНУРЭ, 2002. – 322 с.
2. Калянов Г.Н. Моделирование, анализ, реорганизация и автоматизация бизнес-процессов / Г.Н. Калянов. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 240с.
3. Маторин С.И. Моделирование организационных систем в свете нового подхода «Узел-Функция-Объект» / С.И. Маторин, А.С. Попов, В.С. Маторин // НТИ. Сер. 2. – 2005. – №1.
4. Тубольцев М.Ф. Математические методы в системном анализе финансовых операций / М.Ф. Тубольцев // Вестник ВГУ, Серия: Системный анализ и информационные технологии. – 2008. – №1. – С.124–133.
5. Тубольцев М.Ф. Регулярная методика агрегирования показателей доходности краткосрочных кредитных операций / М.Ф. Тубольцев, Р.И. Зубова // Вопросы статистики. – 2000. – № 11.
6. Малыхин В.И. Финансовая математика: учеб. пособ. для вузов / В.И. Малыхин. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 247 с.

Чекалова Н.Е.

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Інститут безперервної фахової освіти, м. Дніпропетровськ, Україна

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ХМАРНИХ ОБЧИСЛЕНЬ

За останні 2-3 роки стрімко набирає обороти нова тенденція у розвитку обчислювальних технологій – *cloud computing*. Суть терміну проста: користувачі комп'ютерів не купують дорогі устаткування і програмне забезпечення, а беруть його в оренду, оплачуючи лише за час реальної роботи з ним. Програмне забезпечення і обчислювальні потужності знаходяться «десь в хмарах» – на видаленому сервері.

Роботу, яка раніше покладалася на ПК, проведуть комп'ютери дата-центра швидше, дешевше і якісніше. Все, що потрібне користувачеві: підклю-

чення до Інтернету, комп'ютер будь-якої потужності і порівняно невелика сума для оплати послуг.

При наданні хмарного сервісу використовується тип оплати "оплата-за-використання": користувач оплачує рівно той обсяг ресурсів, який ним в реальності використовувався протягом певного часу. Еластичність хмарного сервісу надає користувачеві можливість "піднімати" або "опускати" максимальні ліміти ресурсів, які виділяються. Підприємствам немає необхідності вкладати кошти у власну інформаційну інфраструктуру. Всі завдання з настрійки, усунення несправностей, захисту від несанкціонованого доступу, розширення інфраструктури та ін. бере на себе сервіс-провайдер.

Пов'язаний розвиток таких технологій з необхідністю зниження витрат на дорогі ІТ-послуги. Підраховано, що витрати на «хмарні» послуги нижче в 5-10 разів за рахунок економії на масштабі, а головне, роботу офісу можна організувати протягом декількох робочих днів [1]. Тобто хмарні обчислення – інструмент для бізнесу, що дозволяє ефективніше організувати робочий процес.

В умовах серйозних проблем в світовій економіці компанії шукають шляхи економії коштів і прагнуть економити на інвестиціях в ІТ-напрямок, відходячи від використання власного устаткування і ПО.

Проте ефект зростання від сервіс-орієнтованих технологій виявиться тільки в довгостроковій перспективі, оскільки бізнес не поспішає переходити на використання «хмарних обчислень». Основна причина цьому, на думку аналітиків, – інертність і бажання вижати якомога більше з вже вкладених інвестицій [2].

Впровадження «хмар» може привести до втрати деякої частини робочих місць, оскільки суттєво знижується потреба в системних адміністраторах (високовіртуалізоване оточення зменшує необхідність в управлінні устаткуванням) [3]. Але з іншого боку – обслуговування «хмарних» сервісів збільшить потребу в висококласних ІТ-спеціалістах, що на макрорівні зрівноважить зайнятість.

Які ж бізнес-переваги та ризики чекають користувачів «хмарних» сервісів?

Переваги:

- Компанії-розробники програмного забезпечення нарешті вирішать проблему з використанням неліцензійних піратських копій.
- Відсутність або мінімізація витрат на придбання, підтримку і модернізацію програмного забезпечення і устаткування. Користувачам немає необхід-

ності купувати дорогі комп'ютери, з великим обсягом пам'яті та дисків, щоб використовувати програми через веб-інтерфейс. Відпадає необхідність й в CD і DVD приводах.

- Збільшена продуктивність призначених для користувача комп'ютерів. Оскільки велика частина програм і служб запускаються видалено в мережі Інтернет, призначені для користувача комп'ютери з меншим числом програм швидше запускаються і працюють.

- Зменшення витрат і збільшення ефективності ІТ інфраструктури. Звичайні сервера середньої компанії завантажені на 10-15%. Дорогі обчислювальні ресурси завантажуються зазвичай нерівномірно. Використовуючи необхідну кількість обчислювальних ресурсів в "хмарі" у будь-який момент часу, компанії скорочують витрати на устаткування та його обслуговування до 50%. При цьому в багато разів збільшується гнучкість виробництва [4].

- Замість придбання пакетів програм для кожного локального користувача, компанії вибірково купують потрібні програми в "хмарі". Якщо програми використовуються не часто, то їх можна просто орендувати з почасовою оплатою. Витрати на оновлення програм і підтримку в працездатному стані на всіх робочих місцях зовсім зведені до нуля.

- У будь-який час, коли користувач запускає видалену програму, він може бути упевнений, що ця програма має останню версію – без необхідності платити за оновлення.

- Збільшення доступних обчислювальних потужностей. Користувачі можуть за бажанням легко і дешево попрацювати з суперкомп'ютером без яких-небудь фактичних придбань [4].

- Економія ресурсу часу при виконанні спільних робіт в реальному часі. При роботі з документами в "хмарі" немає необхідності пересилати один одному їх версії або послідовно редагувати їх, тепер будь-яка внесена зміна миттєво відбивається у інших користувачів.

- Cloud Computing дозволяє не тільки економити на електриці, обчислювальних ресурсах, фізичному просторі, займаному серверами, але і розумно підходити до витрачання природних ресурсів. Центри обробки інформації, ті самі "хмари", можна розташувати в прохолоднішому кліматі, користувачі можуть замінити важкі, ресурсоємні комп'ютери і ноутбуки на легких і економічні нетбуки. При цьому економиться електроенергія, місце та матеріали, з яких все це виготовляється.

- Якщо дані зберігаються в "хмарі", їх копії автоматично розподіляються по декількох серверах, що можливо знаходяться на різних континентах. Втра-

чену цінну інформацію користувач може отримати з будь-якого іншого комп'ютера. В Україні фізична безпека даних ще актуальніша, якщо врахувати крадіжки устаткування, незаконні вилучення комп'ютерів різними службами, рейдерські захоплення офісів, погану пожежну безпеку та ін.

Недоліки:

- Існує певна небезпека того, що всі обчислення і дані будуть агреговані в руках однієї «хмарної» надмонополії. В найближчому майбутньому не виключена поява глобальної надкомпанії, яка координуватиме і контролюватиме інформаційні потоки і всі обчислення в світі [4].

- Cloud Computing майже завжди вимагає з'єднання з мережею Інтернет. Деякі "хмарні" програми завантажуються на локальний комп'ютер і використовуються в той час, коли Інтернет недоступний. У решті випадків, якщо немає доступу в Інтернет – немає роботи, програм, документів.

- Необхідне постійне з'єднання з мережею. Деякі програми, в яких потрібна передача значної кількості інформації, працюватимуть на локальному комп'ютері швидше не тільки із-за обмежень швидкості доступу в Інтернет, але й із-за завантаженості видалених серверів і проблем на шляху між користувачем і "хмарою". А це може привести до зростання трудомісткості виконання певних робіт.

- Безпека даних може бути під загрозою. Велика концентрація інформації підвищить значущість ризиків її розкриття, псування або повного знищення. І можливо в недалекому майбутньому ми зіткнемося з таким поняттям, як інформаційне шпигунство, як сьогодні говоримо про промислове шпигунство в конкурентних війнах.

Список використаних джерел:

1. Бовсуновский В. Преимущества и недостатки платной электронной почты [Электронный ресурс] / В. Бовсуновский. – Режим доступа: <http://www.segodnya.ua/useful/internet/14259250.html>
2. Бурдыга И. "Облака" не сгущаются [Электронный ресурс] / И. Бурдыга // Газета "Коммерсантъ Украина". – 2011. – №150 (1424). – 22 сент. – Режим доступа: <http://www.kommersant.ua/doc/1778526>
3. Стрельченко Ю. ЦРУ поделилось наблюдениями от внедрения «облачных» вычислений [Электронный ресурс] / Ю. Стрельченко. – Режим доступа: <http://net.compuenta.ru/465448>
4. Белогрудов В. Облачные вычисления – достоинства и недостатки [Электронный ресурс] / В. Белогрудов. – Режим доступа: <http://www.smart-cloud.org/sorted-articles/44-for-all/96-cloud-computing-plus-minus>
5. Валерий Сидоров Computing уходит в небо, или Что такое «облачные вычисления»? [Электронный ресурс] / В. Сидоров. – Режим доступа: <http://netler.ru/pc/cloud.htm>

Чернова Л.С.

*Национальный университет кораблестроения имени адмирала С.О. Макарова,
г. Николаев, Украина*

**МОДИФИКАЦИЯ ЗАДАЧИ О РАНЦЕ И ЕЕ РЕШЕНИЕ
ПРИМЕНИТЕЛЬНО К УПРАВЛЕНИЮ СТОИМОСТЬЮ ПРОЕКТА,
ОСНОВАННОМУ НА КОМПЛЕКСНОМ ИСПОЛЬЗОВАНИИ
ФУНКЦИОНАЛЬНО-СТОИМОСТНОГО АНАЛИЗА И
БЮДЖЕТИРОВАНИЯ**

Задача о ранце (рюкзаке) – одна из задач комбинаторной оптимизации, которая получила название от максимизационной задачи укладки как можно большего числа нужных вещей в рюкзак при условии, что общий объём (или вес) всех предметов, способных поместиться в рюкзак, ограничен [1]. Подобная задача широко распространена в экономике, градостроительстве, прикладной математике, криптографии и других областях деятельности человека. В общем виде, задачу можно сформулировать так: из неограниченного множества предметов со свойствами «стоимость» и «вес», требуется отобрать некоторое число предметов таким образом, чтобы получить максимальную суммарную стоимость при одновременном соблюдении ограничения на суммарный вес. Применительно к экономике хочется привести пример известной экономической задачи. Бутлегеры во времена сухого закона в США планируют поставки алкогольной продукции. 5 крупных городов готовы платить за тонну спиртного: 2000 \$ в Бостоне, 3000 \$ в Детройте, 2500 \$ в Вашингтоне, 3200 \$ в Нью-Йорке и 1800 \$ в Чикаго. Все 5 городов находятся на разном расстоянии от порта, куда прибывает груз: Бостон – 250 миль, Детройт – 300 миль, Вашингтон – 500 миль, Нью-Йорк – 100 миль и Чикаго – 600 миль. Требуется выбрать города, в которых можно получить максимальную прибыль от продажи спиртного. При этом суммарное расстояние от этих городов до порта с грузом не должно превышать 1000 миль.

Теперь попробуем сформулировать эту задачу применительно к теме этой статьи. Предприятие хочет реализовать проект создания нового двигателя, при этом предприятию необходимо получить при минимальных затратах максимальную прибыль, т.е. заполнить ранец необходимыми предметами с минимальным весом, обладающими при этом максимальной стоимостью. Очевидно, что под минимальным весом предметов следует понимать оптимизированные с помощью функционально-стоимостного анализа бюджеты бизнес-процессов проекта создания нового двигателя, а под максимальной стоимостью –

ожидаемую прибыль от реализации новых двигателей. Объем ранца – это, соответственно, размер собственных средств и средств инвесторов.

Целью настоящей статьи является описание методики применения функционально-стоимостного анализа при управлении процессом бюджетирования бизнес-процессов при реализации проекта создания нового двигателя наукоемким предприятием ГП НПКГ «Зоря – «Машпроект» [2].

Управление стоимостью проекта включает в себя:

- оценку стоимости проекта;
- бюджетирование проекта – установление целевых показателей затрат на реализацию проекта по каждому бизнес-процессу;
- контроль стоимости проекта.

Практика показала, что целесообразно выделять на предприятии пять видов бизнес-процессов, а именно:

- основные бизнес-процессы по производству продукции и предоставлению услуг;
- вспомогательные бизнес-процессы, обеспечивающие основные;
- бизнес-процессы развития предприятия;
- бизнес-процессы управления деятельностью предприятия;
- бизнес-процессы, обеспечивающие управление конкретным проектом.

Каждая составляющая накладных расходов проекта порождается определенной функцией, принадлежащей какому-либо бизнес-процессу. Каждый бюджет должен учитывать некоторую долю накладных расходов пропорционально той функции, которая финансируется из соответствующего бюджета. Итак, решим задачу, связанную с определением оптимальных бюджетов бизнес-функций проекта создание нового двигателя с использованием метода функционально-стоимостного анализа.

Имеется n бюджетов центров финансовой ответственности реализуемого проекта. Обозначим через y_i объем финансирования i -го бюджета. Эффективность разработанного бюджета определяется выражением:

$$D_i(y_i) = \rho_i \max [0; y_i - a_i], \quad i = \overline{1, n},$$

где a_i – постоянные затраты в i -м бюджете;

ρ_i – эффективность i -го бюджета, определяемая путем сравнения фактического i -го бюджета и его параметров, полученных методом функционально-стоимостного анализа с учетом ранга функции бизнес-процесса.

Заданы ограничения $y_i \leq C_i$, $i = \overline{1, n}$, где C_i – максимальный предельный объем финансирования i -го бюджета, определяемый возможностями предприятия и рыночным спросом. Задана также величина инновационного фонда R .

Определим множество бюджетов проекта и объем финансирования каждого бюджета с учетом его эффективности, определяемой методом функционально-стоимостного анализа, так, чтобы суммарный доход был максимальным при ограничении на суммарную величину инновационного фонда. Задача заключается в максимизации

$$D(y) = \sum D_i(y_i),$$

при ограничениях $S(y) = \sum_{i=1}^n y_i \leq R, 0 \leq y_i \leq C_i$.

Для решения задачи применим метод дихотомического программирования. Сначала докажем простую теорему, позволяющую уменьшить объем вычислений.

Теорема. Существует оптимальное решение, такое, что все принятые к разработке бюджеты (за возможным исключением одного бюджета) финансируются в максимальном объеме.

Следствие. В множестве принятых к разработке бюджетов финансирование менее максимального может иметь бюджет с минимальной эффективностью.

Рассмотрим структуру дихотомического представления в виде ветки дерева, вершины которого расположены в порядке нумерации бюджетов. В этом случае метод дихотомического программирования переходит в метод динамического программирования. Обозначим $F(k;p)$ – максимальный эффект от первых k бюджетов при величине инвестиционного фонда P . Уравнение Беллмана имеет вид

$$F(k+l;p) = \max_{0 \leq q \leq p} [F(k;p-q); d_{k+1} \times \max[0; q - a_{kH}]].$$

Рассмотрим другой алгоритм решения задачи, также использующий теорему 1. А именно, поскольку только один бюджет может быть разработан с финансированием менее максимального, то рассмотрим n задач.

В i -й задаче принимается, что бюджет i может быть разработан с финансированием менее максимального. Исключая этот бюджет, мы получаем классическую задачу о ранце. Для оставшихся бюджетов, как известно, решение задачи о ранце дает одновременно и оптимальное решение для всех меньших величин i . Обозначим $\Phi_i(p)$ – максимальный эффект в i -й задаче в зависимости от финансирования p . Максимальный эффект с учетом бюджета i определяется выражением

$$\Phi_{\max}^i = \max_{0 \leq p \leq R} [\Phi_i(p) + \rho_i \min(C_i; R - p)]$$

Сравнивая решения n задач, определяем оптимальное решение. Таким образом, необходимо решить n задач о ранце. Однако применение метода дихотомического программирования позволяет существенно уменьшить это число. Действительно, если например, решена задача о ранце для первых $(n - 1)$ бюджетов, то для решения задачи без бюджета $(n - 1)$ достаточно взять решение для первых $(n - 2)$ бюджетов и решить только одну задачу, добавив бюджет n . Соответствующая структура дихотомического представления для n задач о ранце приведена на рис. 1 (для случая $n = 5$).

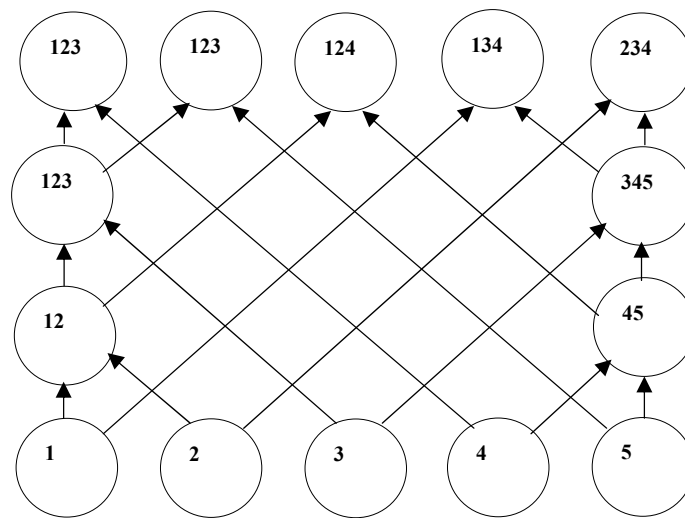

Рис. 1. Структура дихотомического представления для 5 задач о ранце

Поясним эту структуру. Сначала решаются задачи о ранце без бюджета 5 и 1 (левая и правая ветки на рисунке 1). Для получения решения задачи без бюджета 4 решаем всего одну задачу для объединенных бюджетов 1, 2, 3 и бюджета 5. Всего решается $3(n - 2)$ подзадач, вместо $n(n - 1)$ при их независимом решении.

Выводы. Использование функционально-стоимостного анализа как метода бюджетирования обеспечивает наиболее эффективное распределение ограничений ресурсов во времени. Использование описанного метода позволило значительно уменьшить производственный цикл и увеличить конкурентоспособность продукции.

Список использованных источников:

1. Баркалов С.А. Математические основы управления проектами: учеб. пособ. / С.А. Баркалов, В.И. Воропаев, Г.И. Скелетова и др.; под ред. В.Н. Буркова. – М.: Высш. шк., 2005. – 423 с.
2. Функционально-стоимостной анализ в управлении проектами наукоемких предприятий: монография / [Данченко Е.Б., Чернова Л.С., Бедрий Д.И., Погорелова Е.В., Мазуркевич А.И.]. – Днепропетровск: ИМА–Press, 2011. – 237 с.

СЕКЦІЯ Х. ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ
ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ.
ЯКІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ
ТА СТАЛІЙ ЕКОЛОГОЗБЕРІГАЮЧИЙ РОЗВИТОК

К.е.н. Воронецька В.С.

Вінницький національний аграрний університет, Україна

**ЕКОЛОГІЧНИЙ МАРКЕТИНГ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
АГРАРНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ**

Перехід України до концепції сталого розвитку вимагає розробки адекватних механізмів управління як економікою в цілому, так і окремими її галузями. Окрім цього, формування та запровадження механізмів реалізації моделі сталого економічного зростання об'єктивно зумовлюють активізацію екологічного спрямування маркетингових зусиль на всіх рівнях управління. Тому побудова екологічно орієнтованої ринкової економіки в Україні робить актуальною проблему розвитку маркетингової діяльності і посилення її екологічної спрямованості.

Питання еволюції маркетингових концепцій управління, у тому числі концепції екологічного маркетингу, знайшли відображення в роботах як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, а саме: Ф. Котлера, Ж.Ж. Ламбена, Ж. Оттмана, М. Полонського, О.Є. Хачатурова, В.Г. Герасимчука, С.М. Ілляшенка, О.Л. Каніщенко, О.М. Куценко, О.В. Садченко, Л.В. Слюсарєвої, С.К. Харічікова та інших. Однак, в умовах сьогодення вченими-економістами подібні питання недостатньо досліджені в базових галузях економіки України, найважливішими серед яких є сільське господарство та переробна галузь агропромислового комплексу.

Функціонування системи екологічного маркетингу в аграрному секторі економіки – це реальний процес інтеграції усіх його управлінських функцій, які одночасно сприяють екологізації агросфери, виявленню, плануванню та прогнозуванню розвитку підприємницьких ініціатив на інноваційно-інвестиційній основі, що пов'язані з виробництвом, формуванням та стимулюванням попиту на екобезпечну агропромислову продукцію, а також сільськогосподарську екосистемну продукцію і послуги. Екологічний маркетинг також пов'язаний з реалізацією інтегративної функції механізму екологічного управління та менеджменту [3, с. 257].

Можна сказати, що екологічний маркетинг в агросфері – це управлінська діяльність сукупності організаційних структур аграрного сектора економіки, яка спрямована на визначення, прогнозування і формування споживчих потреб, попиту на екобезпечну агропродовольчу продукцію, екосистемні послуги сільського господарства, а також просування їх до споживача [1, с. 286].

Маркетинг як інструмент екологічного управління реалізується шляхом функціонування менеджменту екологічно спрямованого природокористування в агросфері, який включає наступні складові управлінської діяльності:

1. Еколого-економічний аналіз, який передбачає комплексне дослідження особливостей формування ринкових засад та можливостей реалізації екобезпечної агропродовольчої продукції, оцінка внутрішніх та зовнішніх можливостей щодо розвитку екологічно орієнтовного підприємництва. Визначення цілей та розроблення стратегій маркетингу екологічного спрямування. Особливо тут треба зазначити необхідність розробки цінової стратегії та тактики.

2. Формування системи економічних відносин, що передбачає реалізацію соціально-екологічних функцій природних ресурсів агросфери.

3. Розроблення плану маркетингу.

4. Безпосередня реалізація плану екологічного та екосистемного маркетингу в межах конкретних підприємницьких екологічних ініціатив.

5. Контроль та контролінг екологічного маркетингу, що забезпечує його саморозвиток.

Основним завданням екологічного маркетингу в аграрному секторі економіки є, на наш погляд, привернення уваги державних, комерційних та некомерційних організацій та інших стейкхолдерів (зацікавлених сторін, зокрема, населення) до вирішення екологічних, еколого-економічних та соціальних проблем раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів агросфери на інноваційній основі [2, с. 190].

Слід відмітити, що екологічний маркетинг як система регулювання підприємницького виробництва та реалізації агропродовольчої продукції може бути представлена, на наш погляд, у формі еколого-економічного механізму маркетингового управління аграрним сектором економіки. Еколого-економічний механізм маркетингового управління як організаційна система аграрного виробництва включає: екологічно орієнтовану організаційно-економічну систему з визначенням складу та змісту основних функцій (планування та прогнозування, стимулювання, регулювання, контроль тощо) та безпосередньо управління маркетингом; організаційно-управлінську його структуру; окремі еколого-економічні інструменти маркетингової діяльності (ціноутворення

на агропродовольчу продукцію з урахуванням екосистемних факторів, інструменти стимулювання виробництва екобезпечної продукції тощо); інформаційно-комунікаційні системи.

Слід відмітити, що проблема погодження еколого-економічних інтересів суб'єктів агропродовольчого ринку вирішується в межах господарського організаційно-економічного механізму управління аграрним сектором економіки із застосуванням його основних складових: планування, стимулювання (мотивації), організації управління, контролю тощо. Таким чином, екологічний маркетинг в аграрному секторі економіки, а також розвиток екологічно орієнтованого маркетингу відповідають умовам соціальної відповідальності агропромислового виробництва, розвитку господарського механізму управління на еколого-економічних засадах, а також є невід'ємною частиною екологічного та екосистемного менеджменту в агросфері.

Список використаних джерел:

1. Бочко О.Ю. Сприйняття і реалізація концепцій маркетингу в аграрній сфері економіки / О.Ю. Бочко / Вісник Львівського державного аграрного університету: Економіка АПК. – 2007. – № 14. – С. 279–287.
2. Нагорнов С.С. Формування системи аграрного маркетингу в сучасних умовах / С.С. Нагорнов // Вісник ХНТУСГ. – 2007. – № 56. – С. 187–192.
3. Шпильовий В.А. Аспекти якості і екологічної безпеки продуктів харчування / В.А. Шпильовий / Зб. наук. праць. – Черкаси: ЧГТУ, 2005. – Вип. 14. – С. 256–260.

Гейдт О.П.

Таврійський державний агротехнологічний університет

РОЗВИТОК ЕКОЛОГОБЕЗПЕЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Розвиток аграрного сектора економіки України в значній мірі зумовлюється відносинами людей і природи. Формування збалансованої системи природокористування, адекватна структурна перебудова виробничого потенціалу економіки та підвищення свідомості працівників на сьогодні слід віднести до основних пріоритетів в галузі охорони навколишнього середовища як в цілому по Україні так і в сільському господарстві.

Необхідно підкреслити, що на сьогоднішній період надзвичайно гостро постала проблема якості життя людини, яке, перш за все, залежить від надходження повноцінного харчування. Відомо, що збільшення продовольчих ресурсів на планеті було досягнуто, в основному, за рахунок інтенсифікації аграрного сектору в господарюванні різних країн. За даними ФАО, біля поло-

вини населення планети не отримує повноцінного харчування. При цьому, соціальні проблеми забезпечення продовольством загострюються тим, що його виробництво зорієнтовано не на першочергове забезпечення населення повноцінним харчуванням, а на економічні вигоди землевласників [3, с. 311].

В XXI століття людство ввійшло з усвідомленням двох важливих положень. Це концепція продовольчої безпеки й концепція ємності природного середовища, яка забезпечує виживання людства. Продовольча безпека є суспільно-технологічна система, покликана забезпечити виробництво продуктів харчування в кількості достатній для будь-якої окремо взятої країни і людства в цілому. Забезпечення продуктами харчування відповідно до медичних норм, гарантована продовольча безпека є завданням уряду будь-якої держави. Природно, що чисельність населення при такому підході, який виключає голод, не може бути нескінченно великою. Ця чисельність визначається ємністю природного середовища, тобто наявністю території, природних ресурсів і технологічних засобів для виробництва продуктів харчування. Таким чином, як планета в цілому, так і окремі її регіони мають певну ємність виживання як гранично допустиму чисельність народонаселення, яку можна забезпечити продовольством при раціональному користуванні природними ресурсами [1, с. 7].

Таке раціональне сільськогосподарське користування розуміють як тривале збереження для нащадків природного середовища в не виснаженому і не забрудненому відходами і токсикантами стані. Воно веде до необхідності дотримання екологічних вимог в аграрному виробництві. Екологічний імператив на початку XXI століття стає провідним критерієм оцінки рослинницьких і тваринницьких технологій.

Продовольча безпека містить у собі не тільки достатню кількість продуктів харчування, але й достатню їх якість. Продукти харчування повинні бути цілком безпечними для здоров'я. У даний час ця вимога найчастіше не витримується.

Припущена при цьому екологічна недосконалість технологій призвела до необхідності розвитку альтернативного сільського господарства (екологобезпечних технологій). Альтернативні рослинництво й тваринництво керуються екологічним імперативом та містять два компоненти: найбільш доцільні способи використання ресурсів; відтворення ресурсів та охорона від виснаження.

Проте, масштабний перехід українського сільського господарства до екологобезпечних технологій буде успішним лише за умов підтримки альтернативного сільського господарства на державному рівні. Адже родюча земля – це запорука збагачення української нації. Застосування екологобезпечних тех-

нологій, які збагачують землю, покращуючи її родючість, на загально національному рівні зможе забезпечити відновлення Україною всесвітньо відомого статусу “Житниці Європи”, зробивши це з найбільшою економічною раціональністю та виключно екологобезпечними засобами [2, с. 167].

Перехід на використання екологобезпечних (альтернативних) технологій зачіпає всі сторони господарської діяльності сільськогосподарських підприємств: технологію і організацію виробництва продукції, економіку, соціальні питання. Перед початком освоєння екологічно безпечних технологій необхідно розробити детальний план переходу господарства на ці технології, особливо урахувавши при цьому ресурсозабезпечення альтернативних технологічних операцій.

Таким чином, впровадження екологобезпечного сільськогосподарського виробництва в Україні повинен забезпечуватись шляхом правового закріплення та реалізації системи соціально-економічних, організаційних, економічних та інших заходів, які базуються на наукових дослідженнях впливу та можливих шкідливих наслідків застосування інноваційних технологій в агропромисловому комплексі (санітарні та ветеринарні заходи, дотримання процедур відповідності, маркування та сертифікації, параметрів безпеки продукції, заходи економічного стимулювання та інші).

Список використаних джерел:

1. Патица В.П. Наукова концепція сталого розвитку агросфери України / В.П. Патица // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2002. – №2-3. – С.5–9.
2. Романко С.М. Механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції: етапи розвитку / С.М. Романко // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: зб. наук. праць. – Івано-Франківськ: Плай, 2007. – Вип. XVIII. – С. 166–169.
3. Легеза Д.Г. Світовий досвід органічного виробництва сільськогосподарської продукції / Д.Г. Легеза // Зб. наук. праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2010. – № 3 (11). – С. 308-315.

К.е.н. Гончар Л.А.

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, Україна

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Продовольча безпека посідає перше місце в ієрархічній структурі системи національної безпеки держави. У теперішній час актуальність вивчення проблеми забезпечення продовольчої безпеки не викликає сумнівів, оскільки

питанням сьогодення є проблеми агроекології, тобто науки про способи виробництва продуктів харчування, де основним питанням є збереження агроресурсів і навколишнього середовища.

Сьогодні з позиції вітчизняної і світової науки про харчування їжу не слід розглядати як паливо, що скидають в організм людини, мовби у піч, оскільки людина повинна одержувати з їжею повний комплекс життєво важливих компонентів та одночасно бути впевненим в її повній безпечності одержуючи від їжі ще і задоволення.

Визначивши значущість їжі вона може бути джерелом і носієм великої кількості потенційно небезпечних для здоров'я людини хімічних речовин. Вони попадають і накопичуються в харчових продуктах при обміні речовин між живими організмами, з повітря, води та ґрунту.

Саме це дозволяє питання безпечності і якості продуктів харчування віднести до одного з основних факторів, що забезпечує здоров'я нації і збереження її генофонду.

Продовольча безпека держави визначається передусім виробничо-продуктивною потужністю агропромислового комплексу, а саме: здатністю вчасно реагувати на кон'юнктуру продовольчого ринку; наявністю необхідних обсягів перехідних запасів; рівнем платоспроможності населення, що має забезпечувати споживчий рівень громадян; здатність не допустити імпорتنу експансію продовольчих товарів [1].

Аграрна політика повинна спрямовуватися на виробництво широкого асортименту високоякісних продуктів харчування власного виробництва для задоволення потреб усіх верств населення з урахуванням несприятливих екологічних умов, що зумовлюють особливі вимоги до забезпечення раціонального харчування українського народу.

За даними статистики на 2010 рік у порівнянні з 200, рівень захворювання органів травлення в Україні збільшився на 23%, інфекційних захворювань – на 14%, дифтерії – у 2,2 рази, туберкульозом – на 24%.

Особливе занепокоєння визиває стійка тенденція до зростання захворювань у дітей. За даними НДІ гігієни і профілактики захворюваності дітей, підлітків і молоді, тільки 14% дітей практично здорові, 50% – мають відхилення за здоров'ям і 35% – є хронічно хворими. Частка здорових дітей до кінця навчання у школі не перевищує 25%, а це четверта частина від загальної кількості випускників.

Нормальна діяльність організму можлива за умови його забезпечення не лише необхідним харчуванням, а й збереженням складних відносин між бага-

точисельними компонентами харчування, кожному з яких відведена певна роль в обміні речовин. Процес обміну речовин необхідно розглядати з інформаційної точки зору, оскільки майже вся необхідна для організму людини інформація надходить із їжею. Для кожної речовини, що потрапляє в організм з продуктами харчування, існують закономірності перетворення обміну, асиміляції та дисиміляції.

Результати досліджень якості харчової сировини і харчових продуктів в Україні свідчать про високий рівень забрудненості продуктів харчування токсичними хімічними сполученнями, біологічними агентами і мікроорганізмами, що пов'язано передусім з техногенним забрудненням навколишнього середовища, низькою агротехнічною культурою і порушенням агрохімічних технологій.

Недостатня забезпеченість організму вітамінами є причиною поширення поліавітамінозу, що супроводжується зниженням захисних властивостей організму, втомою, дратівливістю, зниженням уваги і працездатності людини, що є основою для розвитку і прогресування інших захворювань, пов'язаних з несприятливими умовами. Для профілактики багатьох захворювань і збереження здоров'я необхідне повноцінне харчування населення [2].

Продовольча безпека відіграє суттєву роль для забезпечення конкурентоспроможності економіки України, оскільки основним елементом соціально-економічної системи є людина. Тільки здорове населення забезпечить конкурентоспроможність і розвиток економіки, а хворобливе населення цього зробити неспроможне. Тому, про здоров'я нації і кожної людини необхідно дбати, бо хворе покоління не може народжувати здорових дітей.

Отже, обсяги споживання харчових продуктів та енергетичний вміст добових раціонів не достатні для підтримки на належному рівні здоров'я й працездатності населення, тому збереження здорового генофонду нації є надзвичайними питанням держави, що потребує невідкладного вирішення низки завдань: створення стабільних економічних умов проведення ефективної аграрної політики; забезпечення рівноцінних можливостей для суб'єктів господарювання; проведення розумної національної політики щодо зайнятості населення; здійснення соціальної політики, що спрямована на доступ населення до повноцінного харчування; досягнення стійкого, інтенсивного і різноманітного виробництва продуктів харчування; реалізація стратегій розвитку агропромислового комплексу для збільшення можливостей виробництва високоякісних продовольчих товарів; сприяння впровадженню передових технологій в галузі виробництва, переробки й зберігання сировини і продуктів харчування; про-

ведення активної зовнішньоекономічної діяльності; оптимізація експортно-імпоротної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В.Т. Шлемко, І.Ф. Біноко. – К.: НІСД, 1997. – 435 с.
2. Кваснюк Б.Є. Конкурентоспроможність національної економіки / за ред. д-ра екон. наук Б.Є. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2005. – 582 с.

Денисенко С.М.

Інститут агроекології і природокористування НААН, Україна

РОЗВИТОК ВИРОБНИЦТВА ЕКОБЕЗПЕЧНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Стратегічним завданням нашої держави є створення сприятливих умов для збереження здоров'я і тривалості життя населення в існуючих несприятливих екологічних умовах, які характеризуються техногенним забрудненням об'єктів довкілля: повітря, води, ґрунтів, а також продуктів харчування. Весь комплекс екологічних негараздів позначився на погіршенні здоров'я населення та генофонді нації. Якщо деградація генофонду і надалі триватиме такими темпами, то можна вважати, що сучасна екологічна ситуація вже вбиває майбутні покоління.

Дані наукових досліджень та статистики свідчать про значне загострення проблем здоров'я, пов'язаних з особливостями харчування, що обумовлює необхідність термінових заходів щодо поліпшення ситуації. За оцінками вчених, з їжею до організму надходить понад 70% усіх забруднювачів. Такі речовини накопичуються і негативно впливають на стан здоров'я людини, знижують імунізаційні функції, викликають інтоксикацію організму, мутагенні, канцерогенні афекти, прискорюють процеси старіння та інші негативні патологічні й генетичні зміни фізіологічного стану людини. Тому сільськогосподарська продукція, особливо її частина, що використовується для виробництва харчових продуктів, повинна бути не тільки якісною, а й екологічно безпечною для життя і здоров'я людини [2, с. 166].

Проведені дослідження свідчать про те, що в економічній літературі існують різні точки зору щодо сутності екологічної продукції. Одні автори називають її екологічно чистою, інші – просто екологічної чи органічної, біологічної, натуральної, треті – екологічно безпечною [1; 3].

За стандартом ІФОАМ вважається, що екологічно чисті (органічні, біо,

натуральні, organic food) – це ті продукти, які не модифіковані генетично і при їх вирощуванні не використані пестициди, гербіциди, отрутохімікати. Вони вирощені, збережені, упаковані і перероблені без використання будь-яких хімічних речовин [1, с. 146]. Однак, на наш погляд, слід мати на увазі, що шкідливі речовини можуть діяти і діють на рослини ззовні: повітря, дощ, вода, які можуть бути заражені промисловими відходами, вихлопними газами транспортних засобів, токсичними речовинами при утилізації різних відходів. Тому, в сучасних умовах отримати екологічно чисті продукти, які не містять забруднених речовин природного або антропогенного походження, практично неможливо.

З урахуванням вищевикладеного нам видається, що необхідно правильно і професійно говорити про екобезпечну продукцію, під якою ми розуміємо безпечні продукти харчування та сировина для переробки, отримані з генетично немодифікованих рослин, вироблених на екобезпечних сільськогосподарських землях з використанням технологій і способів, що виключають застосування мінеральних добрив, гербіцидів та інших хімічних засобів захисту рослин, що відповідають науково обґрунтованим стандартам якості, підтверджені сертифікатами і не роблять негативного впливу на стан навколишнього середовища при їх виробництві та утилізації.

Сьогодні в Україні розвиток виробництво екобезпечної продукції відбувається повільними темпами, але вже можна з упевненістю говорити про можливі перспективи даного напрямку. Розглядаючи вітчизняний ринок екобезпечної сільськогосподарської продукції, доцільно розділити внутрішній і зовнішній ринки. На початковому етапі розвитку внутрішнього ринку в Україні абсолютно чітко проявляється його імпортна залежність і домінування зарубіжних виробників, які пропонують групу екобезпечної продукції преміум-класу за високими цінами. Нечисленні українські виробники екобезпечної сільськогосподарської продукції в основному, навпаки, займаються експортом продукції за кордон.

Тому з метою забезпечення належного підґрунтя для функціонування економіко-правового механізму виробництва екобезпечної сільськогосподарської продукції на державному рівні пропонуємо вжиття комплексу заходів, а саме: закріплення інституційної підсистеми економіко-правового механізму забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції у вигляді системи органів державного, регіонального, громадського управління і управління на підприємствах-виробниках сільськогосподарської продукції та у торгівлі; формування функціональної підсистеми у вигляді системи прямих та непрямих за-

ходів забезпечення екобезпеки сільськогосподарської продукції [3, с. 93]; впровадження інструментів адміністративного, фінансово-кредитного та ринкового регулювання виробництва і реалізації екобезпечної сільськогосподарської продукції.

Таким чином екобезпека сільськогосподарської продукції забезпечується шляхом правового закріплення та реалізації системи соціально-економічних, організаційних, економічних та інших заходів, які базуються на наукових дослідженнях впливу та можливих шкідливих наслідків застосування нових наукових технологій в агропромисловому комплексі (санітарні та ветеринарні заходи, дотримання процедур відповідності, маркування та сертифікації, параметрів безпеки продукції, заходи економічного стимулювання та інші). При цьому, забезпечення екобезпеки сільськогосподарської продукції здійснюється на всіх етапах її виробництва та використання.

Список використаних джерел:

1. Максимов А.А. Производство экологически безопасной продукции растениеводства: принципы, условия, факторы / А.А. Максимов // Известия Оренбургского государственного аграрного университета. Теоретический и научно-практический журнал. – 2010. – №1 (25). – С. 145-147.
2. Романко С.М. Механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції: етапи розвитку / С.М. Романко // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: зб. наук. праць. – Івано-Франківськ: Плай, 2007. – Вип. XVIII. – С. 166–169.
3. Шпильовий В.А. Деякі аспекти екологічної безпеки виробництва продуктів харчування / В.А. Шпильовий // Екологія і ресурси: зб. наук. праць. – К.: Український інститут досліджень навколишнього середовища, 2003. – Вип. 8. – С.91–94.

К.т.н. Джур О.Е., Ерохіна І.В.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара, Украина

ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ

Результатом быстрого развития научно технического прогресса конца XX – начала XXI ст. стало интенсивное использования природных ресурсов, рост степени их истощения, загрязнения окружающей среды, когда проблема выживания человека стала прикладным вопросом различных отраслей знаний. Так, согласно статистике, из недр земли ежегодно извлекается 100 млрд. тонн руды, топлива, строительных материалов, в том числе 4 млрд. тонн нефти и природного газа, 2 млрд. тонн угля. На поля рассеивается 2 млрд. тонн ядохимикатов. В атмосферу выбрасывается более 200 млн. тонн оксида углерода, 50 млн. тонн углеводородов, 146 млн. тонн оксида серы,

53 млн. тонн оксидов азота, 250 млн. т пыли. В Мировой океан ежегодно попадает до 10 млн. тонн нефти. Все это требует корректировки действий человечества и создания принципиально новой стратегии развития общества в системе «человек-экономика-природа».

Экологические проблемы проникают в различные сферы общественной жизни, определяют во многом особенности устойчивого развития каждого государства. По мнению ведущего специалиста по эколого-экономической проблематике Е. У. Вайцзекера человечество входит в Столетие Окружающей среды, когда важные кратковременные экономические цели не смогут быть реализованы, если не будут подчиняться экологическому императиву. Нам приходится учитывать сформулированные нашими предшественниками универсальные эколого-экономические законы, а именно:

- закон спадающей плодородности (А. Тюрго, Т. Мальтус);
- закон демографической (технической, социальной, экономической) насыщенности (П. Эрлих, Т. Мальтус);
- закон обратной связи (П. Дансеро, Б. Коммонер);
- закон исчерпаемости природных систем (В. Вернадский);
- закон совокупного действия и взаимодополнения природных факторов (Е. Митчерлих, Б. Бауле);
- комплексный закон экологии Коммонера (Б. Коммонер).

Повседневное столкновение с действием данных законов привело к так называемой парадигме устойчивого развития. Основное содержание доктрины устойчивого развития общества сформулировано в докладе «Наше общее будущее» Комиссии Брундтланд в 1987 г. может коротко быть изложено так: устойчивое развитие признаётся таким, которое удовлетворяет потребности настоящего без снижения возможности будущих поколений удовлетворять свои потребности.

Сегодня угроза выживания обусловлена главным образом истощением и деградацией природной среды вследствие активной человеческой деятельности. Экономическое развитие на пороге XXI-го века идет, к сожалению, без должного учета исчерпаемости многих видов не возобновляемых природных ресурсов и понимания того обстоятельства, что восстановительные способности живой природы не беспредельны и экономическое развитие без учета экологических законов чревато катастрофическими последствиями.

Хозяйственный механизм природопользования, как экономическая система включает в себя эколого-экономические цели и принципы природопользования (управление, планирование, финансирование, экономическое стиму-

лирование), а также природно-ресурсный потенциал страны, региона. Материальным содержанием природопользования выступает деятельность общества по выявлению, непосредственному использованию, воспроизводству и охране природных ресурсов.

Концепция устойчивого развития общества приобретает новое интегральное выражение и новые приоритеты. В качестве целеположения выступает благосостояние поколений настоящего и будущего времени, где производство выступает двигателем развития, а природно-экологические системы жизнеобеспечения основой.

Данный подход требует от рыночной системы хозяйствования обязательного включения социальных и экологических расходов в себестоимость производства продукции, а понятие эффективности должно отображать реальные показатели благосостояния, а не частную прибыль за счёт использования экологических и социальных ресурсов.

В основе любого экономического развития лежат три фактора экономического роста: трудовые ресурсы, искусственно созданные средства производства, природные ресурсы. В последнее время экологический фактор стал все более лимитировать экономическое развитие. Ни классики экономической науки, ни последующие экономические школы и ученые, не придавали значения экологическим ограничениям в экономическом развитии. И лишь не так давно резко обострив экологические проблемы, поставили перед экономической наукой задачу осмысления сложившихся тенденций эколого-экономического развития и разработки принципиально новых концепций развития. Необходима экологическая коррекция многих экономических показателей, которая возможно покажет их негативный прирост. Однако это необходимо для принятия эффективных решений по управлению на макро- и мезоуровнях.

Анализ современного развития экономики, по нашему мнению, требует корректировки его управления через призму экологической составляющей, предполагающей сбалансированное развитие территорий на макро-, мезо- и микрорегиональных уровнях, предполагающего:

- развитие, которое обеспечивает постоянное и расширенное воспроизводство производственного потенциала без ущерба человеческому и природному потенциалу, улучшая качество жизни людей;
- развитие, которое не возлагает дополнительных расходов на следующие поколения;
- развитие, которое уменьшает территориальную асимметрию и социальное неравенство (прежде всего в рамках одного государства).

Жуматкан М.Б.

Международная Академия Бизнеса, г. Алматы, Республика Казахстан

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ИСТОЧНИКИ ЭНЕРГИИ В ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКЕ

Глобальный финансовый, энергетически и климатические кризисы обусловили острую необходимость поиска новых моделей экономического роста, ориентированных на устойчивое развитие. Важным положением является то, что потребности человечества безграничны, а ресурсы ограничены. Поэтому я уверен в том, что энергетика в этом ряду занимает особое место, так как она является определяющим звеном и для экономики, и для экологии. От нее в решающей мере зависит экономический потенциал государства и благосостояние людей. Не зря говорят: «Энергетика – хлеб промышленности». Чем более развиты промышленность и техника, тем больше энергии нужно для них. Существует даже специальное понятие – «опережающее развитие энергетики». Это значит, что ни одно промышленное предприятие, ни один новый город или просто дом нельзя построить до того, как будет определен или создан источник энергии, которую они станут потреблять. Актуальным является то, что альтернативные источники энергии способны внести важнейший вклад в решение проблем как энергетики, так и связанных с ними задач по сохранению окружающей среды и это сомнений не вызывает.

Я думаю, что в политической и экономической перспективе та страна, которая первой в полной мере освоит альтернативную энергетику, способна претендовать на мировое первенство и фактически диктовать цены на топливные ресурсы. Использование возобновляемых видов энергии, в частности энергии солнца и ветра, приобрело ощутимые масштабы и устойчивую тенденцию к росту. По различным прогнозам, эта доля к 2010-2015 гг. во многих государствах достигнет 10% и более. Больше применение нашло использование энергии ветра из-за более низких удельных капиталовложений. Возрастает наряду с суммарной мощностью ВЭУ (ветровая энергоустановка) единичная, превысившая 1 МВт. Запасы энергии ветра более чем в сто раз превышают запасы гидроэнергии всех рек планеты.

Экономический: я думаю, что переход на альтернативные технологии в энергетике позволит сохранить топливные ресурсы страны для переработки в химической и других отраслях промышленности. Кроме того, стоимость энергии, производимой многими альтернативными источниками, уже сегодня ни-

же стоимости энергии из традиционных источников, да и сроки окупаемости строительства альтернативных электростанций существенно короче. Цены на альтернативные энергоресурсы снижаются, а на традиционные – постоянно растут;

Социально: численность и плотность населения постоянно растут. При этом трудно найти районы строительства АЭС, ГРЭС, где производство энергии было бы рентабельно и безопасно для окружающей среды. Общеизвестны факты роста онкологических и других тяжелых заболеваний в районах расположения АЭС, крупных ГРЭС, предприятий топливно-энергетического комплекса, хорошо известен вред, наносимый гигантскими равнинными ГЭС, – всё это увеличивает социальную напряженность.

Таким образом, нам необходимо развивать альтернативные источники электроэнергии в инновационной экономике XXI, использующие энергию – солнца, ветра, приливов и отливов, морских волн, внутреннее тепло планеты. Хотя, многие страны Европы уже широко применяют на практике перечисленные источники энергии и уже ощутили их достоинства.

По оценкам экспертов, экономически обоснованный к использованию потенциал энергии ветра в настоящее время может составить около 3 млрд. киловатт-часов в год. Большие возможности в этом обусловлены географическим положением Казахстана, лежащим в ветровом поясе северного полушария Земли. Наиболее известны в этом плане потенциальные возможности Джунгарских ворот – района, расположенного в Алматинской области на границе с Китаем, и Шелекского коридора, находящегося в этом же регионе. На Западе очень хороший ветровой потенциал наблюдается в окрестностях Каспийского моря. И, конечно же, северный регион-это и Акмолинская область, и окрестности Астаны. Их возможности для использования в генерации электроэнергии воздушных потоков уникальны. Но этим казахстанские ресурсы не исчерпываются, за исключением ряда регионов на юге и юго-западе, в Казахстане практически повсюду имеется хороший ветровой потенциал. Выбрано, по меньшей мере, пятнадцать перспективных площадок для строительства крупных ветроэлектростанций (ВЭС). А плотность ветрового потенциала в ряде мест республики составляет 10 мегаватт на квадратный километр – это уникальный ветровой потенциал. Мало какая страна в мире обладает таким. Так почему мы не воспользуемся этим инновационным решением?

Я считаю, что Казахстану необходимо построить ВЭС по проекту «Джунгарские ворота», так как:

- построив ВЭС в данном регионе, вышеназванный проект благодаря потенциальным возможностям данного региона, может обеспечить электроэнергией весь Казахстан, а это большая экономическая и экологическая перспектива для нашей страны;

- нам необходимо наладить производство ветровых установок по производству электроэнергии на территориях Казахстана, так как мы не будем зависеть от зарубежных поставщиков;

- с уверенностью хочу сказать, что построив ВЭС, мы сможем обеспечить население рабочими местами, что играет немаловажную роль;

- построив ВЭС, мы дадим толчок развитию других перспективных проектов;

Ветряные генераторы практически не потребляют ископаемого топлива. Работа ветрогенератора мощностью 1 МВт за 20 лет эксплуатации позволяет сэкономить примерно 29 тыс. тонн угля или 92 тыс. баррелей нефти.

Человечество постоянно совершенствует способы получения так необходимой ему энергии, в том числе электрической. Но будет ли у этого и другого нового способа будущее, и насколько они окажутся безопасными для человека и природы? Я уверен, что эти вопросы необходимо решать намного раньше, не дожидаясь аварий и катастроф, которые становятся более опасными по мере проникновения человеческого разума в тайны природы. Тяжело вспоминать о масштабах трагедий произошедших в Японии и в Чернобыле. Ситуация возникшая там доказала, что нам пока невозможно контролировать атомную энергию. Последствия катастрофы в Японии причинили огромный ущерб экосистеме, человечеству и экономике, хотя Япония была экономически и технологически очень развита.

Настало время альтернативных источников энергии.

В настоящее время альтернативные источники энергии приобретают все больше авторитета и широко применяются во многих странах мира. Они уже в силах заменить традиционные источники энергии, так как являются инновационным решением и в силах решать как экономические проблемы, так и экологические.

Поэтому я считаю верным применение «Альтернативных источников энергии в инновационной экономике XXI века», который сможет удовлетворить спрос человечества в электроэнергии. А также хочу отметить обращение президента Республики Казахстан Н.А.Назарбаева о необходимости развития и поддержки инновационных проектов, каким является данный представленный мною.

Список использованных источников:

1. Ветроэнергетика Европы в 2007 году.
2. Мировая ветроэнергетика в 2007 году.
3. Проценко А.Н. Энергия будущего / А.Н. Проценко. – М.: Мол. гвардия.
4. Global Wind Energy Council News.

Замула Х.П.

Институт агроэкологии и природокористування НААН, Україна

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ НА РАДІОАКТИВНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Аварія на Чорнобильській АЕС призвела до значного радіоактивного забруднення територій України та сусідніх держав, а також вплинула на радіаційну ситуацію багатьох країн світу. Після аварії радіоактивно забрудненими були ліси у вісімнадцяти областях нашої держави. Найбільш інтенсивного радіоактивного забруднення зазнали ліси Полісся, особливо у західному напрямку від джерела аварійних викидів – Житомирській, Рівненській та Волинській областях. Лісові насадження в черговий раз виконали свої природні захисні функції і захистили населені пункти та сільськогосподарські землі від ще більшого радіоактивного забруднення. Водночас, ліси акумулювали значну кількість радіонуклідів, що призвело до їх накопичення в багатьох видах рослинного та тваринного світу.

Також після обстеження лісів за межами тридцяти кілометрової зони ЧАЕС унаслідок високих рівнів радіоактивного забруднення цезієм 137 (понад 15 Кі/км²) на площі 157 тис. га було заборонено всі види господарської діяльності, а на площі 1,23 млн га господарську діяльність обмежено. В даний час в умовах радіоактивного забруднення господарську діяльність ведуть 52 лісогосподарських підприємства, що виробляють 40% продукції від загального обсягу в Україні [1].

В більшості випадків ліси забруднені радіонуклідами сильніше, ніж поряд розташовані безлісі ландшафти. І якщо людина може яким-небудь чином впливати на швидкість реабілітації штучних екосистем (наприклад сільгоспугідь), використовуючи спеціальні технології, то вплив людини на реабілітацію лісових екосистем вельми обмежений, тому час, через який такі екосистеми знову стають придатними для господарського використання, практично повністю визначається швидкістю їх автореабілітації.

Щільність радіоактивного забруднення в лісах у середньому на 25–30%

вища, ніж на неозелених територіях, розташованих поряд [2]. У регіональному і глобальному масштабах санітарно-радіологічна роль лісів незначна, проте в локальному – вона визначаюча. Ліси в післяаварійний період міцно утримують значну кількість радіонуклідів, тим самим захищаючи від радіоактивного забруднення поверхневі і ґрунтові води, а також суміжні ландшафти. Ліси, забруднені радіонуклідами, зберегли і свої санітарно-захисні функції, що виявляються в запобіганні вторинному перенесенню радіонуклідів.

Як показано в численних радіаційно-екологічних дослідженнях, лісові екосистеми характеризуються найтривалішими періодами ефективного напівочищення від техногенних радіонуклідів у порівнянні з іншими ландшафтами, внаслідок чого, ліси залишаються критичними ландшафтами з погляду надходження радіонуклідів по трофічних ланцюжках до людини.

Не дивлячись на дуже незначну масову і процентну частку грибів і ягід у раціонах живлення, гриби і ягоди обумовлюють значну частину дози внутрішнього опромінення населення. Аналіз літературних даних дозволяє зробити висновок про те, що внесок харчових продуктів лісу в дозу внутрішнього опромінення населення в цілому складає 50-60%, а для критичної групи населення – 75-85% [2].

Основні проблеми лісокористування на забруднених територіях:

- не повністю організований радіаційний моніторинг лісових ресурсів;
- недостатнє фінансування роботи направленої на мінімізацію наслідків Чорнобильської катастрофи в лісовому господарстві;
- відсутність наукових основ для реабілітації лісів;
- критичність території в лісокористуванні;
- законодавча неврегульованість низки питань (заборона господарської діяльності в лісах забруднених радіонуклідами, одночасно не дозволяє доглядати ліс).

Виникнення критичних територій лісокористування зумовлює розробку методологічних положень економіко-екологічної оцінки лісокористування. Методологічні підходи щодо визначення раціональної ефективності розвитку лісогосподарського комплексу являють собою важливу інструментарій оцінки продуктивності його розвитку і функціонування з точки зору вимог законів і закономірностей територіальної організації суспільного виробництва, розвитку і розміщення продуктивних сил.

Оцінка економіко-екологічної ефективності розвитку лісогосподарського комплексу на забруднених територіях повинна базуватися на певних методологічних основах. Одним із основних методологічних підходів до вивчення

ефективності виробництва повинен бути системний. Це в свою чергу вимагає побудови системи статистичних показників, що характеризують співвідношення, результатів і витрат у виробництві продукції лісового комплексу. Реабілітацію лісів можливо проводити з врахуванням:

- рівнів можливих додаткових доз опромінення, які отримало населення при відвідуванні лісів та використанні лісової продукції;
- економічну доцільність залучення забруднених лісових площ у господарську діяльність;
- ступенів радіоактивного забруднення продукції;
- санітарного стану насаджень;
- щільності забруднення насаджень довго живучими радіонуклідами.

Список використаних джерел:

1. Ландін В. Актуальні проблеми лісової радіології / В. Ландін, В. Краснов, О. Орлов // Лісовий і мисливський журнал. – 2009. – №2. – С. 6-8.
2. Краснов В.П. Прикладная радиоэкология леса: монография / [Краснов В.П., Орлов А.А., Бузун В.А., Ландин В.П., Шелест З.М.]. – Житомир: Полися, 2007. – 680 с.

К.с.-г.н. Кочерга М.М.

Інститут агроекології і природокористування НААН, Україна

РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Серед пріоритетів сталого соціально-економічного розвитку України об'єктивно постає необхідність екологічно збалансованого функціонування аграрного сектора економіки, яке є неможливим без переорієнтації господарського механізму сільськогосподарських підприємств на раціональне природокористування. Обмеження негативного впливу сільськогосподарських підприємств на стан довкілля потребує формування відповідної ефективної системи екологічного контролю та аналізу, покликаної перевіряти виконання планів і заходів щодо раціонального природокористування, дотримання вимог екологічного законодавства та природоохоронних нормативів [1, с. 130]. Вирішальне значення у розв'язанні цих проблем належить науково обґрунтованому механізму екологічного аудиту аграрної сфери, який потребує особливої уваги у контексті формування стратегії й тактики міжнародної інтеграції України в ЄС.

Перший досвід проведення екологічного аудиту в Україні виявив низку прогалин, суперечностей та слабких місць відповідного законодавства, а та-

кож ті сфери, які потребують розвитку з точки зору більш послідовного впровадження норм Закону «Про екологічний аудит» (далі – Закон). Все це призвело до необхідності поглибленого погляду на проблему регулювання інституту екологічного аудиту в Україні з метою його вдосконалення [3, с. 57]. Відповідне вдосконалення повинне привести у відповідність законодавство про екологічний аудит з потребами соціальної практики, а також запровадити спеціальні правові механізми здійснення екологічного аудиту в законодавство України.

Проте, розвиток екологічного аудиту в аграрному секторі економіки України стримує не лише недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази, але і низький рівень попиту на еколого-аудиторські послуги. Держава не оцінила значення екологічного аудиту в реалізації національної політики екологічно збалансованого розвитку і не бажає посилити екологічні вимоги до власників аграрних підприємств. Ринковому середовищу властиве нівелювання ролі екологічного аудиту в конкурентній боротьбі за вихід на ринки екологічно чистої продукції та послуг, нерозуміння перспективності впровадження системи екологічного аудиту аграрного виробництва.

Екологічний аудит аграрної сфери представляє собою організаційно-економічний механізм незалежного (внутрішнього і зовнішнього) контролю й контролінгу виробничо-екологічної і природоохоронної діяльності, незалежно від форм господарювання, у взаємозв'язку і взаємообумовленості з фінансово-економічним станом підприємств сільського господарства і АПК, та існуючою системою екологічного управління й природоохоронного законодавства, а також з урахуванням територіально-галузевих особливостей природокористування в агросфері.

Особливістю даного визначення є те, що екоаудит представляється як організаційно-економічний механізм, і відповідно, має елементи планування (програмування), мотивації, організації, регулювання і контролю. Тобто механізм, що орієнтований не тільки на оцінку відповідності екологічної діяльності існуючому природоохоронному законодавству, а й аналіз взаємозв'язку екологічної діяльності з кінцевими фінансово-економічними результатами виробництва й господарським механізмом природокористування, і тому вона є елементом контролінгу. Окрім цього екологічний аудит в аграрному секторі економіки враховує трансформацію форм господарювання [2, с. 102].

Екологічний аудит повинен бути не тільки засобом аналізу поточного стану агроєкосистем і сільськогосподарського виробництва. Необхідно, щоб

екоаудитування було орієнтовано на аналіз екобезпечних, кризових ситуацій у сфері природокористування в агросфері на основі оцінки еколого-економічних ризиків господарювання. Як елемент екоконтролінгу екоаудит якраз і направлений на аналіз потенційно несприятливих ситуацій господарсько-екологічного напрямку.

Отже, основними завданнями аудиту сільськогосподарських підприємств (господарств) є – оцінка еколого-економічної спрямованості господарювання і управління природними ресурсами агросфери з позиції зниження негативного впливу виробничих процесів на навколишнє середовище і формування оптимальних агроландшафтів.

Екоаудит в АПК повинен стати ефективним засобом регулювання взаємовідносин виробництва з навколишнім середовищем. За результатами аудиту розробляються плани природоохоронних заходів як для окремих сільськогосподарських підприємств, так і для регіонів, визначаються розміри дотацій, правомірність надбавок до цін і їх величина, а також санкції до правопорушників.

Таким чином, інститут екологічного аудиту, новітній для вітчизняного аграрного сектора економіки. Тому держава повинна сприяти цьому розвитку, регламентуючи суспільні відносини, що виникають в процесі аграрного виробництва, прогнозуючи появу нових відносин і встановлюючи щодо них норми випереджаючого регулювання. Тільки за цих умов можна досягти основної мети екологічного аудиту в агросфері – дотримання норм екологічної безпеки, раціонального природокористування в процесі аграрного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Пизняк Т.И. Организационно-экономические основы применения концепции экологического аудита в сельском хозяйстве / Т.И. Пизняк // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка та менеджмент. – 2002. – Вип. 1-2. – С.128–131.
2. Савченко О.Ф. Економіко-екологічний аудит сільськогосподарських підприємств / О.Ф. Савченко, І.Л. Карпенко // Економіка АПК. – 2004. – №2. – С.100–105.
3. Сидорчук В.Л. Развитие экологического аудита в сфере природопользования и охраны окружающей среды: теория, методы и практика / В.Л. Сидорчук. – М.: НИИ-Природа, РЭФИИ, 2002. – 458 с.

К.э.н. Кугушева Т.В., Щербакова М.В.

*Южный федеральный университет,
г. Ростов-на-Дону, Российская Федерация*

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕТОДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО АУДИТА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ СИСТЕМЫ ВОДОПОЛЬЗОВАНИЯ

В современных условиях эффективное функционирование системы водопользования урбанизированных территорий является важной предпосылкой экономического роста не только отдельно взятого региона, но и страны в целом. С целью выявления экономических предпосылок использования методов экологического аудита на предприятиях водопользования необходимо рассмотреть их составляющие.

Раздельная система водоотведения с полным оборотом всех категорий сточных вод называется бессточной системой водопользования, или замкнутой системой водного хозяйства. В зависимости от конкретных условий возможно создание нескольких систем очистки с вариантами объединения различных видов сточных вод. В общем виде замкнутая система водопользования включает:

- локальные оборотные системы;
- централизованные замкнутые системы;
- охлаждающие локальные оборотные системы, а также системы последовательного использования воды в двух или нескольких технологических операциях.

Как показывают исследования, в настоящее время для отрасли водопользования актуальными остаются следующие проблемы [3; 4]:

1. Россия никогда не была полностью обеспечена централизованной системой водопользования. Связано это в первую очередь с наличием достаточного объема водных ресурсов, а так же особенностей исторического развития систем водоснабжения и водопользования: функционирование предприятий данного сектора являлось не столько прибыльным делом, сколько социальным, а изменение принципов государственного устройства потребовало изменения системы водопользования, что невозможно сделать в кратчайшие сроки. На подобную реструктуризацию требуется ни один десяток лет.

2. Не смотря на колоссальное наличие запасов воды в России, позволяющих обеспечить любую степень ее стратегического развития, данный вид ресурсов распределен не равномерно, что усложняет процессы стандартизации

контроля за эколого-экономическим состоянием предприятий системы водопользования.

3. Как показывает практика, около 70% населения пользуются услугами централизованного водоснабжения и водопользования, но установленный для них тариф составляет 50-60% себе стоимости водоподготовки и не включает затрат ни на развитие и реконструкцию системы водоснабжения, ни на совершенствование технологического вооружения предприятий водопользования. Вместе с тем, стоимость услуг коммунальной сферы является достаточно высокой для большей доли населения страны.

4. Централизованная система водопользования – это стратегическая государственная система, требующая существенной модернизации. Необходимость перестройки централизованной системы водоснабжения вызвана прежде всего дефицитом финансов и в федеральном, и в местных бюджетах.

Различные сценарии политико-экономического развития России приведут к различным ситуациям с системами водопользования. Вместе с тем, говоря о методологии эффективного управления системами водопользования необходимы не только соответствующая политическая и финансовая поддержка, но и адекватные сложившимся условиям управленческие решения, основанные на инновационных механизмах реализации стратегии развития предприятий данного сектора.

В качестве подобного инструментария может выступать инструментарий экологического аудита.

Согласно ГОСТ Р ИС 14010-98 под экологическим аудитом понимается систематически документально оформленный процесс проверки объективно получаемых и оцениваемых аудиторские данные с тем, чтобы определить, соответствуют ли критериям аудита определенные виды экологической деятельности, события, условия, системы административного управления или информация об объектах, а также сообщение результатов, полученных в ходе этого процесса, клиенту.

Целевой функцией экологического аудита выступает получение достоверной информации, необходимой для обоснования решений по вопросам рационального использования и охраны окружающей среды, для обеспечения экологической безопасности действующих предприятий, улучшения качественного состояния окружающей среды и совершенствования природоохранной деятельностью [2].

Экономический механизм экологического аудита представляет собой

многоуровневую систему отношений субъектов хозяйствования между собой и с вышестоящими органами, поскольку включает в себя организационно-экономические факторы защиты окружающей среды, позволяет выбрать оптимальный вариант природоохранных сооружений, организовать информационно-аналитический контроль состояния и степени эксплуатации природоохранной техники, дать экономическую оценку намечаемых технических и технологических усовершенствований [1; 5].

Сфера действия экологического аудита затрагивает отношения в области охраны окружающей среды и использования природных ресурсов различного рода социально-экономических систем. Данные отношения имеют общественное значение, что обуславливает необходимость государственного участия в регулировании отношений в области экологического аудита. Смешанная система экологического аудита, основанная на применении комплекса государственно-рыночных механизмов, способствует интересам всех заинтересованных сторон в лице государства, рыночных структур, домашних хозяйств, общества в целом. Как система экологический аудит выполняет те функции управления, которые могут быть не реализованы в полной мере при построении эколого-ориентированного управления природопользованием на различных уровнях иерархии общества – от микроэкономического (предприятие, организация) до муниципального, регионального, общенационального, глобального.

Список использованных источников:

1. Гончарук Т. Эколого-экономические аспекты управления промышленными предприятиями / Т. Гончарук, Т. Семенов // Проблемы теории и практики управления. – 1999. – №1. – С.95-100.
2. Мотосова Е.А. Научно-практические основы экологического аудита предприятия / Е.А. Мотосова // Экоаудит и проблемы экологической безопасности. – 2003. – №1. – С. 11-19.
3. Остроумов С.А. Проблемы экологической безопасности источников водоснабжения / С.А. Остроумов // Экологические системы и приборы. – 2006. – №5. – С. 17-20.
4. Пупырев Е.И. Экономические предпосылки развития системы водоснабжения / Е.И. Пупырев // ЖКХ. – 2006. – №8. – С. 23-24.
5. Саенко К.С. Учет экологических затрат / К.С. Саенко. – М.: Финансы и статистика, 2005. – С. 280.

К.с.-г.н. Окрушко С.Є.

Вінницький національний аграрний університет, Україна

ЗНЕЗАРАЖЕННЯ НЕПРИДАТНИХ ПЕСТИЦИДІВ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Усвідомлення необхідності гармонізації процесів зростання народонаселення і використання обмежених природних ресурсів у світі спонукало до розробки нової стратегії розвитку суспільства – стратегії сталого розвитку. Вона спрямована на відтворення генофонду націй, збереження природного середовища, зниження рівня антропогенного впливу на довкілля та гармонізацію розвитку людини та природи.

На даний час основним принципом природокористування має бути еколого-економічний принцип, який передбачає одержання максимального прибутку при мінімальних витратах та незначних впливах на навколишнє середовище.

У 90-х роках в Україні відбулося різке зменшення об'ємів застосування пестицидів. Таким чином економічні проблеми в державі призвели до екологічних проблем. Було накопичено велику кількість невикористаних пестицидів, збереження яких пов'язане із великими витратами. Не завжди в господарствах було забезпечено необхідний ступінь екологічної безпеки. З часом ці пестициди стали непридатними до використання. Дана проблема набула особливої гостроти, тому що непридатні пестициди відповідно до міжнародних угод належать до надзвичайно токсичних промислових відходів виробництва.

Непридатні пестициди – це ті препарати, які не можна використовувати у сільськогосподарстві чи побуті через втрату властивостей, або термінів їх придатності, заборонених для використання, невизначених, а також суміші різних препаратів, що виникли внаслідок руйнування пакувальних матеріалів [1; 4].

Економічні труднощі, відсутність відповідного технічного обладнання та прогресивних технологій, безгосподарність призвели до погіршення стану довкілля. В своїй більшості сховища, де зберігаються непридатні пестициди, не відповідають елементарним санітарно-гігієнічним вимогам. Випадки аварійних та надзвичайних ситуацій призводять до забруднення навколишнього середовища, і як наслідок, до погіршення здоров'я місцевого населення. Тому вирішення питання знешкодження та утилізації відходів і непридатних пестицидів є актуальною проблемою в сфері охорони навколишнього середовища.

Основні положення та пріоритетні напрями розвитку системи поводження з непридатними пестицидами визначають такі фактори:

- ступінь небезпечності їх для людини та довкілля,

- технологія та економічна можливість реалізації заходів та засобів поводження з непридатними пестицидами, тобто наявність відпрацьованих технологій, можливість відповідних капіталовкладень, енергетичні затрати,
- ресурсна цінність непридатних пестицидів як сировини вторинної переробки.

Основними критеріями оцінки можливості практичної реалізації будь-якої технології переробки непридатних пестицидів є: відповідність діючим нормативам екологічної безпеки, мінімальний ризик для персоналу, максимальний термін експлуатації при дотриманні ГДК на всіх ланках технологічного ланцюга, мінімальне відчуження земель, відсутність зовнішніх ознак здатних викликати тривогу навколишнього населення.

Існує загроза втрати контролю за поводженням з непридатними, невизначеними та забороненими пестицидами. Ситуація є небезпечною для довкілля внаслідок міграції токсичних компонентів.

У Вінницькій області, за неповними даними інвентаризації, накопичено 1016 тонн заборонених та непридатних до використання пестицидів у безгосподарських складах колишніх сільськогосподарських підприємств [1].

Переважає більшість пестицидів зберігається в тарі незадовільної якості або й взагалі без неї. Ще 1025 тонн заборонених та непридатних пестицидів, звезених на територію області з сусідніх областей, захоронено у Джуринському отрутомогильнику в Шаргородському районі [2; 3].

Накопичені у Вінницькій області непридатні пестициди поділяються на дві групи: до першої входять препарати, що не містять важких металів, а до другої – які містять важкі метали [1].

26 жовтня 2010 року Державне підприємство «Національний центр поводження з небезпечними відходами» при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України розпочало ліквідацію складів непридатних пестицидів у Барському та Літинському районах Вінницької області. Проведено відбір та затарювання 70,4 тонн пестицидів на території 6 селищних рад [2; 3].

Протягом 2011-2012 років в рамках програми з очищення території України від небезпечних відходів планується повністю ліквідувати у Вінницькій області токсичні склади.

З Тиврівського, Барського, Літинського та Вінницького районів області, як і було заплановано на 2011 рік, вже вивезено 111,05 тонн небезпечних речовин. Роботи із екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, об-

роблення та знешкодження непридатних до використання пестицидів і тари від них проводила ізраїльська фірма.

Отже, вирішення накопичених в попередні роки екологічних проблем вимагає значних грошових затрат та переходу на нові технології. Особливістю сучасного етапу господарювання є формування концепції про тісний взаємозв'язок між економічним та екологічним добробутом населення.

Список використаних джерел:

1. Сучасні екологічно чисті технології знезараження непридатних пестицидів / під ред. В.Г.Петрука. – Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2003. – 254 с.
2. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.eco.com.ua>
3. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.mern.gov.ua>
4. Радовенчик В.М. Тверді відходи: збір, переробка, складування / В.М. Радовенчик, М.Д. Гомеля. – К.: Кондор, 2010. – 552 с.

К.т.н. Орлова В.М., Хілько А.В.

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, Україна

КАРТА ПОЗИЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНИХ ПРОДУКТІВ НА СПОЖИВЧОМУ РИНКУ

Початок ХХІ століття ознаменувався активним переходом аграрного сектору від хімічної форми ведення сільського господарства до органічної. Вирощування органічних продуктів є більш трудомісткою галуззю сільського господарства оскільки фермери не використовують пестициди, хімічні добрива або гормонів.

Ринок органічної продукції щорічно збільшується приблизно на 5 млрд. доларів і оцінюється на рівні понад 40 млрд. євро, в Україні – 2 млн. доларів [1]. Нині практично всі регіони України долучені до розвитку «органічного» руху.

Органічні продукти відрізняються своїми смаковими властивостями і більш високою харчовою цінністю та забезпечують ряд переваг. Результати досліджень свідчать, що органічні продукти харчування відрізняються від звичайних тим, що вони мають більш високий рівень поживних речовин, антиоксидантів, вітамінів та мінеральних речовин, які сприяють зміцненню імунітету людини і, звичайно ж, абсолютно безпечні для здоров'я. Крім того, люди з алергією на харчові продукти, хімічні речовини та консерванти часто спостерігають послаблення симптомів, або їх зникнення, коли вони переходять на харчування виключно натуральними продуктами. Також органічні продукти

не містять пестицидів. Пестициди являють собою хімічні речовини, такі як фунгіциди, гербіциди та інсектициди. Ці хімікати широко використовуються в традиційному сільському господарстві і рештки залишаються в їжі [2].

Різні аспекти дослідження ринку екологічно безпечних товарів, управління і формування попиту на таку продукцію розглядалась у працях С. Антонца, Т. Галушкіной, С. Ілляшенко, Н. Криковцевої, Л. Мельник, А. Меркулової, О. Прокопенко, А. Садекова, Е. Смірновой і др. Однак, розвитку ринку органічної продукції серйозно перешкоджає нерозвиненість маркетингу та рекламування органічних продуктів.

Одним з важливих напрямів маркетингового аналізу екологічно безпечних продуктів є визначення на цільових ринках позиції продуктів, що поставляються на ці ринки.

Для завоювання міцних позицій в конкурентній боротьбі, виходячи з результатів позиціонування продуктів, необхідно виділити характеристики продукту і маркетингової діяльності, які можуть у вигідну сторону відрізнити ці продукти від продуктів конкурентів.

При визначенні позиції продукту на ринку часто використовують метод побудови карти позиціонування у вигляді двомірної матриці [3], в якій представлені продукти конкуруючих фірм. В якості параметрів при побудові карт позиціонування вибирають різні пари характеристик, що описують досліджувані продукти.

Для визначення цих характеристик було проведено соціологічне опитування споживачів – жителів м. Дніпропетровська, яке проводилося восени 2011 року у формі анкетування.

Відповідно до методу розрахунку довірених інтервалів був визначений об'єм вибірки [4], який склав 323 людини. Відбір респондентів здійснювали методом квотної вибірки, в якості параметрів квоти вибрали статеву приналежність. Співвідношення респондентів склало 70% жінок і 30% чоловіків, що відповідає в мініатюрі генеральної сукупності. У кожній групі проводили просту випадкову вибірку. У вибірці відображені основні характеристики населення по категоріях: стать, вік, освіта, соціальне положення, рівень прибутків і розмір сім'ї.

Респондентам було запропоновано оцінити за 5-бальною шкалою значущість основних параметрів. Коефіцієнт споживчих переваг визначили, підсумовуючи загальну кількість балів за кожним критерієм: найбільшу кількість балів отримав такий критерій як безпека для здоров'я (0,27), потім йшли відпо-

відність стандартам екологічної чистоти (0,23), ціна (0,19), репутація торговельної марки (0,17) і легкість здійснення купівлі (0,14).

За результатами анкетування з'ясували, що основним критерієм, який робить вирішальне значення на споживчий попит, є безпека для здоров'я.

На рис. 1 показана карта позиціонування екологічно безпечних продуктів на прикладі конкуруючих молочних виробів по двох параметрах: "ціна" (горизонтальна вісь) і "безпека для здоров'я" (вертикальна вісь).

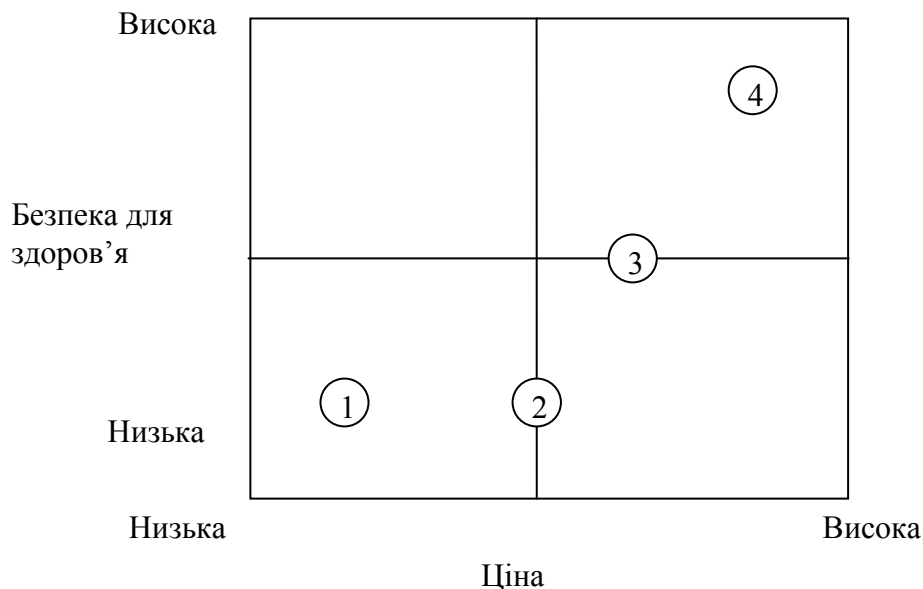

Рис. 1. Карта позиціонування "безпека для здоров'я – ціна". Цифри відповідають назвам конкуруючих продуктів: 1 – ТМ "Злагода"; 2 – ТМ "Добриня"; 3 – ТМ "Веселий молочник"; 4 – екологічно безпечне молоко

Таким чином, виходячи з аналізу отриманих результатів, можливий вибір позиції екологічно безпечного молока на ринку, де менше напруження конкурентної боротьби – це продукт високої якості, що безпечний для здоров'я, який реалізовується за високою ціною.

Список використаних джерел:

1. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.organic.com.ua>
2. Димань Т.М. Безпека продовольчої сировини і харчових продуктів / Т.М. Димань. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2011. – 250 с.
3. Голубков Е.П. Сегментация и позиционирование [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/marketing/mark035.html>
4. Гаркавенко С.С. Маркетинг: підручник / С.С. Гаркавенко. – К.: Лібра, 2008. – 720 с.

К.е.н. Поліщук О.А., Закревська А.В., Рудик А.М.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, Україна

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО МЕХАНІЗМУ ОПТИМАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Виробнича сфера є найвагомішим чинником техногенного впливу на навколишнє природне середовище. Саме тому проблема взаємозв'язку економічного розвитку та екологічної безпеки привертає до себе підвищену увагу. На сучасному етапі людство вступило в якісно новий етап взаємодії з навколишнім природним середовищем та інакше дивиться і на широкомасштабне використання його ресурсів. Так званий антропогенний обмін речовин між людиною та природою, якому притаманний відкритий та незамкнений характер, виник і функціонує у процесі еволюції суспільства та розвитку матеріального виробництва. З точки зору економіки та екології, він є нераціональним і природоруйнівним, оскільки зі збільшенням народонаселення зростають обсяги різноманітних виробництв [1].

Метою дослідження є розкрити проблеми економічного аспекту екологізації виробництва у контексті формування господарського механізму, розробити економічні підйоми впливу на механізм охорони та раціонального використання природних ресурсів.

Розв'язок проблем економічного характеру необхідно розглядати в контексті вирішення особливо гострих, складних, а нерідко і неоднозначних соціально-економічних питань.

Економічний аспект екологічних проблем свідчить про те, що забезпечення розумної рівноваги між інтересами економіки та екології є справою надзвичайно актуальною. Основою нових суспільних, економічних, виробничих відносин повинні стати екологічні імперативи, які визначають темпи й пропорції економічного розвитку. Саме тому важливо всебічно й ретельно виявити причинно-наслідкові зв'язки між економікою й екологією стосовно окремих галузей агропромислового комплексу й окремих виробництв.

Сучасна екологічна політика, має характеризувати напрямки, форми, методи, прийоми регулювання соціально-екологічних процесів і, у кінцевому підсумку, визначати природоохоронну діяльність підприємств, еколога-економічний рівень гармонійного збалансованого розвитку продуктивних сил національної економіки, зокрема продовольчого комплексу. На сьогоднішній день необхідно формувати принципово нову державну екологічну полі-

тику, виходячи з пріоритетів і цілей екологічно стійкого соціально-економічного розвитку. Необхідно виявити нові форми управління розвитком продуктивних сил, а також ефективні регулятори екологічної орієнтації економіки [3].

Практичне відображення екологічності тісно пов'язане, насамперед, з державним регулюванням процесів природокористування. У першу чергу, практичне відображення екологічності регулюється через здійснення процесів природокористування державою. Саме врівноваження процесів обміну між людиною, природою та державою, які впроваджуються через законодавчі та організаційно-технічні рішення, постають на цей час особливо важливою проблемою. Для досягнення збалансованого стану необхідним виступає втручання держави в природно-екологічну сферу. Держава також повинна закласти основи глобального еколого-економічного партнерства між суб'єктами підприємства та іноземними партнерами заради виживання і подальшого розвитку України, а також земної цивілізації [2].

В основу нової екологічної політики уряду України необхідно закладати вимогу обов'язкового й неухильного дотримання екологічної безпеки життєдіяльності людини і природних екосистем на основі екологізації суспільного виробництва.

Під екологізацією виробництва розуміють сукупність усіх видів господарської діяльності, що забезпечують зменшення негативного впливу виробництва й запобігання порушення екологічної рівноваги в природному середовищі [3]. Екологізація суспільного виробництва має кількісну і якісну визначеність, виражена цілісною системою натуральних і вартісних (еколого-економічних) показників.

Основні напрямки еколого-економічної політики держави повинні реалізуватись через створення та впровадження нового економічного механізму охорони та раціонального використання природних ресурсів, які передбачають:

- підвищення ефективності фінансово-кредитного механізму природокористування;
- облік та оцінка природо – ресурсного потенціалу та екологічного стану держави;
- екологічне страхування та стимулювання раціонального природокористування;
- створення та функціонування ринку екологічних робіт і послуг

Виконання цих вимог можна забезпечити тільки за наявності виробничо-

господарська діяльність суспільства, що ґрунтуватиметься на науково виваженому еколого-економічному прогнозі розвитку продуктивних сил.

Серед принципів якими необхідно керуватись при розробленні зазначених прогнозів (за допомогою яких має здійснюватися перехід на модель сталого й екологічнобезпечного соціально-економічного розвитку) виділяють наступні:

- оптимальне поєднання галузевого та територіального управління природокористуванням та охороною довкілля, переміщення центру ваги й відповідальності за вирішення ресурсо-екологічних проблем на місцеві органи влади, дотримання суб'єктами господарської діяльності екологічних обмежень, нормативів і стандартів;

- суворий контроль за дотриманням вимог екологічного законодавства, раціональне використання ринкових та державних економічних інструментів, адміністративних важелів регулювання екологічних відносин, систем і методів природокористування та охорони природи;

- інтеграція екологічного й економічного підходів до розвитку й розміщення продуктивних сил держави в єдиний еколого-економічний підхід за допомогою прогнозування, планування, проектування й будівництва народногосподарських об'єктів із розробленням і використанням інтегральних еколого-економічних критеріїв, показників, нормативів і стандартів, (сюди також слід віднести вплив інвестиційних процесів).

Отже, важливим виступає досягнення належного рівня ресурсо-екологічної та соціально-економічної безпеки життєдіяльності суспільства, яке можливе тільки за умови досягнення високої екологічної культури всього населення України. Людство повинно усвідомити, що внаслідок еволюції та безперервного розвитку воно стало наймогутнішим посилювачем і прискорювачем не тільки суспільних, а й природних процесів. Саме воно тепер визначає характер взаємовідносин суспільного виробництва з навколишнім середовищем динаміку процесів у біосфері, обмін речовин та енергії між живою й неживою природою. Проте для досягнення збалансованого стану процесів природокористування необхідним виступає втручання держави в природно-екологічну сферу, яка повинна закласти основи глобального еколого-економічного партнерства між суб'єктами підприємництва та іноземними партнерами заради виживання і подальшого розвитку України, а також земної цивілізації.

Список використаних джерел:

1. Сотник І.М. Формування самовідтворювального еколого-економічного механізму управління ресурсозбереженням / І.М. Сотник // Вісник СумДУ. Серія економіка. – 2011. – №1. – С. 5-13.

2. Сотник І.М. // Основні напрямки структурних зрушень з метою забезпечення сталого розвитку України / І.М. Сотник, А.О. Шаповал // Вісник СумДУ. Серія: Економіка. – 2010. – №2. – С. 5-13.
3. Гахович Н. Стан і проблеми екологізації промислового виробництва / Н. Гахович // Економіка виробництва. – 2008. – №4. – С. 73-81.

Проха Л.М., Сподіна О.П.

Національна металургійна академія України, м. Дніпропетровськ

АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ УКРАЇНИ В РОЗРІЗІ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ РЕГІОНІВ

Господарська діяльність людини, набуваючи все більш глобальний характер, робить дуже суттєвий вплив на процеси, що відбуваються в біосфері. Саморегуляція біосфери дозволяє зводити до мінімуму негативні наслідки діяльності людини. Але існує межа, коли біосфера вже не в змозі підтримувати рівновагу. Починаються незворотні процеси, що призводять до екологічних катастроф.

Людство істотно змінило хід цілого ряду процесів у біосфері. В даний час, хоча і повільно, відбувається перебудова всієї біосфери планети. У ряді регіонів планети вже виникли складні екологічні проблеми, які необхідно розв'язувати найближчим часом [1].

Аналіз інформації свідчить, що Україна була екологічно благополучною ділянкою планети. Але за два останні сторіччя перетворилася на територію, яка є однією з найбрудніших ділянок світу.

На думку вітчизняних вчених, екологічні проблеми України неможливо відокремити від економічних проблем. Тому при виробництві продукції, прийнятті та реалізації рішень стосовно розвитку економіки кожного регіону, необхідно їх враховувати, оскільки кожна окрема територія України має свої екологічні проблеми, які впливають на загальний стан країни.

В даний час, для значної кількості регіонів існує екологічна криза природних екологічних систем, що викликано негативними довгостроковими тенденціями збільшення забруднення навколишнього природного середовища.

Основними забруднювачами в Україні є підприємства чорної металургії (33%), енергетики (30%), вугільної промисловості (10%), хімічної та нафтохімічної промисловості (7%) [3]. Колосальне техногенне навантаження на територіях промислово розвинутих областей погіршує загальний стан природного

середовища. Найбільш забрудненими областями є Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька.

Споживання дуже великої кількості природних ресурсів через високу матеріалоемність та енергонасиченість промислових об'єктів призводить до значного їх зменшення, зростання собівартості продукції та погіршення еколого-економічного стану у даному регіоні.

Через великі обсяги виробництва на території більшості регіонів України спостерігається тенденція зростання відходів. Застарілі технології та обладнання не в змозі забезпечити якісну їх переробку і тим самим зменшити використання первинних природних ресурсів. Так у середньому за рік утворюється 15,5 млн. т золи і золошлакових відходів, а використовується тільки 5 млн. т. Обсяг щорічного утворення шлаків феросплавного виробництва складає 2 млн. т, а використовується тільки 1,3 млн. т [4].

У промисловому виробництві України нараховується 1848 хімічно небезпечних об'єктів, які зберігають, виробляють або використовують близько 273 тис. т різних сильно діючих отруйних речовин. У народному господарстві діє понад 1200 вибухонебезпечних та пожежонебезпечних об'єктів, де зосереджено понад 13,6 млн. т твердих і рідких вибухонебезпечних та пожежонебезпечних речовин [2]. Така кількість небезпечних об'єктів на території України робить ці території ризиковими, екологічно небезпечними і потребує додаткових коштів для запобігання аварій і катастроф техногенного походження.

У сучасній екологічній ситуації набуває актуальність вивчення не тільки наслідків, але й причин виникнення екологічних проблем.

Як вважають українські вчені, розгляд виникнення причин екологічних проблем необхідно проводити не тільки в масштабах країни, а й у регіональному розрізі. Це обумовлено наступним:

- кожен регіон має різні види корисних копалин, які під час поділу праці та спеціалізації сформували свою регіональну промисловість, своє навантаження на екологічну систему;
- вирішення еколого-економічних проблем має більш ефективний результат, коли їх вирішення враховує конкретну територію;
- у певних регіонах різні еколого-економічні проблеми або різна ступінь їх значимості й актуальності;
- доцільно під час розробки природоохоронних заходів та прийняття рішень щодо раціонального використання природних ресурсів даного краю розглядати все в комплексі, у системі з іншими заходами з економічного, соціаль-

ного розвитку регіону з обов'язковою прив'язкою до особливостей і можливостей природного оточення регіону [4].

В результаті взаємодії людини з природою виникають різні екологічні проблеми в регіонах країни, що призводять до порушень природних екосистем.

Таким чином, необхідно вже зараз вжити рішучих заходів для оздоровлення екологічної ситуації у регіонах країни. Екологічні проблеми в регіонах необхідно вирішувати планомірно на основі наукового підходу. При вирішенні екологічних проблем у регіонах країни крім технічного переозброєння виробничого комплексу на основі впровадження новітніх наукових досягнень, енерго- і ресурсозберігаючих технологій, необхідно також враховувати можливості даної території при прийнятті нових регіональних програм. Здійснення цих напрямів повинне базуватися на глибоких екологічних знаннях. Розв'язання регіональних проблем потребує мобілізації зусиль усіх урядових і неурядових організацій, вчених, виробників, господарських і контролюючих органів, громадськості.

Список використаних джерел:

1. Васюкова Г.Т. Екологія: підручник для ВНЗ / Г.Т. Васюкова, О.І. Ярошева. – К.: Кондор, 2009. – 524 с.
2. Качинський А.Б. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращення / А.Б. Качинський. – К.: НІСД, 2001. – 312 с.
3. Джигерей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: навч. посіб. / В.С. Джигерей. – К.: Знання, 2007. – 422 с.
4. Макарова Н.С. Економіка природокористування: навч. посіб. / Н.С. Макарова, Л.Д. Гармідер, Л.В. Михальчук. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 322 с.

Райымбекова А.К.

*Карагандинский экономический университет Казпотребсоюза,
Республика Казахстан*

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА КАК ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ В СИСТЕМЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО МЕНЕДЖМЕНТА НЕДРОДОБЫВАЮЩИХ КОМПАНИЙ

Экологическая политика (экополитика) в сфере недропользования составляет необходимую основу установления целей и задач добывающей компании. Оценка и пересмотр экополитики, ее целей задач, и процедур в недропользовании должны осуществляться руководителями того уровня, которые изначально определили и сформулировали их, одной из проблем в развитии эколо-

гической политики Казахстана является то, что в Казахстане часто обозначить традиционным образом границы между уже упомянутыми секторами общества (предпринимательским, государственным и общественным) невозможно. При развитии экологической деятельности любого предприятия, в том числе и добывающей сферы, выигрывает общество в целом. Подписывая протоколы намерений, руководство предприятия переходит к качественно новому этапу хозяйственных отношений со всеми партнерами. Для большинства предприятий забота о населении заключается в экологической помощи населению, недропользователя создают лучшие условия для работы своих сотрудников, готовят будущий персонал, выходя тем самым на новый уровень социально-экономических отношений [1].

Экологическая политика должна рассматриваться как первичный двигатель процесса внедрения и развития, улучшения системы экологического менеджмента в организации, которая нацелена на улучшение экологических показателей деятельности организации. Экополитика должна отражать приверженность высшего руководства, его обязательства в отношении соответствия требованиям законодательных, нормативно-технических и других требований, а также принципу последовательного улучшения [2].

Экологическая политика – это совокупность основных принципов, намерений и обязательств предприятия, создающая основу для разработки собственных экологических целей и задач. Экологическая политика, как и политика в области качества, должна быть документирована, известна и понятна персоналу и партнерам. Экологическая политика должна быть доступна всем заинтересованным сторонам. Заинтересованная сторона – личность или группа лиц, проявляющих интерес к экологическим аспектам деятельности предприятия, производимой продукции и услуг, или подвергшихся воздействию, связанному с подобными аспектами.

Например, содержание экологических политик компаний, представляющих нефтегазовую сферу, практически не отличается от содержания политик промышленных компаний в целом. Несколько чаще (52% против 28%) нефтегазовые компании берут на себя обязательства, связанные с оценкой вероятности возникновения и предотвращением аварий, а также с подготовкой к действиям во время их возникновения и мероприятиям по устранению экологических последствий. Это объясняется прежде всего тем, что риск возникновения аварийных ситуаций на предприятиях нефтегазовой отрасли весьма значителен по сравнению с другими отраслями. То же относится и к другим ком-

паниям, которые декларируют обязательства по снижению экологических рисков, связанных с эксплуатацией оборудования и другими рисками.

Одним из непреложных требований является то, что экополитика должна соответствовать характеру деятельности добывающей компании.

Компания-недропользователь должна определить экологическую политику и обеспечить формирование требований к ее соблюдению. Экополитика – заявление (декларация) о ее намерениях и принципах деятельности по отношению к общим характеристикам окружающей среды.

Экологическая политика является двигателем в деле внедрения и улучшения системы управления окружающей средой для данной организации, чтобы она могла поддерживать и потенциально повышать свою экологическую эффективность. Область применения экополитики компании должна быть точно идентифицируемой.

Экологическая политика — публично декларируемые принципы и обязательства, связанные с экологическими аспектами деятельности предприятия и обеспечивающие основу для установления его экологических целей и задач, в том числе:

- совмещение экологических целей и задач с целями и задачами развития предприятия в целом;
- осознанное принятие и активная поддержка экологической политики и обязательств руководством предприятия;
- экологическая культура производства, т.е. сознательное использование в практической деятельности предприятия основ современной экологической культуры и экологической этики; разделенная ответственность; вклад в устойчивое развитие; цивилизованное предпринимательство;
- добровольное расширение экологических обязательств предприятия; охрана здоровья и экологическая безопасность персонала и населения в зоне влияния предприятия; оценка отрицательного воздействия на окружающую среду и его минимизация; развитие более экологически чистого производства; поддержка экологических научных исследований и экологического образования и просвещения, включая школьное экологическое образование; развитие добровольного экологического страхования; экологическая благотворительность;
- экономически эффективная экологическая деятельность, т.е. достижение экономической эффективности осуществляемой природоохранной деятельности;
- рациональное использование ресурсов;

- доступность экологической информации о деятельности производства для всех заинтересованных лиц и сторон (экологическая “прозрачность” предприятия); активная демонстрация результатов деятельности;

- независимая оценка результатов экологической деятельности предприятия (осуществление систематического экологического аудирования);

- мотивация и вовлечение всего персонала в экологическую деятельность предприятия;

- обязательное документирование предприятием экологической деятельности и подробная добровольная отчетность о результатах деятельности (“зеленая отчетность” предприятия) [2]; активное сотрудничество со всеми заинтересованными в экологических аспектах деятельности предприятия лицами и сторонами, включая экологическую общественность; сотрудничество со средствами массовой информации;

- соответствие действующему природоохранительному законодательству, экологическим нормам и правилам; разработка и использование собственных экологических норм и правил, дополняющих государственные требования.

Экополитика на казахстанских предприятиях должна отражать обязательство высшего руководства соблюдать применяемые законы и постоянно улучшать систему управления окружающей средой, создавать основу, с помощью которой организация устанавливает свои целевые и плановые показатели [3]. Экополитика должна быть достаточно четкой, чтобы ее могли понять внутренние и внешние заинтересованные стороны; она должна периодически анализироваться и пересматриваться, с тем чтобы отражать изменяющиеся условия и информацию.

Список использованных источников:

1. Сихимбаева Д.Р. Система рентных платежей / Д.Р. Сихимбаева. – Караганда: ИЭ МОН РК, Изд-во ТОО «Санат-Полиграфия», 2006. – 203 с.
2. Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.ektor.ru/pages/>: Экологический менеджмент ISO 14000. Дата обращения 16.10. 2011г.
3. Сихимбаева Д.Р. Развитие институциональной базы платного недропользования / Д.Р. Сихимбаева // Транзитная экономика. – 2006. – №2. – С. 76-83.

Рубек Н.А., Нагай О.І.

Донбаська національна академія будівництва і архітектури, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІОГАЗОВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Стійка тенденція підвищення ціни на газ, структурні кризи у газовій галузі, що виникають на тлі несформованості світового газового ринку та залежності газотранспортних мереж від політичних ризиків, висунуло нові завдання в розвитку енергетичного сектора ЄС, що став вже світовим лідером у використанні відновлюваних джерел енергії (ВДЕ). Їх частка в загальному виробництві електроенергії складає в середньому 14%, з них 3% – від використання біомаси. Сьогодні в країнах Європи працює близько 7 тис. біогазових установок. Це дозволяє щорічно отримувати більше 10 млн. МВт/час. електроенергії і близько 10 млн. Гкал. теплової енергії. На частку біомаси у виробництві теплової енергії з усіх ВДЕ припадає 95%. Лідерами в цій галузі є Швеція (35,5%), Фінляндія (28,6%), Литва (27,0%), Латвія (24,8%), Естонія (23,8%), Португалія (22,0%) [1].

Виробництво біогазу в країнах ЄС щорічно зростає на 20%. За оцінками Європейської комісії енергетичний потенціал біомаси в ЄС дозволить забезпечити 17% нинішньої потреби Євросоюзу в енергії і 15-16% потреб, прогнозованих до 2030 року. Очікується, що найближчими роками основною складовою потенціалу будуть відходи сільського господарства, лісової і деревообробної промисловості. Надалі передбачається збільшення внеску енергетичних культур, за рахунок яких і буде зростати загальний потенціал.

На підставі оцінки енергетичного потенціалу біомаси Європейською комісією розроблено Енергетичний план ЄС під гаслом «Більше безпеки, менше забруднень», за яким до 2020 року виробництво теплоти з біомаси сягне рівня 76%. З твердої біомаси, біогазу і органічної частини ТПВ планується отримати відповідно 16; 6,8 і 12,8% загального об'єму електроенергії [2].

Як показує досвід європейських країн, основними рушійними силами розвитку біоенергетики є зростання цін на енергоносії, що імпортуються, високі податки на усі види викопного палива, а також реалізація спеціальних енергетичних програм і планів, спрямованих на державну підтримку біогазової енергетики. З найбільш відомих реалізованих програм і державних заходів можна виділити програму «Енергія з деревини» і Національний план по ВДЕ (Фінляндія), підвищення податку на 30-160% на викопне паливо (Швеція), Енергетичний план «Енергія – 2021» (Данія), закон про «зелену» енергію

і Ухвала про надання пільг виробникам біоенергії на спільному енергетичному ринку (Німеччина). У перспективі жодна з країн ЄС не заявила про наміри скоротити використання біомаси. Навпаки, розробляються нові програми, стратегії і плани для збільшення частки біопалив в загальному споживанні первинних енергоносіїв. Таким чином, динамічний розвиток біоенергетики в країнах Євросоюзу демонструє ефективне вирішення ряду еколого-економічних завдань як національного, так і глобального рівня.

В Україні історично значну частку в національному валовому продукті складає агропромисловий сектор. За рахунок біомаси і відходів сільськогосподарського виробництва можна перекрити 6-10% від загальної кількості енергетичних потреб країни. При цьому утилізації величезної маси відходів, що утворюються, сьогодні не приділяється належної уваги. Одним з можливих способів їх корисного використання є анаеробне зброджування в так званих біогазових установках. З підвищенням тарифів на основні енергоносії в Україні зростає зацікавленість у впровадженні таких проектів. Проте, істотні початкові інвестиції (в середньому 400 тис. дол.) і непривабливий термін окупності (близько 8 років) подібних проектів нівелювали весь потенціал біогазової технології переробки відходів виробництва.

У економічній ситуації, що склалася сьогодні, не існує можливості для істотного скорочення інвестиційних витрат, оскільки основне устаткування і технології потрібно купувати за кордоном з причини відсутності українських виробників біогазових установок. Це зв'язано з додатковими витратами по транспортуванню, розмитненню і ПДВ. Разом з тим, Україна має величезні можливості для розвитку альтернативної енергетики. Дослідження в цій області показують, що виробництво біопалива з нетрадиційних сільськогосподарських культур є конкурентоздатним [3].

Враховуючи європейський досвід, можна стверджувати, що інтенсивний розвиток біоенергетики неможливий без стимулюючих важелів дії з боку держави: пільгового кредитування, послідовної інвестиційної політики, створення спеціальних фондів для сприяння науковим дослідженням в галузі альтернативних культур, і, перш за все, «зелених» тарифів. В Україні такі тарифи не діють, хоча відповідний законопроект був поданий на розгляд Верховної Ради. Важливим стимулюючим інструментом є звільнення подібних проектів від сплати ПДВ і ввізного мита при закупівлі необхідного енергогенеруючого устаткування. Такий законопроект вже затверджений. Залишається сподіватися, що в найближчій перспективі він запрацює [4].

Варто також врахувати, що сьогодні достатньо «м'яке» екологічне законо-

давство в Україні в більшості випадків звільняє сільськогосподарських виробників від сплати дійсного розміру екологічних платежів за розміщення відходів в навколишньому середовищі.

Викладені обставини дозволяють спрогнозувати, що стійке просування України до європейських норм господарювання, зокрема, в області екології, створить можливості для підвищення економічного ефекту біогазових проєктів, що дозволяють істотно знижувати негативну дію на навколишнє середовище, і тим самим, звільняти «виробників» забруднень від сплати значної частини екологічних платежів.

Список використаних джерел:

1. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://uk.reuters.com>
2. Communication from the Commition on the Biomass Action Plan.7/12/2005 COM (2005).
3. Гументик М.Я. Альтернативні види палива // Господарство України. – 2007. – №3. – С. 9–11.
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання заходів з енергозбереження» від 16.03.2007 [Електронний ресурс]. – <http://zakon.rada.gov.ua>

Сабат В.М.

Миколаївський державний аграрний університет, Україна

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА І ПРИРОДИ

Сучасний стан навколишнього середовища, яке все більше забруднюється внаслідок тяжких еколого-технічних катастроф, хвилює сьогодні усе суспільство і вимагає комплексного підходу до вивчення цих проблем. Тому розробляються наукові програми, розраховані на тривалий проміжок часу, які стосуються різних аспектів охорони навколишнього середовища, а також вивчення впливів господарської діяльності людини з тим, щоб захистити довкілля від непередбаченого втручання у ті процеси, які мають безповоротний характер. Проблеми охорони навколишнього середовища частіше вивчаються в економічних, технічних аспектах та з позицій соціально-філософського підходу, який спільно з іншими галузями науки дає можливість всебічно поглянути на стан справ у суспільстві [2, с. 11-12].

Аналіз наукових досліджень Н. Заверухи, В. Серебрякова, Ю. Скиби у цій галузі показує, що дана проблема вимагає невідкладної уваги, адже часто при дослідно-конструкторських розробках і їхній практичній реалізації не завжди враховується соціально-екологічний фактор, що може завдати людству більше

шкоди, ніж користі. Це стосується і сучасної України, що здійснює економічні реформи, що здебільшого зорієнтовані на вирішення короткотермінових фінансово-господарських проблем, викликаних гострою економічною кризою і зіткненням політичних сил, які мають різну спрямованість [3, с. 205-208].

Інтенсифікація землеробства, збільшення техногенного навантаження на земельні ресурси, безконтрольне застосування засобів хімізації в умовах низької технологічної культури призводить до прискореної деградації ґрунтів, їх родючості. На території України практично не залишилось водоносних підземних горизонтів питного призначення, де б не були виявлені пестициди та нітрати. Ведучим принципом природокористування стає еколого-економічний принцип, який передбачає отримання максимального прибутку при мінімальних витратах і мінімальних порушеннях природного середовища [4, с. 132-134].

Вченими Ужгородського національного університету доведено, що забруднення довкілля перебуває у прямій залежності від величини міста і кількості його населення – чим більше місто і населення в ньому, тим гострішими постають екологічні проблеми. Однією з причин такого становища є неузгодженість дій екологів, економістів і політиків. Часто прагнення досягти високих раптових прибутків будь-якою ціною чи відстояти свої політичні амбіції здійснюються без урахування негативних впливів на оточуюче соціальне і природне середовище. Але по шкалі цінностей природні блага по відношенню до матеріальних повинні виходити на перший план. Суспільство повинне миритися із закономірним підвищенням вартості промислової продукції, зумовленої високими платежами за природні ресурси [8, с. 97-99].

Серед перспективних напрямків подальшої розробки проблеми соціально-екологічної діяльності, спрямованої на охорону і захист навколишнього середовища, провідне місце повинно зайняти дослідження взаємодії держави з різним рівнем розвитку і різними політичними системами у процесі вирішення соціально-екологічних проблем, виявлення ролі людського чинника у збереженні навколишнього середовища. Сталий економічний розвиток держави вимагає рішення таких важливих проблем, як комплексне використання природно-ресурсного потенціалу України і його економічна оцінка [7, с. 252-256].

К. Корсак та О. Плахотнік зробили аналіз сучасного стану розвитку базових галузей української економіки. Це дозволило мені зробити висновки про те, що сучасний економічний потенціал галузей України є низьким за ефективністю виробництва унаслідок непродуманої структури народного господарства, оскільки значне місце в ній займають добувні галузі, поглинаючи величезні суми капітальних вкладень з низькою їх віддачею [5, с. 137-139].

Для підвищення екологічної безпеки необхідно проводити визначення джерел утворення, переробки та знешкодження особливо небезпечних промислових відходів. Зменшення негативного впливу галузей промисловості на навколишнє середовище – це складна соціально-економічна і технічна задача, що вимагає комплексних природоохоронних заходів [6, с. 215-217].

Одним з головних важелів у вирішенні надзвичайно гострих екологічних та соціально-економічних проблем сучасної України повинна стати підготовка громадян з високим рівнем екологічних знань екологічної свідомості і культури на основі нових критеріїв оцінки взаємовідносин людського суспільства й природи.

Через це Колегія Міністерства освіти та науки України у 2001 році прийняла Концепцію екологічної освіти в Україні. Вона, як елемент гармонійного розвитку населення і держави загалом, набуває сьогодні ваги актуального і важливого державного документа.

Екологічна освіта на порозі третього тисячоліття стала досить необхідною складовою гармонійного, екологічно безпечного розвитку, в тому числі і економічного. Екологічне виховання та інформування населення, підготовка висококваліфікованих фахівців є основними етапами екологічної політики, які названі в програмних документах міжнародного форуму двадцятого сторіччя в Ріо-де-Жанейро (1992 рік), присвяченого навколишньому середовищу і сталому розвитку, одним з найважливіших і необхідніших засобів здійснення переходу до розвитку всіх країн світу.

Реформування екологічної освіти та виховання населення України має здійснюватися з обов'язковим врахуванням екологічних законів та закономірностей, наукових принципів, що діють комплексно в біологічній, технологічній, економічній, соціальній і військовій сферах. Головними складовими системи екологічної освіти та виховання мають бути її формальна й неформальна частини, форми й методи яких різні, а мета одна: різнобічна підготовка громадян, здатних визначати, розуміти й оптимально вирішувати екологічні та соціально-економічні проблеми регіонів проживання на основі наукових знань процесів розвитку біосфери, загальнолюдських досвіду й цінностей [1].

Список використаних джерел:

1. Рішення про концепцію екологічної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
2. Білявський Г. Основи екології: підруч. для студ. ВНЗів/ Г. Білявський, Р. Фурдуй, І. Костіков. – К.: Либідь, 2004. – 406 с.
3. Заверуха Н. Основи екології: навч. посіб. для ВНЗів/ Н. Заверуха, В. Серебряков, Ю. Скиба. – К.: Каравела, 2006. – 365 с.

4. Запольський А. Основи екології: підруч. для студ. техніко-технологічних спеціальностей ВНЗів/ А. Запольський, А. Салюк. – К.: Вища школа, 2003. – 357 с.
5. Корсак К. Основи екології: навч. посіб. / К. Корсак, О. Плахотнік. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: МАУП, 2002. – 294 с.
6. Адаменко О.М. Основи екології: навч. посіб. для ВНЗів/ О.М. Адаменко, Я.В. Коденко. – 2-ге вид. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 314 с.
7. Бойчук Ю. Основи екології та екологічного права: навч. посіб. / Ю. Бойчук, М. Шульга. – Суми: Університетська книга, 2004. – 351 с.
8. Сухарев С. Основи екології та охорони довкілля: навч. посіб. / С. Сухарев. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 391 с.
9. Царенко О. Основи екології та економіка природокористування: навч. посіб. для студ. ВНЗів/ О. Царенко, О. Несветов. – 2-е вид., стереотип. – Суми: Університетська книга, 2004. – 399 с.

Тижай Н.В., к.е.н. Костюк О.С.

Національний університет „Львівська політехніка”, Україна

«ЗЕЛЕНИЙ МАРКЕТИНГ»

В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ

Підприємство у своїй діяльності орієнтується на цільового споживача, бажаючи якомога найповніше задовольнити його потреби і при цьому не забуваючи про основну мету своєї діяльності – отримання прибутку.

Поряд з потребами споживача, існують інтереси суспільства. Основною їх відмінністю є те, що потреби споживача є короткостроковими, інтереси суспільства – довгостроковими. Таким чином, підприємство, яке функціонує в рамках суспільства і прагне до власного благополуччя, зобов'язане врахувати і орієнтуватися на такі три фактори: отримання прибутку, задоволення потреб споживачів, і суспільства в цілому. Концепція соціально-етичного маркетингу стверджує, що завданням організації є встановлення потреб та інтересів цільових ринків і забезпечення бажаної задоволеності більш ефективними і більш продуктивними (ніж у конкурентів) способами з одночасним збереженням або зміцненням благополуччя споживача й суспільства в цілому.

З кожним днем в суспільстві зростає занепокоєність через виникнення низки проблем, які пов'язані зі станом здоров'я людини та довкілля, а також загострення кризи, що нагадує нам про обмеженість ресурсів. Людство почало усвідомлювати, що екологізація будь-якої діяльності – єдиний правильний вибір суспільства. Потребує нових підходів й традиційний маркетинг, що з року в рік набуває суттєвих недоліків. Формування попиту і стимулювання збуту, планування бізнесу з врахуванням екологічних аспектів – найактуальніша проблема на сучасному етапі розвитку сталого (збалансованого) вироб-

ництва та споживання і основне завдання «зеленого» маркетингу. «Зелений» маркетинг повинен починатися на стадії розробки концепції продукту.

Для досягнення успіху на ринку екологічно орієнтовних товарів та послуг важливо донести споживачеві інформацію, що саме ця продукція є більш корисна для здоров'я та довкілля. Дуже велику роль у цьому відіграє екологічне маркування. Воно не замінює законодавчих вимог, а забезпечує систему визначення того, яким чином процеси виробництва та споживання продукції впливають на навколишнє середовище та здоров'я людини. За цією системою закріплено серію міжнародних стандартів ISO 14020.

При оцінці соціальної сторони маркетингу будь-якої компанії важливим є аналіз мотивів запровадження „зеленого” маркетингу в діяльність підприємства і відповідь на такі питання: як глибоко екологічний («зелений») маркетинг опрацьований з точки зору короткотермінової та довготермінової стратегії та як глибоко він є інтегрованим у поточну діяльність фірми.

Першими компаніями, що почали застосовувати в своїй діяльності інструменти екологічного маркетингу, були великі транснаціональні корпорації McDonald's, Shell, Mobil, Procter&Gamble, а також деякі національні товаровиробники, переважно, у текстильній та харчовій промисловості. Однак застосування екологічного маркетингу цими компаніями відрізняється за двома аспектами: ступенем інтеграції в діяльність фірми та сприйняття його як довгострокової стратегії. Так, наприклад, McDonald's був змушений вдатися до екологічного маркетингу під тиском урядів деяких країн, на території яких він володіє мережею ресторанів, і тому його діяльність в напрямку збереження навколишнього середовища має тимчасову тенденцію, глибоко не інтегровану в діяльність фірми (хоч з часом це вдало почало використовуватися і підкреслюватися в рекламі). З іншого боку, великі нафтові компанії Shell та Mobil Europe теж були змушені застосувати стратегію екологічного маркетингу під впливом громадськості, однак в своїй діяльності вони зробили ставку на довгострокову перспективу. Зовсім протилежна ситуація створилася в компанії Procter&Gamble. Ця корпорація з самого початку поклала застосування екологічного маркетингу в основу своєї успішної діяльності. Причому, зробила вона це, винятково виходячи з розрахунків можливих прибутків та, одночасно, зменшення забруднення навколишнього середовища [2].

На відміну від юридичної відповідальності, соціальна відповідальність підприємства є не загальнообов'язковою, а, навпаки, добровільною. «Комерційні організації не належать державі, тому вони не повинні надавати громадські послуги і створювати громадські служби, які зобов'язані надавати

державні організації, що фінансуються за рахунок податкових надходжень. Але, з іншого боку, компанія, як частина суспільства, яка функціонує в цьому суспільстві, зобов'язана розглядати свою поведінку, як частину ролі, яку вона виконує в суспільстві» – справедливо стверджує Ш. Харрісон [3]. Для нашої країни питання ефективності функціонування державних організацій, покликаних забезпечувати потреби таких некомерційних сфер як охорона здоров'я, освіта, наука і культура, мистецтво і спорт, соціальна та екологічна сфери стоїть найбільш гостро. Таким чином, якщо українські компанії почнуть задовольняти довгострокові потреби суспільства у спонсорстві і благодійності, їх імідж, громадська думка про них, а також репутація на внутрішньому і зовнішньому ринках неодмінно виростуть. Тому не можна говорити виключно про моральну природу походження соціально-етичного маркетингу, який може розглядатися, по-перше, як маркетинговий інструмент, по-друге, як інструмент внутрішнього PR, і, по-третє, як прояв соціальної громадськості підприємства, його суспільної місії.

Список використаних джерел:

1. Нові тенденції / Режим доступу: <http://ecolabel.org.ua/index.php?id=391>
2. Time Based Competitions and EnviMarketing – An Emperical Investigation. Dissertations of Jan- Paul Hoopen. Difo-Druck GmbH, Bamberg [Web resource]. – Access mode: [http://www1.unisg.ch/www/edis.nsf/SysLkpByIdentifier/3675/\\$FILE/dis3675.pdf](http://www1.unisg.ch/www/edis.nsf/SysLkpByIdentifier/3675/$FILE/dis3675.pdf)
3. Харрісон Ш. Корпоративная и социальная ответственность: согласование поведения и репутации: пер. с англ./ Ш. Харрісон. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 256с.

Шморгун О.В.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», Україна*

ПРІОРИТЕТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇН: ВІДПОВІДЬ НА ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ

В ХХІ ст. поширюються тенденції до пошуку нових шляхів економічного зростання країн в умовах глобалізації світової економіки та зменшення запасів природних ресурсів на планеті. Експерти вважають, що у найближчому майбутньому, при збереженні сьгоднішніх темпів споживання та зростання чисельності населення Землі, будуть майже повністю вичерпані запаси нафти, прісної води, газу, металів та інше. Зрештою це призведе до ресурсної кризи, пережити яку зможуть лише країни, які зберегли своє природне багатство.

І у той час поки у всьому світі пропагандується політика максимального споживання, країни скандинавського регіону впроваджують ресурсозберігаючі технології у всі сфери життєдіяльності людини. Політика держав цього регіону направлена на поєднання сталого економічного розвитку та збереження екології регіону на теперішньому рівні для майбутніх нащадків.

Всупереч поглядам, що використання екологічно чистих технологій у виробничій сфері є занадто затратним та неприбутковим, плеяда країн північної Європи довела можливість розбудови економіки на основі інноваційних способів виробництва, які дозволяють зберегти чистоту регіону. Для досягнення поставленої мети уряди цих країн 19 лютого 1974 року в місті Стокгольм підписали конвенцію про захист навколишнього середовища (The Nordic Environmental Protection Convention), яка стала відправною точкою на шляху до створення єдиної регіональної екологічної політики та привела держав учасниць на перші місця рейтингів за показниками екологічності товарів та привабливості країн для міграції робочої сили. У подальшому вони одні з перших в світі запровадили екологічні податки та й досі залишаються лідерами в цій сфері, ввели чіткі межі допустимих викидів CO₂ в атмосферу (в 2010 році викиди CO₂ в Данії склали 8,4 тонн на душу населення, Фінляндії – 10,6, Ісландії – 7,0, Норвегії – 10,5, Швеції – 5,3, у той час коли цей показник у США сягає 17,9, ОАЕ – 25, Канада – 16,3 [2]), почали фінансувати наукові розробки енергозберігаючих технологій, забезпечують захист лісових та водних ресурсів та інше.

З вищенаведеного чітко прослідковується, що уряди країн виокремлюють три основні напрямки екологічної політики: контроль за дотриманням екологічних стандартів діяльності підприємств, збільшення рівня енергозбереження, за рахунок інноваційних технологій, та зменшення антропогенного навантаження на довкілля.

Керуючись такими цілями, на теперішньому етапі країни скандинавського регіону є світовими лідерами за рівнем екологічності вироблених товарів, а їх екологічні стандарти (Еколаб) стали найвищим показником якості. Критерії екологічне маркування скандинавських країн були засновані на повному життєвому циклі товарів, починаючи від сировини, яка використовується в процесі виробництва, та до переробки готової продукції.

Якщо розглядати енергетичну сферу, то варто відзначити, що використання енергозберігаючих технологій на початку ХХІ ст. дозволило скандинавським країнам зменшити рівень імпорту електроенергії та стати їх світовими

експортерами. Так станом на 2010 рік дві країни цього регіону є світовими експортерами енергоносіїв: Данія експортує 18%, а Норвегія 563% від власного споживання енергоносіїв. Інші три країни – Фінляндія, Ісландія та Швеція залишаються імпортерами цих ресурсів (табл. 1).

**Таблиця 1. Динаміка імпорту енергоносіїв в період 2006-2010 рр.,
% до власного споживання енергоресурсів [1]**

Країни \ Рік	2006	2007	2008	2009	2010
Данія	- 46*	- 37*	- 39*	- 29*	- 18*
Фінляндія	51	56	53	50	52
Ісландія	22	19	17	16	15
Норвегія	- 693*	- 680*	- 635*	- 656*	- 563*
Швеція	35	33	33	33	36

* Дані з від'ємним показником свідчать про те, що дані країни є експортерами енергоносіїв.

Разом зі збільшенням виробництва енергоресурсів змінюється і шляхи їх отримання. Так на початку XXI ст. в регіоні почали розвиватися інноваційні технології в сфері альтернативного виробництва електроенергії, яке є екологічно чистим та дозволить зменшити рівень шкідливих викидів у атмосферу, воду та ґрунт. Так у 2007 році Данія розпочала будівництво вітряних електростанцій та вже на 2025 рік планує отримувати з них 75% необхідної енергії.

Останнім напрямком є зменшення антропогенного впливу, що стає можливим лише за умови зміни відношення населення до навколишнього середовища. Скандинавські експерти відзначають, що єдиним ефективним способом вплинути на поведінку людей і підприємств та змусити їх піклуватися про природу є економічні важелі: впровадження екологічних податків, збільшення штрафів за порушення встановлених екологічних стандартів, фінансове заохочення екологічно чистого виробництва та інше. Таким чином загальний обсяг екологічних податків протягом останніх років становить щорічно у Данії 4,8% ВВП, Фінляндії – 3,3%, Ісландії – 2,6%, Норвегії – 3%, Швеції – 2,9% [3].

Виходячи з наведених фактів, можна зробити висновок, що скандинавські країни створили оптимальний механізм отримання економічної вигоди разом з дослідженням та впровадженням екологічно чистих методів виробництва, отриманих завдяки використанню інноваційних технологій, та побудували багаторівневу систему оподаткування в екологічній сфері, що дає можливість контролювати рівень шкідливих викидів промисловості регіону.

Список використаних джерел:

1. Energy imports, net (% of energy use) [Web resource] // The World Bank. – Access mode: “<http://data.worldbank.org/indicator/EG.IMP.CON.S.ZS>”.
2. CO2 emissions (metric tons per capita) [Web resource] // The World Bank. – Access mode: “<http://data.worldbank.org/indicator/EN.ATM.CO2E.PC>”.
3. Environmental expenditure and taxes [Web resource] // OECD. – Access mode: “http://www.oecd.org/document/0,3746,en_2649_201185_46462759_1_1_1_1,00.html”.

Ядуга С.И.

Хмельницький національний університет, Україна

ЛИЗИНГ КАК ОДНА ИЗ ПЕРСПЕКТИВНЫХ ФОРМ ИНВЕСТИРОВАНИЯ В ПРИРОДООХРАННУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

В настоящее время перед украинскими предприятиями стоит серьезная проблема привлечения долгосрочных инвестиций для реализации природоохранных проектов. Многие инвестиционные проекты, связанные с природоохранной деятельностью, не могут быть реализованы по причине отсутствия финансирования. Таким образом, необходим поиск альтернативных источников и инструментов финансирования проектов, связанных с экологической деятельностью промышленных предприятий.

Одной из перспективных форм инвестирования может стать лизинг природоохранного оборудования, однако в настоящее время существуют следующие проблемы, препятствующие его развитию.

1. Несовершенство нормативной базы. Лизинговые правоотношения в Украине регулируются Гражданским кодексом Украины, Хозяйственным кодексом Украины, Законом Украины «О финансовом лизинге», Законом Украины «О налогообложении прибыли предприятий», Законом Украины «О налоге на добавленную прибыль» и Конвенцией УНИДРУА о международном финансовом лизинге. Действующая статья Гражданского Кодекса имеет ряд недостатков, так, например, она ограничивает работу лизинговых компаний с некоммерческими организациями, так как согласно ГК, имущество, полученное лизингодателем, может использоваться только в предпринимательских целях.

В области налогообложения законодательные документы дают право применять ускоренную амортизацию в отношении имущества, используемого по договору лизинга, а также относить платежи по лизинговому договору на себестоимость продукции. Однако в законодательстве остается нерешенным вопрос об определении выкупной стоимости имущества. Это связано с неясностью по налоговому учету выкупной стоимости предмета лизинга, так как уточнения Минфина не дают однозначного ответа на этот вопрос.

Острой проблемой на рынке лизинговых услуг остается также вопрос о возврате из бюджета налога на добавленную стоимость, уплаченного при покупке предмета лизинга, что предусмотрено законодательством. На практике возврат НДС занимает достаточно много времени и связан с рядом проверок налоговыми органами. Задержки в возврате НДС блокируют значительные средства лизинговых компаний и, таким образом, тормозят развитие этого рынка [2].

2. Недостаточная развитость рынка природоохранного оборудования. Лизинг в настоящее время не является полностью сложившимся финансовым инструментом. Крупнейшими участниками рынка лизинговых услуг по итогам 2010 года стали «ВТБ Лизинг Украина», «Райффайзен Лизинг Аваль», «УниКредит лизинг», «Хьюпо Альпе Адриа Групп», «ИНГ Лизинг Украина».

В настоящее время на рынке лизинговых услуг можно выделить два основных вида лизинга: финансовый и оперативный. Под финансовым лизингом понимают прокат имущества с правом последующего выкупа. При этом он выступает в виде альтернативного источника финансирования, так как по своей сути предполагает приобретение имущества в конце срока действия лизингового договора. Оперативный лизинг напротив не предполагает выкуп имущества в конце договора. При этом лизингополучатель избегает рисков по использованию оборудования, так как объект лизинговой сделки остается в собственности лизингодателя. Однако оперативный лизинг развивается там, где его предметы являются наиболее ликвидными. Наиболее востребован он в следующих областях: авиационный, железнодорожный и автомобильный транспорт. Оборудование, применяемое в природоохранной деятельности, очень дорого и специфично. Реализация его на свободном рынке практически невозможна. Именно поэтому практически и не работают лизинговые схемы, связанные с природоохранным оборудованием [1].

Природоохранное оборудование, на наш взгляд, наиболее сложный продукт, так как требует знаний специфики производства и экологии промышленности. К тому же с момента первой поставки до начала ввода в эксплуатацию природоохранного оборудования может пройти 1,5 года. Все вышесказанное приближают данного рода сделки к сделкам с проектным финансированием, требующим специального подхода при анализе проектов.

3. Низкая ликвидность предмета лизинга. При заключении лизингового договора лизингодателя интересует ликвидность предмета лизинга, однако природоохранное оборудование обладает крайне низкой ликвидностью. Незрелость вторичного рынка экологического оборудования вынуждает лизингодателя требовать дополнительного обеспечения от клиента.

4. Сложность документального оформления сделки по договору лизинга. Процесс документального оформления сделки по договору лизинга достаточно сложен. Для решения вопроса о предоставлении имущества в лизинг лизингополучателю необходимо подготовить большое количество документов.

Если документы полностью устраивают лизингодателя и он принимает положительное решение о предоставлении имущества в лизинг, то необходимо подготовить: договор лизинга, договор купли-продажи (поставки) объекта лизинга, кредитный договор с банком о предоставлении ссуды для проведения лизинговой сделки, договор страхования объекта лизинга (при необходимости).

Перечисленные проблемы требуют разработки рекомендаций по их устранению. Лизинг природоохранного оборудования должен быть доступен для промышленных предприятий. При этом необходимо проводить грамотную последовательную политику в этом направлении, постепенно снижая размер первоначального взноса и процентную кредитную ставку.

Список использованных источников:

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент / И.А.Бланк. – К.: Ника-центр, 2004. – 655 с.
2. Данилова Л.І. Лізинг як фактор інвестиційного розвитку / Л.І. Данилова // Фінанси України. – 2002. – №11. – С. 100-103.

СЕКЦІЯ XI. ПЕРСПЕКТИВИ ОСВІТНІХ НОВАЦІЙ ТА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ФОРМУВАННІ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Агатаева Б.Б.

Алматинский институт энергетики и связи, Республика Казахстан

МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛИЗМ КАК ПЕРСПЕКТИВА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ НОВАЦИЙ ВУЗА

Стратегия модернизации в сфере образования на новом этапе развития страны лаконично и ясно представлена в Послании Президента народу Республики Казахстан, где одной из главных задач развития образования является интеграция в мировое образовательное пространство. Для этого необходимы перспективные образовательные новации и научные исследования в развитии и формировании системы образования.

В настоящее время нет единого подхода к определению качества образования. От определения значения качества зависят практические результаты, но из-за отсутствия единого мнения в том, что под этим подразумевается, возникает множество дискуссий. Возможными причинами разнообразных понятий качества являются:

Первое – качество это понятие – динамическое, точное определение здесь не поможет. С развитием общества, улучшением технологии, достижением научно-технического прогресса к понятию «качество» будут предъявляться все более жесткие требования.

Второе – качество может использоваться как понятие абсолютное. Предметы, которым дается качественная оценка с точки зрения абсолютного понятия, представляют собой наивысший стандарт, который невозможно превзойти. Качество как абсолютное понятие используется в его техническом измерении как эталонное или наивысший стандарт, по отношению к которому производится измерение разных величин. Например, эталоны длины, веса, времени и др.

Третье – качество может также использоваться как понятие относительное. При этом о качестве можно судить, когда продукция или услуги отвечают требованиям соответствующих стандартов. Качество само по себе не может быть конечным результатом. Оно лишь средство, с помощью которого выявляется соответствие конечного продукта стандарту. Оно должно соответст-

воватъ тому, для чего предназначено, и отвечать требованиям потребителя. Другими словами, оно должно соответствовать предназначенным целям.

Для оценки качества образования более приемлемым является использование понятия относительного качества, потому что требование к качеству образования меняется, и оно зависит от уровня развития общества, интеллигентности людей и др. Качество как понятие относительное имеет два аспекта: первый аспект – это соответствие стандартам, второй аспект – соответствие запросам потребителей.

Кто должен решить, являются ли образовательные услуги вуза качественными? Важно ясно представлять себе, это зависит от того, кем дается оценка качества: производителем или потребителем. Часто случается, что превосходная и полезная продукция или услуга с точки зрения производителя не воспринимается потребителем.

В настоящее время существует несколько толкований самого понятия – качество образования с акцентированием внимания на различные его характеристики. Большинство специалистов в более узком понимании его трактуют как достижение студентами заданного (нормативного) уровня подготовленности. Более продуктивной, является точка зрения, когда качество образования рассматривается как комплексная характеристика, состоящая из оценки двух более значимых факторов – оценки степени подготовленности выпускников вуза, как конечного результата оказываемых образовательных услуг, и оценка достигнутого уровня образовательного процесса в вузе в мировом образовательном пространстве.

Глобализация – это сложное, многоаспектное явление, которое оказывает влияние на все сферы жизнедеятельности общества, в том числе и на национальные системы образования. Поэтому очень важно гармоничное единение объективно неизбежных процессов глобализации и формирование индивидуальности, выражающей человеческую сущность. Так как быстро развивающийся рынок интеллектуальной собственности предъявляет спрос на постоянно совершенствующуюся личность, всесторонне развитого специалиста, имеющего достаточный не только профессиональный уровень, но и имеющего нравственно-эстетическое воспитание, интеллектуальную компетентность и бережно-ценностное отношение к культурным смыслам общества в целом.

Значит, результатом образовательного процесса должно стать целостное развитие личности, способной достойно ответить на сложные вопросы и принять верное решение в любой нестандартной ситуации. Решение определен-

ной проблемы требует развития познавательной деятельности, нравственно-эстетического воспитания, творческого мышления, самообразования.

А также глобализация сопровождается тенденциями роста напряженности межнациональных конфликтов, миграционных процессов, влияющих на этнокультурную и социальную жизнь общества, что привело к осознанию феномена мультикультурализма, т.е. «механизма» стабилизации общества, развития его этнического и культурного многообразия на основе равенства прав национального большинства, этнических и культурных меньшинств, как политика согласия и стабильности в культурном плюрализме.

Таким образом, мультикультурализм является перспективой образовательных новаций вуза. Мультикультурное образование – это образование, создающее равные для всех этносов возможности реализации своих культурных потребностей, приобщающее молодежь к культурным и нравственным ценностям других стран и народов. Именно в мультикультурном образовании реализуется в полной мере принцип диалога и взаимодействия культур.

Формирование мультикультурной личности студента в вузе – это учебно-воспитательный процесс, опирающийся на специфическое содержание и технологии образования и направленный на приобретение студентами ценностей, знаний, умений и навыков мультикультурного образования, их творческое использование в своей деятельности и самовоспитание себя как личности, как профессионала. Мультикультурная подготовка специалиста в педагогическом смысле представляется как целенаправленный учебно-воспитательный процесс, процесс создания условий формирования мультикультурности специалиста, как компонент процесса социализации личности студента, при котором осуществляется его саморазвитие и самовоспитание.

Мультикультурный профессионально компетентный специалист – это личность, признающая культурный плюрализм и стремящаяся защищать национально-культурное многообразие по принципу диалога и взаимодействия культур в профессиональной сфере.

Список использованных источников:

1. Дмитриев Г.Д. Многокультурное образование / Г.Д. Дмитриев. – М., 1999.
2. Куропятник А.И. Мультикультурализм: проблемы социальной стабильности полиэтнических обществ / А.И. Куропятник. – СПб., 2000.
3. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения / И.Я. Лернер. – М., 1981.
4. Запесоцкий А.С. Образование: философия, культурология, политика / А.С. Запесоцкий. – М.: Наука, 2002. – 242 с.
5. Нургалиева Г.К. Ценностные ориентации личности: методология, теория, практика формирования / Г.К. Нургалиева. – Алматы: АГУ им. Абая, 1993. – 344 с.

6. Руденко В.Н. Культурологические основания целостности содержания высшего образования / В.Н. Руденко // Педагогика. – 2004. – №1. – С. 47.
7. Палаткина Г.В. Мультикультурное образование: современный подход к воспитанию на народных традициях / Г.В. Палаткина // Педагогика. – 2002. – № 5. – С. 41-47.
8. Энергетика, телекоммуникации и высшее образование в современных условиях // 3-я МНТК. – Алматы: АИЭС, 2002.
9. IX Международная научно-методическая конференция вузов и факультетов телекоммуникаций: сборник докладов/ СПбГУТ. – СПб, 2006. – 312 с.

Василенко И.А.

Поволжский государственный университет сервиса,

г. Тольятти, Российская Федерация

ДВУХУРОВНЕВАЯ СИСТЕМА ОБРАЗОВАНИЯ В РОССИИ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Введение двухуровневой системы образования вызвало бурное обсуждение в преподавательской среде и среди ученых в России. Этот переход осуществлялся указом сверху. До сих пор идут споры на этот счет, но система уже получила внедрение, и сотрудники высших учебных заведений приняли это решение на веру правительству и Министерству образования и науки РФ. В одном из своих интервью Дмитрий Анатольевич Медведев подчеркнул, что «Россия сейчас сохраняет два трека движения в сфере образования: образование, которое идет в рамках так называемого специалитета, то есть образование традиционное, классическое для Российской Федерации, и образование в рамках Болонского процесса, в рамках магистратуры и бакалавриата».

19 июня 1999 года в Болонье (Италия) на специальной конференции министры образования 29 европейских государств приняли декларацию «Зона европейского высшего образования», или Болонскую декларацию. Россия присоединилась к Болонскому процессу в сентябре 2003 года на берлинской встрече министров образования европейских стран. В декларации были сформулированы основные цели, ведущие к достижению сопоставимости и гармонизации национальных образовательных систем высшего образования в странах Европы. Гармонизация систем высшего образования достигается за счет широкого распространения однотипных образовательных циклов (бакалавриат – магистратура), введения единых или легко поддающихся пересчету систем образовательных кредитов (зачетных единиц), одинаковых форм фиксирования получаемых квалификаций, взаимной признаваемости академических квалификаций, развитых структур обеспечения качества подготовки специалистов. Практически по всем направлениям Болонского процесса можно обоз-

начить проблемы. Направление принятия системы общепонятных, сравнимых квалификаций (степеней) для России очень значимо. До сих пор страны Европы не признают российские дипломы, а значит российские выпускники не конкурентоспособны на международном рынке труда. Переход к двухуровневой системе образования – это своеобразный выход из сложившейся ситуации, выход на международный диалог образовательных систем. С другой стороны, в Европе многие университеты создавались веками и по некоторым профессиональным направлениям наши отечественные вузы для них не являются конкурентами. Хотя многие успешные специалисты (политики, предприниматели) в Европе и других странах мира обучались в советских и российских вузах. Переход на двухуровневое обучение не перечеркивает все прежние достижения, а позволяет их развивать совместно с другими странами. Внедрение двухступенчатой системы высшего образования в российских вузах отличается по длительности. В России действуют две схемы: бакалавриат (4 года), магистратура (2 года), аспирантура (3 года), докторантура (не более 3-х лет) или специалист (5 лет), аспирантура, докторантура. В Европе обозначены три ступени обучения: бакалавриат (3-4 года), магистратура (1-2 года), докторантура (3 года). Введение докторантуры в общую систему высшего образования (в качестве третьего уровня) – это следующий шаг в реформировании системы российского высшего образования. Применение системы зачётных единиц (академических кредитов) и отражение учебной программы в приложении к диплому активно используется нашим университетом пока только по одному направлению. Часть предметов дистанционно читаются болгарскими учеными. Развитие мобильности преподавателей и студентов, а так же развитие европейского сотрудничества в области обеспечения качества высшего образования – это перспективное направление, которое стремительно сейчас развивается на всех уровнях. Россия ориентирует своих граждан на непрерывность в образовании и выдвигает главный лозунг информационного общества «образование через всю жизнь». Одним из направлений декларации называется усиление европейской составляющей в системе высшего образования Европы. Россия в этом плане уникальна, обладая своим собственным высоким научным потенциалом, во все времена стремилась привлечь лучших ученых со всего мира в Россию. Эта традиция сохранилась до сих пор. Но большая разница в оплате труда иностранных ученых и российских отрицательно влияет на активное сотрудничество в образовательной части, хотя научное сотрудничество очень крепко. Совместная грантовая деятельность очень перспективное направление в развитии любого вуза. Большое сомнение и опасение вызывает сам факт причисления некоторыми учеными

образования к сфере услуг. Ведь известно, что ни знания, ни умения, ни навыки, ни какие-либо компетентности нельзя купить. Современное состояние дошкольного и школьного образования не отвечает требованиям подготовки абитуриентов к двухуровневому обучению. Переход на двухуровневое обучение сопровождается переходом на новые стандарты обучения (стандарты третьего поколения), в которых отслеживается сокращение аудиторных часов, увеличение часов на самостоятельную работу (интенсификация образования). В большей степени страдают фундаментальные науки, которые формируют мировоззренческую базу. Интенсификация образования предполагает использование современных информационных и телекоммуникационных технологий, то есть абитуриент должен обладать навыком рационального использования этих технологий. Сокращение аудиторных часов приводит к внедрению дистанционных систем, интерактивных средств: современный абитуриент должен обладать хорошим опытом самостоятельной работы, а сегодняшняя школа все свои усилия направляет на подготовку к ЕГЭ (на 1 курсе получаем «немного и глухого» студента, который ориентирован не на обучение, а на сдачу тестов). Внедрение новых стандартов вскрывает ещё одну глобальную проблему – это современное состояние отраслей экономики. Чему учить? Новому, передовому? А на предприятии «старинные» станки. Безусловно, что образование должно работать на перспективу, но и вся экономика страны должна работать на развитие России, на перспективу, а не на получение сиюминутных сверхприбылей.

К.э.н. Глотова И.И., к.э.н. Томилина Е.П.

*Ставропольский государственный аграрный университет,
Российская Федерация*

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРЕПОДАВАНИЯ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН

Одна из основных целей обучения специалистов финансового профиля на современном этапе в условиях введения двухуровневой системы образования заключается в подготовке конкурентоспособных специалистов, владеющих глубокими знаниями фундаментальных основ экономической теории, современными методами анализа исследования, финансового планирования и прогнозирования. Это требует новых инновационных подходов к организации учебного процесса.

Совершенствование преподавания дисциплин и повышение эффектив-

ности учебного процесса не возможно без использования современных методов обучения и связи с практикой.

Для реализации инновационной модели и в рамках Инновационной Образовательной Программы в Ставропольском государственном аграрном университете создано две учебно-практических лабораторий – «Биржа» и «Страховой магазин».

Основная цель деятельности лаборатории «Биржа» – совершенствование профессиональной подготовки специалистов экономического профиля, обеспечение высокой конкурентоспособности выпускников университета, адаптация к трудовой деятельности в финансовой сфере регионов России, формирование у студентов профессиональных навыков в области фондового рынка и инвестиций.

Основные задачи центра: интеграция учебного процесса с реальной атмосферой фондового рынка; повышение качества учебно-производственного процесса за счет использования современного оборудования, технологий и программного обеспечения, сочетания у обучающихся высокого уровня теоретических знаний с практическими профессиональными навыками; выработка у обучающихся практических навыков купли-продажи финансовых инструментов, технического и фундаментального анализа фондового рынка.

В настоящее время заключено соглашение о сотрудничестве с одной из ведущих в России финансовой компанией ООО «Компания Брокеркредит-сервис», предоставляющей услуги интернет-трейдинга. Соглашением предусмотрено:

- предоставление программного обеспечения (QUIK), консультации и семинары специалистов;
- создание оптимальных условий для ежегодной подготовки обучающихся по экономическим специальностям и профессиональной переподготовки преподавателей Университета, связанных с экономической и финансовой тематикой.

В основе деятельности учебно-практического центра лежит интернет-трейдинг – это осуществление операций купли/продажи ценных бумаг на бирже с помощью специальной программы (QUIK), установленной на компьютере. Данная программа позволяет связаться с биржей через интернет и самостоятельно купить или продать интересующие ценные бумаги, без контакта с брокером.

Главная и наиболее важная особенность интернет-трейдинга – простота совершения операций, позволяющая привлечь к работе на фондовом рынке

тех инвесторов, которых ранее пугала сложная процедура работы с брокером и которые не представляли для него большого интереса, в силу относительно высоких издержек на обслуживание по сравнению с комиссионными. Это мелкие частные, так называемые розничные, инвесторы. Существенное же и главное преимущество торговли через Интернет заключается в том, что пользователь видит рынок так, как видит его в данную минуту профессиональный участник рынка у реального торгового терминала, пользователь самостоятельно выставляет свою заявку непосредственно в торговую систему, абсолютно минуя брокера.

Именно лаборатория откроет всем желающим для себя современный и интересный вид деятельности, сделает фондовый рынок доступным для всех, используя компьютер, позволит получить дополнительный заработок, а может сделать операции на фондовом рынке основным видом деятельности, кроме этого учебно-практическая лаборатория позволит органично соединить учебный процесс и реальность.

Работа с ценными бумагами – одна из наиболее динамичных и интересных отраслей современного бизнеса. Именно здесь можно наиболее полно реализовать свои возможности, раскрыть свой интеллектуальный потенциал. Развитию этого процесса способствует предлагаемая преподавателями кафедры модель, составным элементом которой является лаборатория «Биржа».

Любые торговые операции опасны и на товарном и на валютном рынке и на рынке акций. Однако опасность фондового рынка традиционно принято завышать. Причиной тому является его доступность и наплыв необученных любителей.

Во всех развитых странах основным механизмом привлечения инвестиций в экономику является рынок ценных бумаг. Формирование эффективно действующей системы финансового оздоровления экономики региона невозможно без создания и развития механизма функционирования регионального рынка ценных бумаг. Регион должен демонстрировать реальную заинтересованность в инвестиционных ресурсах через создание эффективной и оптимальной структуры рынка ценных бумаг. Участие региона в инвестиционном процессе станет мультипликатором привлечения средств населения и внутренних частных инвесторов в экономику региона.

Именно учебно-практическая лаборатория «Биржа», созданная в рамках Инновационной образовательной программы, должна стать частью образова-

тельной инфраструктуры модели формирования эффективного механизма функционирования регионального финансового рынка.

Другим из наиболее динамично развивающихся направлений финансовой сферы в современной экономике является страхование. В связи с развитием рынка страхования в России немаловажной задачей является качественная подготовка специалистов в этой области. Поэтому для обеспечения высокой конкурентоспособности выпускников Ставропольского государственного аграрного университета на рынке труда и их более глубокой профессиональной подготовки, как потенциальных работников страховых компаний, на базе кафедры финансов, кредита и страхового дела Университета в 2008 году была создана учебно-практическая лаборатория «Страховой магазин».

Основные принципы деятельности страхового магазина как учебно-производственного подразделения нового типа:

1. Осуществление учебного процесса в соответствии с установленными в Университете общими требованиями и содержанием учебной программы с использованием инновационных методов и технологий обучения.

2. Осуществление страховой деятельности в соответствии с действующим законодательством Российской Федерации и нормативными документами страховых компаний.

Основные задачи лаборатории:

- повышение общей эффективности учебного процесса;
- интеграция учебного процесса с реальной деятельностью страховых компаний;
- повышение качества учебно-методического процесса за счет использования современного оборудования, передовых страховых и информационных технологий, сочетания у обучающихся высокого уровня теоретических знаний с практическими профессиональными навыками;
- выработка у обучающихся практических навыков продажи страховых продуктов и ведения страхового учета;
- разработка страховых программных продуктов.

Выполнение поставленных задач лабораторией «Страховой магазин» осуществляется при поддержке страховых компаний, с которыми заключены договоры о сотрудничестве, с такими как ООО «Росгосстрах», ОАО «ГСК-Югория», ОАО «Военно-страховая компания».

Функционирование страхового магазина позволяет:

- создать условия для деятельности учебного подразделения нового поколения, обеспечивающего повышение качества учебно-производственного про-

цесса за счет использования современного оборудования и передовых технологий в страховании;

- повысить конкурентоспособность выпускников Университета на рынке труда и их более высокую профессиональную подготовку как потенциальных работников страховых компании;

- создать оптимальные условия для ежегодной подготовки обучающихся по специализации «Страховое дело» и профессиональной переподготовки преподавателей Университета, связанных с тематикой страхования.

Лаборатория «Страховой магазин» так же была создана за счет средств, полученных в рамках инновационной образовательной программы, стоимость оборудования составила 2,1 млн. рублей.

Разработаны также электронно-методические комплексы и электронные учебные пособия по всем дисциплинам, преподаваемым в лаборатории «Страховой магазин». В 2009 году зарегистрирована в Российском агентстве по патентам и товарным знакам программа для ЭВМ «Автоматизация расчетов тарифных ставок в страховании (А.Р.Т.С.С.)» (Свидетельство РОСПАТЕНТа №2009613684), которая представляет собой удобный механизм расчета тарифных ставок в страховой организации.

Инновационное оборудование, используемое в лаборатории «Страховой магазин», предъявляет новые требования и к программным продуктам, разрабатываемым отделом программного сопровождения страховых продуктов. В 2009 году был создан «Электронный практикум по страхованию», который использует возможности сенсорной доски SmartBoard. В данный практикум включены интерактивные задания и деловые игры для студентов.

Отдел консалтинговых услуг обеспечивает заключение и сопровождение договоров страхования с юридическими и физическими лицами. В данном отделе обучающиеся проходят дополнительную подготовку и самым активным студентам предоставляются рабочие места в крупных и успешно развивающихся страховых компаниях.

За сравнительно короткий период времени с деятельностью лабораторий ознакомились многие ведущие специалисты ставропольских организаций. Не обошли вниманием работу лабораторий и топ менеджеры ведущих российских компаний. Так, в апреле 2009 года их посетил председатель правления ОАО «Сберегательный банк РФ» Герман Греф.

Дальнейшее совершенствование подготовки специалистов в области финансов кафедры связывает с реализацией следующих мероприятий:

- разработка и ведение курсов повышения квалификации для преподавателей, практических работников финансовой сферы;
- разработка и проведение новых дополнительных образовательных программ, открытых мастер-классов и бизнес-семинаров для широкого круга лиц;
- активизация сотрудничества со школами и техникумами в рамках повышения финансовой грамотности учащихся.

Таким образом, создание учебно-практических лабораторий – «Биржа» и «Страховой магазин» значительно индивидуализируют учебный процесс, увеличивают скорость и качество усвоения учебного материала, существенно усиливают практическую направленность, в целом – повышают качество образования.

Список использованных источников:

1. Абасов З.А. Традиционное и инновационное в современном российском образовании / З.А. Абасов // Философские науки. – 2008. – №9. – С. 101-114.
2. Демиденко Э.С. Перспективы образования в меняющемся мире / Э.С. Демиденко // Социол. исследования. – 2008. – №2. – С. 80–87.
3. Сигов А.С. Мобильные информационные технологии в учебном процессе школы и вуза / А.С. Сигов, В.А. Мордвинов // Магистр. – 2007. – № 5-6.
4. Стронгин Р. Опыт интеграции образования и науки / Р. Стронгин, Г.Максимов // Высшее образование в России. – 2005. – №1. – С. 3–14.

Малицкая С.И.

Волжский университет имени В.Н. Татищева, г. Тольятти, Россия

УПРАВЛЕНИЕ ИНТЕГРАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В ВУЗЕ

Современный этап развития экономики в стране характеризуется потребностью в использовании интеллектуальных технологий во всех сферах деятельности. В связи с чем, особую значимость приобретает образовательная деятельность, в которой доминирующей компонентой является формирование творческой личности. Управление процессом формирования трудовых ресурсов, обладающих высоким творческим потенциалом невозможно без интеграции всех составляющих в единый управленческий процесс. Это вынуждает вузы пересматривать концепции развития, принимать решения, обеспечивающие финансовую стабильность, и совершенствовать подходы к управлению деятельностью учебного заведения [1].

В интеграционных процессах в образовании России можно выделить три направления:

- интеграция России в международную образовательную среду (Болонский процесс, Зальцбургский семинар, двухступенчатая система подготовки, модульная система);

- межвузовская интеграция (сотрудничество и кооперация вузов по отдельным направлениям);

- интеграция образовательных учреждений разного уровня (присоединение к вузу учебных подразделений иного образовательного уровня).

Интеграция образовательных учреждений разного уровня является одним из факторов выживания вуза в условиях постоянно обостряющейся конкуренции, вызванной, в частности, проводимой правительством реформой образования. Объединение под одной крышей не только различных направлений, но и различных уровней образовательной подготовки гарантирует вузу постоянный приток абитуриентов на образовательные программы СПО и ВПО [2].

При общемировой тенденции к снижению уровня государственного финансирования образование, образовательные программы требуют ежегодного увеличения объема вкладываемых средств и наращивания аудиторного фонда, обусловленного обязательной компьютеризацией учебного процесса. Предоставляя новые образовательные возможности, компьютеризация вузов требует периодических затрат на замену быстро устаревающего оборудования, постоянных затрат на сопровождение корпоративного программного обеспечения, администрирование и обеспечение безопасности локальной сети. Стоимость обучения одного студента каждый год возрастает. В создавшихся условиях учебное заведение вынуждено постоянно модернизироваться и искать подход к диверсификации доходов и пересмотру расходов.

Для обеспечения высокого уровня управляемости интегрированным учреждением требуются новые методы, стратегии и инструменты, способные учитывать особенности изменений внешней среды и координировать цели, потребности и действия внутренней среды.

В нашем вузе для решения этой сложной задачи используется системный подход в интеграции с процессным, ситуационным, проектным и компетентностным подходами. Роль последнего в интеграции играет существенную роль, поскольку позволяет определить, насколько специалист готов к интеграции подходов. Для того чтобы определить круг решаемых интеграционных задач потребовалось выявить особенности ключевых процессов и определить те компетенции, которые позволяют персоналу вуза активно участвовать в концептуальном становлении политики и стратегии вуза в новых условиях хозяйствования.

Согласно концепциям системного и процессного подходов для успешного функционирования любая организация должна определить и осуществлять менеджмент многочисленных взаимосвязанных видов деятельности, используя ресурсы предприятия и управляемых для преобразования входов в выходы. Причем, выход одного процесса образует вход следующего. Таким образом, управление организацией может основываться на управлении процессами. Каждый процесс при этом имеет свою цель, которая является целью нижнего уровня. Через ее реализацию достигаются цели верхнего уровня – цели организации. Анализ отдельного процесса и его взаимосвязей с другими позволяет выделить индивидуальное влияние и вклад в реализацию результатов деятельности, а управляя характеристиками процессов, можно целенаправленно влиять на конечные результаты.

Процесс представляет собой совокупность работ (функций), каждая из которых, также может являться процессом. Поэтому, процессы и связи между ними образуют модель вида деятельности всей организации, для управления которыми требуется адекватная система мониторинга. Управление интеграционными процессами опирается на комплексную систему показателей процесса, включающую совокупность финансовых и нефинансовых показателей, необходимую и достаточную для оценки качества каждого из процессов. Таким инструментом управления в системе мониторинга может быть системный контроль, выраженный функцией контролинга [3].

Под контролингом в работе понимается интегрированная система информационно-аналитической и методической поддержки менеджеров всех уровней управления в процессе планирования, контроля, анализа и принятия управленческих решений по всем функциональным сферам деятельности организации. Основной задачей контролинга является выявление отклонений контролируемых параметров интеграционной деятельности организации и своевременная корректировка процессов.

Поэтому, для построения интеграционных связей на первом этапе их создания должны быть решены следующие задачи [1]:

1. Определение всех взаимосвязанных процессов, вступающих в интеграцию и их ключевые компоненты.
2. Определение контролируемых параметров процессов, находящихся в интеграции.
3. Определение компетенций персонала, работающих с интеграционной системой.

4. Определение базовых функций управления интеграционной системой на низшем уровне иерархии.

5. Формирование комплексной системы показателей, позволяющих управлять интеграционной системой с заданными целевыми параметрами.

Заинтересованной стороной в качестве образовательного процесса образовательного учреждения (ОУ) являются студенты и их родители, преподаватели и сотрудники вуза, работодатели, государство и общество.

Управление интеграционными процессами в вузах позволяет согласовать различные составляющие деятельности учебного заведения и повысить качество.

Список использованных источников:

1. Солнцева Я. Уровни менеджмента в вузе / Я. Солнцева // Высшее образование в России. – 2002. – № 2. – С. 3–5.
2. Процесс – Болонский, семинар – Зальцбургский, университет – Челябинский. Подготовлено: Е. Колесник, А. Панферова [Электронный ресурс]// Университетская набережная. –2004. – Вып. 664. – 04 февр. – Режим доступа: www.un.csu.ru/gazeta/11/204
3. Скляр Е.Н. Теоретические основы формирования системы интегрированного контроллинга на промышленном предприятии / Е.Н. Скляр, И.О. Зверкович, Т.Д. Хрычикова // Менеджмент в России и за рубежом. – 2005. – № 2. – С. 9–15.

К.т.н. Мирясова Ф.К., Мирясова Д.Р.

*Казанский государственный национальный технологический университет,
Российская Федерация*

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОГО МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ТАТАРСТАНЕ

Малый бизнес в мировой практике является одной из основных движущих сил развития экономики и общества в целом. Значительна роль малого предпринимательства в становлении и развитии высокотехнологичного бизнеса, ускорении инновационных процессов в экономике.

Татарстан является одним из первых регионов РФ, в которых поставили задачу перевода экономики на инновационный путь развития. Малые инновационные предприятия выступают в качестве связующего звена между наукой и производством. Именно малые фирмы часто принимают на себя риск при разработке новых продуктов и технологий, превращении знаний в товар.

Развитие инноваций невозможно без трехстороннего сотрудничества науки, власти и бизнеса. Поэтому с 2004 года в республике последовательно выстраивалась инфраструктура для развития инновационного малого и сред-

него предпринимательства. Начали с создания первого в стране инновационного технопарка «Идея», затем организовали Инвестиционно-венчурный фонд, лизинговую компанию для малого бизнеса. Потом открыли первую очередь индустриального парка «Мастер», сеть бизнес-инкубаторов. Финансовая поддержка тоже не отставала: льготные кредиты, гарантийный фонд и, конечно же, основная на сегодняшний день программа — «Лизинг-грант». Сегодня программа «Лизинг-грант» действует во всех муниципальных районах республики. В 2010 году Минэкономразвития России включило ее в приоритетные направления развития бизнеса, а это уже признание эффективности данной формы поддержки предпринимательства на федеральном уровне.

В ближайшее время руководство республики намерено запустить программу, направленную на создание новых и реорганизацию существующих малых инновационных компаний. Потому что успешное развитие индустриального сектора республики во многом зависит от того, насколько эффективен будет инновационный подход в условиях жесткой рыночной конкуренции. Наибольший эффект могут дать промышленные кластеры, формируемые на базе предприятий машиностроительного и нефтехимического комплексов, где необходимо создавать сети самостоятельных малых инновационных предприятий. В результате усилится стимул для выделения субсидий на реализацию бизнес-проектов в инновационной деятельности и на модернизацию производства.

В рамках первого направления предусмотрена поддержка в сумме до полумиллиона рублей. Она будет оказываться начинающим малым инновационным компаниям, созданным при вузах и занимающимся внедрением продуктов интеллектуальной деятельности.

Второе направление охватывает малые инновационные компании, работающие более года. Они могут рассчитывать на субсидии уже в размере до пяти миллионов рублей на проведение исследований, разработку и производственное проектирование новых продуктов и услуг, приобретение соответствующего оборудования, новых технологий, сертификацию, патентование. Словом, создание благоприятных условий для развития предпринимательства — один из приоритетов нашей политики. Нам необходимо сформировать такую бизнес-среду, в которой каждый экономически активный человек мог бы открыть и вести свой бизнес.

Особый интерес представляют те компании, которые приходят с новыми технологиями и системами управления производством. Это позволяет органи-

зовать в республике производство конкурентной продукции по мировым стандартам.

В республике есть все необходимое для таких инвесторов- успешно действуют особая экономическая зона «Алабуга», пять технопарков, три технологических и два индустриальных парка, технополис «Химград», девять бизнес-инкубаторов. Только за последние девять месяцев в республику было привлечено \$4,1 млрд, что в 2,6 раза больше, чем за тот же период 2009 года.

Отмечая, что построение инфраструктуры и институций продвигается в основном успешно, президент Татарстана сегодня фокусирует внимание республиканского правительства на тех звеньях инновационной системы, которые обеспечивают формирование креативного мышления: школах, вузах и научных организациях. В области образования необходимо готовить менеджеров, которые специализировались бы в области инновационных проектов. Как реализуется эта сложная задача в нашем вузе?

Бурное развитие нефтехимической отрасли порождает новые повышенные требования к подготовке современных инженеров и менеджеров, которая возложена на национальный исследовательский университет – Казанский государственный технологический университет

Казанский национальный исследовательский университет представляет собой инновационный вуз, включающий структурные подразделения для организации единого и законченного цикла «Фундаментальная наука – Поиск-овые исследования – Опытн-о-конструкторские разработки – Организация производства».

КНИТУ – это:

- 15 институтов, в том числе Казанский научно-исследовательский институт полимеров и спецкаучуков и проектный институт «Союзхимпром-проект» (500 проектировщиков);
- инновационные полигоны «Искра» и «Болан»;
- центры: специализированный учебно-научный исследовательский центр, научно-исследовательский инновационно-прикладной центр «Наноматериалы и нанотехнологии», «Казанский межвузовский инженерный центр «Новые технологии».

С целью подготовки специалистов, способных заниматься инновационной деятельностью, в университете открыто новое направление «Управление инновациями», которое реализуется в институте полимеров с привлечением ведущих специалистов республики в этой области.

Принято решение о создании кафедры инновационного предпринима-

тельства и финансового менеджмента в составе института управления, экономики и социальных технологий университета.

С целью создания условий для формирования интереса к познавательной, творческой, экспериментально-исследовательской, проектной, интеллектуальной деятельности учащихся ученые университета активно работают со школьниками республики.

В рамках проведения Международного года Химии 2011 года Институт развития непрерывного образования КНИТУ совместно с факультетами провел конкурс «Нобелевские надежды 2011» для учащихся 7-8-9-10 классов общеобразовательных школ.

С успехом прошла межрегиональная телеигра-олимпиада «Интеллектуальный (химический) бум -2011», трансляция финала и награждение победителей которой состоялось 26 марта на канале ГНВ.

В рамках сетевого клуба «Школьная лига» проведена в апреле 2011 года «Неделя химии в школе», посвященная Международному Году Химии. Факультеты и ведущие химические кафедры университета оказывали школам всемерное содействие в подготовке и проведении мероприятий «Недели химии в школе». В программе недели были запланированы экскурсии в химические лаборатории, занимательные опыты, лекции известных ученых, ритуал «Посвящение в химики» и многое другое.

В настоящее время разрабатывается «Электронный образовательный портал КНИТУ», ориентированный на школьников и учителей. Для реализации государственного стандарта среднего профессионального образования планируется открытие экологического колледжа в структуре университета.

С целью повышения образовательной базы будущих абитуриентов достигнуто соглашение с Министерством образования и науки РТ по увеличению химико-биологических классов в РТ.

Научно-технический потенциал вуза позволит решить задачу привлечения в науку талантливых молодых людей для обеспечения кадрового, образовательного и информационного сопровождения инновационных процессов развития малого предпринимательства и формирования новой экономики знаний.

К.ф.н. Павлов В.И., к.э.н. Фролов А.И., к.ф.н. Сенченко А.Я.

*Украинская государственная академия
железнодорожного транспорта, г. Харьков*

ТРАНСФОРМАЦИЯ РОЛИ ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ

В условиях глобализации, резко поднимающей значение конкурентных начал в международном разделении труда, решение экономических, социальных и иных общественных проблем все теснее сопрягается с формированием интеллектуального капитала и, в частности, научно-образовательного потенциала страны. Сегодня произошла кардинальная переориентация высоко-развитых стран на формирование, развитие и использование интеллектуального капитала как определяющего фактора экономического развития, роста и основы конкурентоспособности в глобальной экономике.

Украина в период перехода к рынку не смогла умножить свой огромный научно-технический, культурный и творческий потенциал и использовать его в полной мере в повышении эффективности производства. За этот период обозначились тенденции деградации наукоемкого сектора национальной экономики и сокращение специалистов высокой квалификации.

Нашему государству необходимо сформировать сравнительные преимущества, которые будут определять геополитическую конкуренцию середины XXI века. Среди определяющих национальные конкурентные преимущества факторов на первый план выйдут: образование и развитие науки; пропускная способность, доступность и наполнение информационной среды; способность государственного управления обеспечить раскрытие созидательных творческих возможностей каждой личности.

Данное обстоятельство требует адекватной стратегии научно-образовательной политики, ее адаптации к новейшим тенденциям интеграции науки и подготовки кадров.

В основе новой экономики, замещающей индустриальную, лежит работа с информацией, генерирование нового знания. Украина должна использовать ресурсы так называемой экономики знаний. Это обеспечит ей эффективный экономический рост и его устойчивость. Эффективная система образования, как и уровень НИОКР, обеспечивают любой стране высокие баллы в мировой шкале конкурентоспособности. Они превратились в сферу производства знаний, которой уделяется первоочередное внимание.

Превращение человеческого фактора в ведущую и определяющую произ-

водительную силу связано как с повышением роли уровня образования в экономическом развитии, так и с уменьшением разрыва в количестве лет, необходимых для изменения технологий и подготовки кадров для них. Раньше радикальные технологические изменения в производстве происходили приблизительно через 35-40 лет, а потому знаний, добытых в вузах, хватало практически на всю последующую жизнь специалиста, и для обучения было достаточно в среднем 6-8 лет. Сегодня средний период обновления технологий и техники сократился до 4-5 лет, а в наиболее развитых отраслях – до 2-3 лет (при этом необходимость обновления диктуется не столько физическим износом, сколько моральным старением). А сроки подготовки квалифицированных работников выросли до 12-14 и более лет.

В современных условиях перед образовательными заведениями Украины стоит ответственное задание – удовлетворить потребности общества в креативных специалистах, способных к творческому труду, профессиональному развитию, освоению и внедрению информационных технологий, людей высокой образованности и морали. Поэтому единственной возможностью не выпасть из новой экономики становится постоянное обновление накопленных знаний. С этой задачей традиционная система образования справляется плохо, поскольку сформированные десятилетиями и пришедшие в XXI век форматы образования, считающиеся в советское время незыблемыми, ориентированы на молодых людей и не обеспечивают качественное образование в течение всего периода трудовой деятельности человека. Современная же экономика предъявляет спрос именно на высокообразованных работников.

Меняются и требования к результатам образования: бизнес все больше нуждается не столько в работниках на конкретную позицию, сколько в людях, соответствующих определенному управленческому уровню. При этом квалификационные требования быстро растут, а характер этих требований – не менее быстро меняется.

На наш взгляд, генеральная линия перехода к образованию на протяжении всей трудоспособной жизни заключается в создании качественно новой системы дистанционного обучения на основе быстро развивающихся информационных технологий.

С другой стороны, сегодня возникает реальная необходимость разработки и введения новых механизмов управления научной деятельностью и инвестированием масштабных технологических изменений с целью обеспечения стабильного роста научных исследований, реагирования на мировые научно-технические достижения и выработку стратегии на их опережение.

Необходимо комплексно подойти к решению этой проблемы – связать в одно звено образование, науку, научно-техническую и инновационную деятельность, создать систему «наука – техника – производство», для которой должны быть характерны не только прямые связи от науки к производству, но и обратные – от производства к науке. А это будет возможным лишь за счет гармоничного развития трёх вершин так называемого «треугольника знаний», а именно – образования, исследований и инноваций.

К сожалению, в Украине образование, наука и инновации пока еще остаются принципиально разделёнными между собой. Они функционируют независимо друг от друга, без какой-либо координации и общих целей.

Список использованных источников:

1. Алексеев А.В. Новая экономика – новое образование? / А.В. Алексеев, О.В. Бауск // ЭКО. – 2006. – №6. – С. 81–88.
2. Бuzгалин А. Человек, рынок и капитал в экономике XXI в. / А. Бuzгалин, А.Колганов // Вопросы экономики. – 2006. – №3.
3. Василик А. Система чинників формування та розвитку інтелектуального капіталу в Україні / А. Василик // Україна: аспекти праці.– 2006. – № 6. – С.39-44.

Д.е.н. Прядко В.В., Григоренко В.О.

*Буковинський державний фінансово-економічний університет,
м. Чернівці, Україна*

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ

В країнах де домінуючим є індустріальний лад економічної системи, типовою є ситуація при якій власники ресурсів отримують панівне місце на ринку. Тобто чим більше у вас ресурсів ти більшу долю ринку ви можете отримати. З зміною індустріального ладу і змінилась система конкуренції на ринку, причому ринок освітніх послуг не є виключенням. В постіндустріальних країнах головним виробничим ресурсом є знання, інтелект, інноваційно-інформаційні технології. А джерелом економічного зростання стає ефективне використання знань, продукування інноваційних ідей та вміння реалізовувати ці ідеї.

Виходячи з цього варто звернути увагу на зміну парадигми сучасного навчання студентів-економістів яку ми отримали в пережиток від радянського навчання на більш сучасні, технологічно досконаліші форми навчання студентів-економістів.

Сьогодні в Україні все більше впровадяться реформування галузей народного господарства і система вищої освіти в Україні не є виключенням. І абсолютно зрозуміло, що процес реформування системи вищої освіти в Україні ніяк не міг пройти повз науковців. Досить плідно в цьому напрямі працювали М.Г. Вієвська, М.Б. Євтух, Л.В. Губерський, Т.М. Боголіб, А.В. Семенова, Н.Г. Агапова та деякі інші дослідники. В їхніх працях висвітлено основні тенденції та перспективи розвитку вищої освіти в Україні в умовах побудови нової економічної системи, розроблено рекомендації щодо гуманізації та гуманітаризації освітньої сфери, звернуто увагу на необхідність підвищення якості підготовки фахівців тощо.

Проте більшість дослідження стосувались необхідності реформувати певні елементи вищої освіти, зміни застарілих підходів в сучасній освіті, активному залученню передових світових методик викладання, але ніхто з дослідників не вивчав питання докорінної зміни всієї системи вищої економічної освіти в Україні.

Основою компетентності студента, як майбутнього фахівця, має стати його здатність ефективно застосовувати отримані знання у своїй професійній діяльності та суспільному житті. Проте в цей же час виявляється, що в сучасних умовах функціонування ринкового середовища є недостатньо набути здатності ефективно використовувати отримані знання – необхідно навчитися продукувати нові знання. І саме це повинно бути головним завданням при підготовці сучасних фахівців-економістів.

Але, коли ми говоримо про використання новітніх методів навчання сучасного студента, потрібно першочергово визначити спроможність викладацького складу продукувати таких фахівців. Викладацький склад є основним та найбільш цінним активом навчального закладу, від його якості та ефективності роботи в першу чергу залежить успіх освітньої діяльності та розвиток системи економічної освіти загалом. Тому проблема розвитку викладацького складу виходить сьогодні у ряд головних у галузі освіти взагалі.

Історія свідчить, що будь-які інноваційні впровадження чи то в виробництво, сферу послуги чи то в освіту завжди натикаються на щільну критику численної кількості опонентів. Зрозуміло, що це є об'єктивним відображенням діалектичних процесів, протистояння прогресивних сил та прихильників застарілих підходів. Проте розуміння необхідності впровадження змін в освітній процес з метою випуску висококваліфікованих фахівців, які відповідатимуть вимогам сучасності і будуть конкурентними не тільки на вітчизняному, але і

на міжнародному ринку праці, є головним аргументом в боротьбі з консервативними методами навчання студентів.

Сучасний світ дає колосальну кількість інформації. І з кожним днем зменшуються затрати часу на пошук цієї інформації. Але, все це лишень створює ілюзію знань та розуміння суті. Студент, який бажає збагнути щось нове, починає поглиблюватись в вивчення та дослідження теми – читати книги, спілкуватись з викладачами, експертами, науковцями, дослідниками. Книги і люди – дають значно більше ніж десятихвилинний відеоролик в Інтернеті. В цьому полягає головне завдання будь-якого навчального закладу.

Проте підходи до навчання студентів, варто змінити. Світова практика реформування вищої освіти свідчить про масову тенденцію переходу від використання екстенсивних методів та форм навчання до інтенсивних. Використання в процесі навчання ділових ігор, кейс-методів, практик-тренінгів, диспутів та віртуального моделювання процесів сприяє не лише покращеному теоретичному сприйняттю, але формує у студента початкові практичні навички та вміння, які в подальшому підкріплюються та вдосконалюються під час проходження практики на базових установах.

Освіта – це процес перманентний. Він починається, але не закінчується – ніколи і на жодному рівні. Якщо впровадити цю істину в систему навчання студентів-економістів, на виході ми отримуємо фахівців вищого гатунку, в рівні професійності яких ніхто не матиме сумнівів.

Для узагальнення та формування вектору удосконалення сучасної вищої економічної освіти варто використати дослідження американця Стівена Коуві, який сформував модель та складові ефективного професіонала [7]. Ефективного професіонала визначають його професійні звички, які знаходяться на перетині трьох речей (рис.1).

Опираючись на дослідження Стівена Коуві, студент в процесі навчання повинен задати собі ряд запитань:

- знання (відповідь на запитання “Що робити?” і “Чому це робити?”);
- навички (“Як це робити?”) ;
- бажання (“Чи хочу я це робити?”).

Створення умов при яких студент має змогу отримати відповіді на ці та інші питання є запорукою побудови нової економічної системи, нової економіки знань. В якій університет відіграватиме роль модератора інноваційних ідей, та буде центром продукування нових знань в галузях народного господарства. Хороша освіта надає відповіді. Відмінна освіта – вчить задавати собі правильні питання.

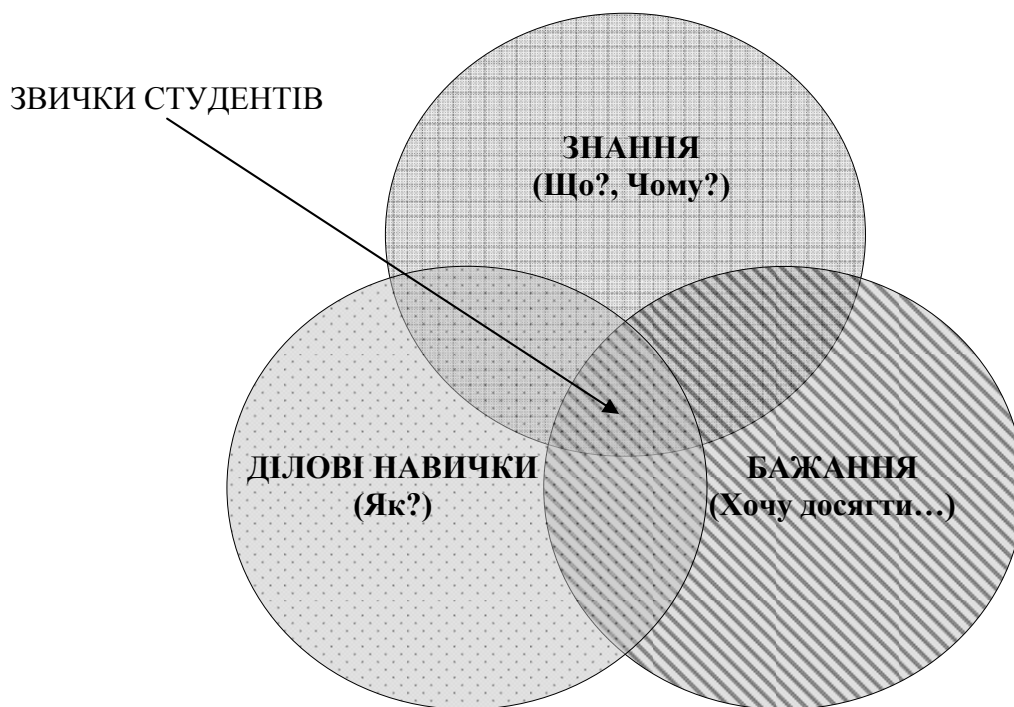

Рис. 1. Схема формування професійних навиків студентів

Отже, необхідність зміни сучасної системи вищої економічної освіти, є не примхою, а є об'єктивною вимогою сучасності. Світова практика показує, що нові технології можуть позитивно впливати на економічний розвиток країни, не залежно від сучасного її стану, про це свідчать досвід Індії, Китаю, Бразилії, Ірландії, які за допомогою діючих ефективних систем навчання студентів змогли досягти значних успіхів. З цієї позиції успіх України залежить від її спроможності якомога швидше адаптувати сучасну систему навчання до вимог світового ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Агапова Н.Г. Парадигмальний підхід в освіті: причини формування, задачі, перспективи / Н.Г. Агапова // *Человек в мире культуры: общество и образование*. Матеріали Третього міжнародного філософсько-культурологічного симпозиума. – Рязань: Банкирський дім, 2007. – С.5-13.
2. Боголіб Т.М. Ринкова модель ВНЗ: монографія. / Т.М. Боголіб. – К.: Міленіум, 2007. – 264 с.
3. Вієвська М. Г. Компетентнісний підхід – як засіб розвитку сучасної економічної освіти / М. Г. Вієвська // *Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць; гол ред. проф. В. К. Буряк*. – Кривий Ріг: КДПУ, 2007. – С. 219–228.
4. Євтух М. Б. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів: монографія / М. Б. Євтух, Л. М. Дибкова. – Х.: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2007. – 144 с.
5. Семенова А.В. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів: монографія / А.В. Семенова. – О.: Юридична література, 2009. – 504 с.
6. *Priorities and Strategies for Education: A World Bank Review*. – Washington, 1995.
7. Stephen Covey, *The Seven Habits of Highly Effective People*, Simon & Schuster, 1992, P. 48.

Чупина Е.Е., д.т.н. Шлегель О.А.

Поволжский государственный университет сервиса,

г. Тольятти, Российская Федерация

ИННОВАЦИОННАЯ РЕАГИРУЮЩАЯ ОБУЧАЮЩАЯ СРЕДА В СФЕРЕ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ

Экономический рост зависит не только от накопления капитала, инвестиций, технического прогресса, но и благодаря непрерывным инновациям.

UNIDO (ЮНИДО) – специализированное учреждение Организации Объединенных Наций по промышленному развитию, Национальный проект «Образование», реализация которого ведется в Российской Федерации с 2006 года, Педагогическая ассамблея, прошедшая в Санкт-Петербурге, и утвердившая национальную образовательную инициативу «Наша новая школа», обозначили следующие задачи: ускорение устойчивого промышленного развития через создание и распространение знаний; инновации в образовании; ключевой характеристикой образования становится формирование компетентностей, готовности к переобучению; развитие бизнес-образования и инновационных программ непрерывного образования.

Результатом дополнительного образования должно стать его соответствие целям опережающего развития. Это означает, что изучать необходимо не только достижения прошлого, но и те способы и технологии, которые пригодятся в будущем. Новые образовательные стандарты ставят задачи по профессиональной переподготовке преподавателей, с тем, чтобы они смогли пройти профессиональную аттестацию.

Управление образовательными процессами в области дополнительного образования относится к взаимоотношениям между людьми, приложениями и технологиями.

Пример инновационной реагирующей обучающей среды представлен в рамках образовательного проекта «Инновационная реагирующая обучающая среда. Обучающий WEB–портал». Здесь предлагается интегрировать возможности информационных технологий, инновационный опыт образования, знания и практический опыт в области экономики, информационных систем, управления проектами, информационных технологий, информатики, математики, физики.

В условиях конкуренции необходимо постоянное совершенствование деятельности с учетом новых образовательных инициатив, и грамотное планирование экономических показателей.

Для эффективного использования различного вида образовательных услуг можно использовать предложенную Р. Капланом и Д. Нортоном оценочную систему (оценочную модель), основанную на «ключевых показателях эффективности», ориентированных на стратегические цели предприятия.

Для расчета влияния сезонности на объем $V_{\bar{n}\delta}$ реализации образовательных услуг используются коэффициенты сезонности $K_{\bar{n}\delta(i)}$, коэффициент (размах) вариации $K_{\bar{a}}$:

$$V_{\bar{n}\delta} = \frac{\sum V_i}{12}, \quad (1)$$

где V_i - ежемесячный объем реализации образовательных услуг;

$$K_{\bar{n}\delta(i)} = \frac{V_i}{V_{\bar{n}\delta}}, \quad (2);$$

$$K_{\bar{a}} = K_{\bar{n}\delta(\max)} - K_{\bar{n}\delta(\min)}, \quad (3)$$

Стоимость оказываемых образовательных услуг

$$V = \sum V_i = \sum n_i * P_i, \quad (4)$$

где i – вид услуг;

V_i – выручка от i -го вида услуг (обучения);

n_i – количество услуг (образовательных программ);

P_i – средняя цена образовательной услуги i -го вида.

Себестоимость образовательных услуг

$$S_n = S_{np} + A + N, \quad (5)$$

где S_n – полная себестоимость образовательных услуг;

S_{np} – производственная себестоимость услуг;

A – амортизация основных средств;

N – накладные расходы.

Одним из основных моментов подготовительного этапа управления образовательным процессом является оценка уровня риска невостребованности дополнительных образовательных услуг – определение допустимого предела риска. Важно рассчитать цену риска: величину возможных потерь или возможного выигрыша

$$\bar{O}_{\delta} = S_{\delta\delta} - S_{\delta\delta} * P_i + S_{\delta\delta} * P_j, \quad (6)$$

где C_p – цена риска;

$S_{\delta\delta}$ – фонд развития без учета риска;

P_i – вероятные потери при неблагоприятных исходах;

P_j – вероятность благоприятного исхода.

После определения допустимого уровня риска разрабатывается система управления им, которая включает подсистему адаптации к рисковым ситуациям. После определения вероятности риска выбирается его приемлемый уровень.

Список использованных источников:

1. Никитина О.А. Алгоритм оценки параметров движения элементов изображения телевизионного сигнала / О.А. Никитина Е.Е., Чупина // Известия Самарского научного центра Российской академии наук Специальный выпуск «Наука – Промышленности и сервису». – Тольятти: ТГУС, 2006. – Вып. 3, Т. 3.
2. Никитина О.А. Математический анализ моделей телевизионных изображений / О.А. Никитина, Е.Е. Чупина // Вестник ТГУС. Серия «Проблемы и решения современной технологии». – 2007. – Вып. 2.
3. Шлегель О. А Математические методы решения управленческих задач в сфере услуг. / О. А. Шлегель, М.И. Галочкин // Сборник трудов Всероссийской НПК «Тольятти – город новых технологий»; Российский государственный социальный университет (филиал в г. Тольятти). – Тольятти, 2006.
4. Shlegel O. A., Erokhina L. I., Molasy Marian / Estimaion of the Economic Efficiency of the Use of Information Resources / E. SYSTEMS, Journal of Transdisciplinary Systems Science, Wroclaw University of Technology, Poland, Volume 11, Number 2, 2006.
5. Molasy, M. Transfer and Processing, Coding of industrial [текст] / Marian Molasy, L. Erokhina, O. Shlegel, A. Shlegel, M. Molasy // SYSTEMS, Journal of Transdisciplinary Systems Science. – 2007 Wroclaw University of Technology, Poland, Vol. 12, №3.

Шойхет Е.А.

*Поволжский государственный университет сервиса,
г. Тольятти, Российская Федерация*

ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ ТАБЛИЦ ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КАЧЕСТВА ПРОДУКЦИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ 220501.65 «УПРАВЛЕНИЕ КАЧЕСТВОМ»

Прогресс не стоит на месте. Каждый день люди изобретают и совершенствуют компьютерные программы, которые позволяют облегчить умственный труд человека. И ведь на самом деле, большинство математических расчетов легче производить с помощью программных средств на персональном компьютере, чем вручную. В сфере управления качеством и формировании экономики это тоже является актуальным.

Целью данной работы является наглядная демонстрация удобства и практичности применения электронных таблиц в области управления качеством в образовательном процессе.

Данная программа ориентирована, в первую очередь, на студентов спе-

циальности 220501 «Управление качеством в сфере быта и услуг» и будет применяться в учебном процессе групп данной специальности в Поволжском Государственном университете сервиса.

С помощью этой программы студенты смогут наглядно просмотреть этапы построения контрольных карт и диаграммы Парето и проследить изменения при вводе других значений показателей.

Диаграмма Парето — это графическое представление степени важности причин или факторов, влияющих на исследуемую проблему. Браться за устранение все проблем сразу неэффективно. Диаграмма Парето – это способ установления приоритетов (ранжирование проблем или возможности их возникновения по степени важности) [1].

Диаграмма Парето позволяет анализировать проблемы из любой сферы деятельности предприятия, в том числе в сфере управления качеством. Причины изменений качества делятся на две группы: немногочисленные существенные и многочисленные несущественные. Устраняя причины первой группы, можно устранить почти все потери, вызванные снижением качества [2].

Контрольные карты – это графическое представление характеристики процесса, состоящее из центральной линии, контрольных границ и конкретных значений имеющихся статистических данных, позволяющее оценить степень статистической управляемости процесса. Контрольные карты применяют для сравнения информации о текущем состоянии процесса, полученном по выборке с контрольными границами, являющимися пределами собственного разброса.

Если показатель качества представлен числом несоответствующих изделий, применяют p -карты для выборки постоянного объема или p -карты для выборок имеющегося объема [3].

В данной программе рассматривается способ построения диаграммы Парето из десяти элементов. Для построения диаграммы Парето необходима таблица, в которой содержится шесть столбцов, а количество строк будет превышать количество возможных дефектов на две, плюс будет строка с итоговыми данными (в данном случае одиннадцать). Последняя перед итоговой строка всегда имеет наименование «Прочее». Данные второго и третьего столбца сортируем по убыванию значений во втором столбце, кроме последней строки («Прочее»). В первом столбце таблицы указывается номер дефекта по порядку, во втором – наименование дефекта, а в третьей количество повторения этих дефектов за расчетный период. Это все данные, которые вносятся вручную. Данные во всех остальных столбцах рассчитываются автоматически

по формулам. Четвертый столбец таблицы будет отражать накопленную сумму дефектов. Пятый столбец – процент числа несоответствий к общей сумме. Шестой – накопленный процент.

	A	B	C	D	E	F
1	Диаграмма Парето					
2	№ п/п	Наименование дефекта	Число жалоб	Накопленная сумма	% числа жалоб к общей сумме	накопленный %
3	1	Прокол	777	777	23,4%	23,4%
4	2	Расслоение	665	1442	20,0%	43,5%
5	3	Непрокрас	603	2045	18,2%	61,7%
6	4	Пузыри	477	2522	14,4%	76,0%
7	5	Раковины	234	2756	7,1%	83,1%
8	6	Холодный спай	173	2929	5,2%	88,3%
9	7	Срез	151	3080	4,6%	92,9%
10	8	Задир	92	3172	2,8%	95,6%
11	9	Утяжка	64	3236	1,9%	97,6%
12	10	Прочее	81	3317	2,4%	100,0%
13			3317		100%	

Рис. 1. Вид расчетной таблицы диаграммы Парето

Рядом с таблицей строим смешанную диаграмму, которая будет строиться по результатам заполнения таблицы. Осью X данной диаграммы будут обнаруженные дефекты, а осями Y – число дефектов изделий и накопленный процент.

В данном случае ось X будет называться «Наименование дефекта», левая вертикаль – «Число жалоб», а правая вертикаль – «Накопленный процент»

Для построения диаграммы необходимо:

- построить столбиковую диаграмму, разбив горизонтальную ось на интервалы в соответствии с числом типов дефектов (учитывая и категорию «Прочее»). Ориентируясь на левую вертикальную ось, изобразить прямоугольник (столбик), высота которого равна числу появления данного типа дефекта;
- на вертикалях, соответствующих центрам каждого интервала, нанести точки накопленных сумм процентов, ориентируясь на первую шкалу. Соединить эти точки отрезками прямых. Полученная ломанная называется кривой Парето (кумулятивной кривой).

Столбец «Число жалоб представляет» собой на графике гистограмму, в которой данные снижаются от максимального количества к минимальному, не считая показателя «Прочее» (он всегда будет последним).

Столбец «Накопленный процент» будет представлять собой на графике ломанную прямую, которая начинается значением процента числа жалоб к общей сумме первого дефекта и заканчивается ста процентами.

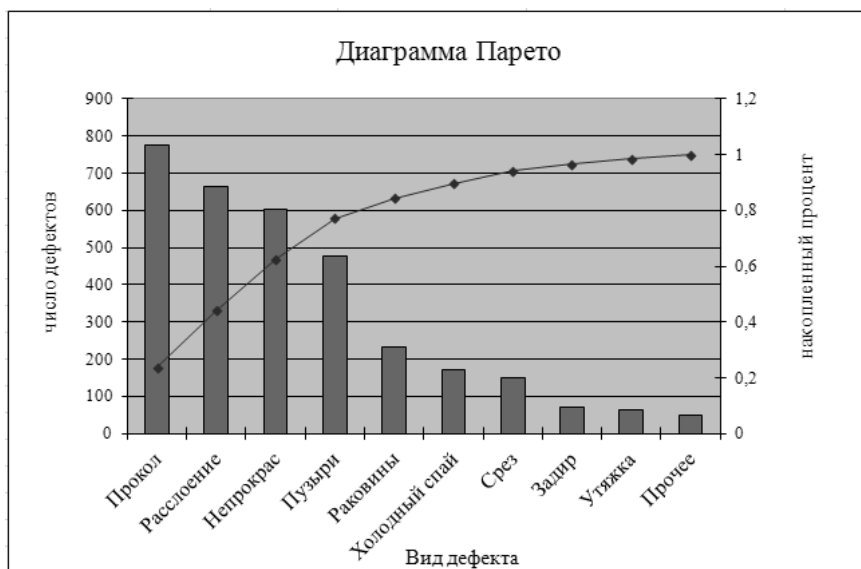

Рис. 2. График диаграммы Парето

Достоинствами данного метода контроля качества является простота и наглядность, которые делают возможным использование диаграммы Парето специалистами, не имеющими особой подготовки.

Диаграмма Парето – инструмент, позволяющий выявить и отобразить проблемы, установить основные факторы, с которых нужно начинать действовать, и распределить усилия с целью эффективного разрешения этих проблем.

Сравнение диаграмм Парето, описывающих ситуацию до и после проведения улучшающих мероприятий, позволяют получить количественную оценку выигрыша от этих мероприятий.

Недостатком метода является то, что при построении сложной, не всегда четко структурированной диаграммы возможны неправильные выводы.

В данной программе также рассматривается способ построения контрольных p-, np-карт также из десяти наименований. Для построения карт необходимо ввести необходимое число проконтролированных изделий и число несоответствующих изделий. Остальные столбцы вычисляются автоматически.

На готовом бланке точками отмечают процент несоответствий или число несоответствующих изделий для каждой подгруппы.

	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Построение контрольных p и np карт								
	число проконтролированных изделий	число несоответствующих изделий	процент несоответствий	p	BKГp	НКГp	np	BKГnp	НКГnp
3	4000	8	0,200%	0,00265	0,00509	0,00021	10,6	20,35	0,85
4	4000	15	0,375%	0,00265	0,00509	0,00021	10,6	20,35	0,85
5	4000	11	0,275%	0,00265	0,00509	0,00021	10,6	20,35	0,85
6	4000	4	0,100%	0,00265	0,00509	0,00021	10,6	20,35	0,85
7	4000	13	0,325%	0,00265	0,00509	0,00021	10,6	20,35	0,85
8	4000	9	0,225%	0,00265	0,00509	0,00021	10,6	20,35	0,85
9	4000	7	0,175%	0,00265	0,00509	0,00021	10,6	20,35	0,85
10	4000	11	0,275%	0,00265	0,00509	0,00021	10,6	20,35	0,85
11	4000	15	0,375%	0,00265	0,00509	0,00021	10,6	20,35	0,85
12	4000	13	0,325%	0,00265	0,00509	0,00021	10,6	20,35	0,85
13	4000								

Рис. 3. Вид расчетной таблицы контрольных p, np-карт

Рассмотрим алгоритм построения контрольных карт.

Для построения контрольных карт необходима одна таблица, которая должна содержать десять столбцов:

- 1 – номер подгруппы;
- 2 – число проконтролированных изделий;
- 3 – число несоответствующих изделий;
- 4 – процент несоответствий. Количество строк в данной таблице соответствует количеству подгрупп;
- 5 – \bar{p} – среднее значение доли несоответствий;
- 6 – np – число несоответствующих изделий в i -й подгруппе;
- 7 – ВКГ \bar{p} – верхняя контрольная граница \bar{p} -карты;
- 8 – НКГ \bar{p} – нижняя контрольная граница \bar{p} -карты;
- 9 – ВКГ np – верхняя контрольная граница np -карты;
- 10 – НКГ np – нижняя контрольная граница np -карты.

На бланке \bar{p} -карты отмечают горизонтальную ось с номерами рассматриваемых подгрупп и вертикальную ось, где указаны возможные количественные значения несоответствий, встречающихся в подгруппах (% значения несоответствий для \bar{p} -карт или количество несоответствующих изделий или количество несоответствующих изделий для np -карт).

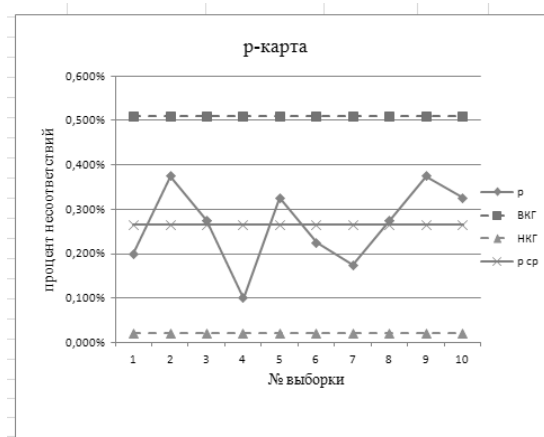

Рис. 4. График контрольной \bar{p} -карты

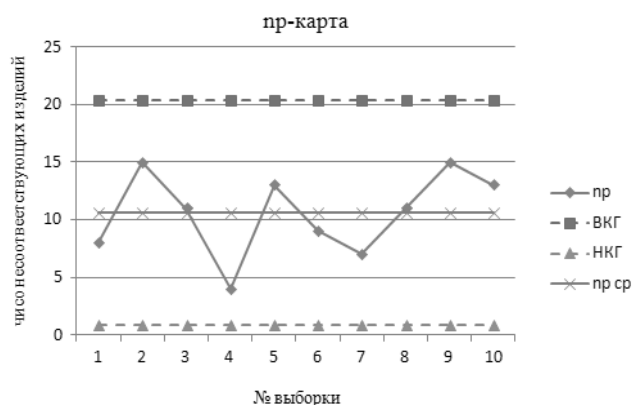

Рис. 5. График контрольной np -карты

Преимущество данных контрольных карт состоит в возможности быстро получить общее представление о различных аспектах качества анализируемого изделия; то есть, на основании различных критериев качества инженер может сразу принять или забраковать продукцию. Далее, контрольные карты по альтернативному признаку иногда позволяют обойтись без применения дорогих точных приборов и требующих значительных затрат времени измерительных процедур. Кроме того, этот тип контрольных карт более понятен менеджерам, которые не разбираются в тонкостях методов контроля качества. Таким образом, с помощью таких карт можно более убедительно продемонстрировать руководству наличие проблем с качеством изделий [4].

Достоинствами метода также является то, что контрольные карты указывают на наличие потенциальных проблем до того, как начнется выпуск дефектной продукции. Контрольные карты позволяют улучшить показатели качества и снизить затраты на его обеспечение.

К недостаткам данного метода относится то, что грамотное построение контрольных карт представляет собой сложную задачу и требует определенных знаний.

Из всего сказанного выше видно, что использование данной программы является мощным инструментом для решения задач, связанных с проблемами качества продукции и услуг. Область применения данной программы достаточно обширна. Ее могут использовать как студенты Поволжского университета сервиса для приобретения навыков работы с диаграммой Парето и контрольными картами, так и обычные люди, работающие в области управления качеством, которые могут облегчить себе труд путем автоматического вычисления значений показателей качества в данной программе.

Таким образом, данная программа позволит студентам специальности 220501 «Управление качеством в сфере быта и услуг» быстрее усвоить лекционный материал на практике и улучшить знания студентов о построении данных средств управления качеством.

Список использованных источников:

1. Электронный ресурс. – Режим доступа: http://revolution.allbest.ru/economy/00097885_0.html
2. Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.statmetkach.com/lab7.html>
3. Электронный ресурс. – Режим доступа: http://knowledge.allbest.ru/economy/2c0a65635a3ac68a5d43a89421316d37_0.html
4. Электронный ресурс. – Режим доступа: http://window.edu.ru/window/library/pdf2txt?p_id=52263&p_page=10

ЗМІСТ

МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ. ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ТЕОРІЇ ТА ЕКОНОМІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

<i>Иванов А.В.</i> Обзор инструментальных средств маркетинговой диагностики банковских услуг в Интернете.....	3
<i>Капелюшный Э.Д.</i> Применение информационных технологий в управлении строительством.....	6
<i>Любивая Т.Г., Шлегель О.А.</i> Моделирование задачи рационального использования ресурсов в учреждениях высшего профессионального образования.....	8
<i>Петренко Л.М.</i> Формування моделі порушника фінансової безпеки підприємства.....	11
<i>Підгурський О.І.</i> Імітаційне моделювання CRM систем.....	14
<i>Полищук А.Ю., Латицкая Н.В.</i> Моделирование ВВП с помощью МГУА.....	18
<i>Сафрис Ю.В.</i> Перспективы автоматизации управления персоналом ГНС.....	20
<i>Слободенюк А.О.</i> Маркетингові стратегії збуту в електронній комерції.....	23
<i>Слюсаренко А.В., Клочко О.В.</i> Оптимізація використання та управління основними засобами на підприємстві.....	25
<i>Терехов Д.С.</i> Інформаційний ринок як фактор розвитку автоматизованих систем та технологій.....	28
<i>Тубольцев М.Ф., Маторин С.И., Тубольцева О.М.</i> Разработка интеллектуальных инструментов финансового анализа.....	31
<i>Чекалова Н.Е.</i> Економічні аспекти використання технологій хмарних обчислень.....	35
<i>Чернова Л.С.</i> Модификация задачи о ранце и ее решение применительно к управлению стоимостью проекта, основанному на комплексном использовании функционально-стоимостного анализа и бюджетирования.....	39

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ.
ЯКІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ
ТА СТАЛИЙ ЕКОЛОГОЗБЕРІГАЮЧИЙ РОЗВИТОК

<i>Воронецька В.С.</i> Екологічний маркетинг в системі управління аграрним сектором економіки	43
<i>Гейдт О.П.</i> Розвиток екологобезпечних технологій в сільськогосподарському виробництві.....	45
<i>Гончар Л.А.</i> Продовольча безпека як основа національної безпеки України.....	47
<i>Денисенко С.М.</i> Розвиток виробництва екобезпечної сільськогосподарської продукції	50
<i>Джур О.Е., Ерохіна І.В.</i> Эколого-экономическое развитие экономики.....	52
<i>Жуматкан М.Б.</i> Экологические последствия экономических процессов. Качество экономического роста та устойчивое экологосберегающее развитие.....	55
<i>Замула Х.П.</i> Еколого-економічні особливості розвитку лісогосподарського комплексу на радіоактивно забруднених територіях	58
<i>Кочерга М.М.</i> Розвиток екологічного аудиту в системі управління сільським господарством.....	60
<i>Кугушева Т.В., Щербакова М.В.</i> Экономические предпосылки использования методов экологического аудита на предприятиях системы водопользования.....	63
<i>Окрушко С.Є.</i> Знезараження непридатних пестицидів у Вінницькій області	66
<i>Орлова В.М., Хілько А.В.</i> Карта позиціонування екологічно безпечних продуктів на споживчому ринку	68
<i>Поліщук О.А., Закревська А.В., Рудик А.М.</i> Економічні аспекти екологізації виробництва у контексті формування господарського механізму оптимального природокористування	71
<i>Проха Л.М., Сподіна О.П.</i> Аналіз екологічних проблем України в розрізі економічних та територіальних властивостей регіонів	74

<i>Райымбекова А.К.</i> Экологическая политика как важная составляющая в системе экологического менеджмента недродобывающих компаний... 76	76
<i>Рубек Н.А., Нагай О.И.</i> Перспективы розвитку біогазової енергетики в Україні	80
<i>Сабат В.М.</i> Економічні аспекти взаємодії суспільства і природи	82
<i>Тиждай Н.В., Костюк О.С.</i> «Зелений маркетинг» в контексті соціально-етичного маркетингу	85
<i>Шморгун О.В.</i> Пріоритети екологічної політики скандинавських країн: відповідь на глобальні виклики	87
<i>Ядуха С.И.</i> Лизинг как одна из перспективных форм инвестирования в природоохранную деятельность	90
ПЕРСПЕКТИВИ ОСВІТНІХ НОВАЦІЙ ТА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ФОРМУВАННІ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ	
<i>Агатаева Б.Б.</i> Мультикультурализм как перспектива образовательных новаций ВУЗа	93
<i>Василенко И.А.</i> Двухуровневая система образования в России: проблемы и перспективы	96
<i>Глотова И.И., Томилина Е.П.</i> Современные технологии преподавания финансово-экономических дисциплин	98
<i>Малицкая С.И.</i> Управление интеграционными процессами в ВУЗе	103
<i>Мирясова Ф.К., Мирясова Д.Р.</i> Проблемы развития инновационного малого предпринимательства в татарстане	106
<i>Павлов В.И., Фролов А.И., Сенченко А.Я.</i> Трансформация роли образования в условиях глобализации экономических процессов	110
<i>Прядко В.В., Григоренко В.О.</i> Напрямки удосконалення сучасної парадигми навчання студентів-економістів	112
<i>Чупина Е.Е., Шлегель О.А.</i> Инновационная реагирующая обучающая среда в сфере дополнительных образовательных услуг	116
<i>Шойхет Е.А.</i> Перспективы использования электронных таблиц MS Excel для определения качества продукции в образовательном процессе по специальности 220501.65 "Управление качеством"	118

Наукове видання

Мови видання: українська, російська

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
НОВОЇ ЕКОНОМІКИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції
Київ · 22–23 грудня 2011 р.

У восьми томах

Том 8
Актуальні питання
економічного простору сучасності

Окремі доповіді друкуються в авторській редакції

Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Відповідальний редактор Біла К. О.

Оригінал-макет Біла К. О.

Дизайн обкладинки Косолапов О. В.

Технічний редактор Капуш О. Є.

Підп. до друку 29.12.11. Формат 60x84¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 6,88. Тираж 100 пр. Зам. № 1211-11.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
Суб'єктів видавничої справи ДК № 3618 від 06.11.2009

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Поштова адреса: Україна, 49087, м. Дніпропетровськ,
п/в 87, а/с 4402

тел. +38 (067) 972-90-71

www.confcontact.com
e-mail: conf@confcontact.com

